

AKTINES

ΟΡΓΑΝΟΝ
ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Εἰς τὴν
ἀτομικὴν
ἐποχὴν

Ο ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΤΟΥ κ. Δ. ΚΩΤΣΑΚΗ
Υφηγητοῦ τῆς Ἀστρονομίας

Τὸ ἄτομον, ὁ πρῶτος καὶ ἀκρογωνιαῖος οἰκοδομικὸς λίθος τοῦ ὕλικου κόσμου, ὅπως ἀπεδείχθη τὰς τελευταίας δεκαετίας, ἀποτελεῖ «πυρηνικὸν ζωολογικὸν κῆπον», κατὰ τὴν ἐπιτυχή ἔκφρασιν τοῦ ἀτομικοῦ φυσικοῦ J. R. Oppenheimer (1). Διότι εἰς αὐτὸν ὑπάρχει πλῆθος σωματίων—εἶναι οἱ παράξενοι ἀτομικοὶ γόνοι—καὶ αἱ δυνάμεις ἀνταλλαγῆς ἢ συνδέσεως, ἐκ τούτου δὲ ἐκπέμπεται, ὑπὸ μορφήν ἀκτινοβολίας, τεράστιον ποσὸν ἐνεργείας. Πρωταρχικὸν καὶ φλέγον ζήτημα τοῦ παρόντος εἶναι, πῶς θὰ ἐπιτύχη ὁ ἄνθρωπος, ὑπερνικῶν τὸν κατώτερον ἑαυτὸν του, νὰ εὐρίσκηται εἰς μίαν συνεχή ἀνάτασιν πνευματικὴν, διὰ νὰ χρησιμοποιεῖ ἐπωφελῶς καὶ εὐεργετικῶς πάντοτε, τὰς δυνάμεις αὐτὰς τῆς φύσεως.

Καὶ τὸ πρόβλημα μὲν αὐτὸ ἀφορᾷ εἰς τὴν πρακτικὴν πλευρὰν τῆς ἐρεῦνης τοῦ ἀτόμου. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἡ θεωρητικὴ, ἡ ὁποία ἐνδιαφέρει πάντας, διότι σχετίζεται μὲ τὸ κοσμοεἶδωλον, δηλαδὴ τὴν περὶ τοῦ κόσμου εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν σημερινὴν ἀτομικὴν ἐποχὴν. Ἀξιίζει δὲ τὸν κόπον νὰ λεχθῶν μερικὰ σχετικῶς, διὰ νὰ φανῆ ἡ προνομιούχος θέσις τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ

ἡ εὐθύνη του διὰ τὴν δημιουργικὴν πορεῖαν τῆς συγχρόνου κοινωνίας.

★

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἀτομικοὶ φιλόσοφοι καὶ μέχρι τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ ἐπιστήμονες, ἐδέχοντο ὅτι τὰ ἄτομα καὶ τὸ κενὸν ἀπαρτίζουν ὀλόκληρον τὸν κόσμον καὶ τίποτε ἄλλο πέραν αὐτῶν. Ἐφαίνετο προφανές, ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος ἦτο ἕνας σχηματισμὸς ἐξ ἀτόμων ἐντὸς κενοῦ χώρου εὐρισκομένων. Ἐπεκράτει μία ἀντίληψις, ἡ ὁποία ἐχαρακτηρίζετο ὡς ὕλιστικὴ. Ἀλλὰ σήμερον ποῖαν γνώμην ἔχει ἡ ἐπιστῆμη περὶ τοῦ ὕλικου κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου; Γνωρίζει ἡ ἐπιστῆμη τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος;

«Ἡ σημερινὴ ἐπιστῆμη, ὡς ἐπιστῆμη, γνωρίζει, τί δὲν γνωρίζει. Δι' αὐτὸ ἡ ἐπιστῆμη εἶναι συγκρατημένη καὶ ἐπιφυλακτικὴ ἐνώπιον γενικῶν ἀπόψεων ἀναφερομένων εἰς τὴν οὐσίαν ὄλων τῶν ὄντων» (2) ὁμολογεῖ ὁ διάσημος ἀστροφυσικὸς Carl von Weizsaecker. Ὑπάρχουν, προσθέτει, δύο βασικαὶ ἀδυναμῖαι τῆς παλαιᾶς ἀτομικῆς θεωρίας. Δὲν ἤμπορεῖ αὕτη νὰ μᾶς εἴπῃ, «τί πράγματι εἶναι ψυχὴ, τί συνείδησις, τί σκέψις». Ἡ ἐποπτικὴ εἰκὼν ἐνὸς ἀτόμου εἰς τὴν ὁ-

(1) Βλεπ. σχετικῶς: Δ. Κωτσακὴ: Τὸ μυστικὸν τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ πυρήνος του, «Ἀκτίνες» 1957, σ. 15-18.

(2) Carl v. Weizsaecker: Atomenergie und Atomzeitalter, Frankfurt a. M. 1957 σ. 55 κ. ἑ.

ποίαν ἔχομεν ἠλεκτρόνια νὰ περιφέρωνται περὶ τὸν πυρῆνα, εἶναι μόνον μία παραβολή, ὄχι ὅμως ἡ ἴδια ἡ ἀλήθεια. Εἰς τὴν παραβολὴν αὐτὴν ἐμφανίζονται πάλιν ὅλαι αἱ δυσκολίαι, αἱ ὁποῖαι παρουσιάσθησαν εἰς τὴν παλαιὰν ἀτομικὴν θεωρίαν. Καὶ ἡ Φυσικὴ εἶναι πολὺ μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὸ πεδίου ἐρεύνης της ὅλην τὴν πραγματικότητα. «Ἐχομεν ἐνώπιόν μας, συμπεραίνει, μίαν ὑψίστην ἐπιστημονικὴν θέσιν, καθ' ἣν, νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν εἰλικρινῶς, ἐπιστήμη σημαίνει ἐπίσης, ὅ, τι δὲν γινώρῃς κανεῖς. Θέτομεν ἐρωτήματα, εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι, ὅπως σήμερον σκεπτόμεθα ἐπιστημονικῶς, δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν».

Ἔνας ἄλλος σοφός, ὁ Γάλλος ἀκαδημαϊκός, καθηγητὴς Louis de Broglie (βραβεῖον Nobel φυσικῆς) ἐμβαθύνων ὅσον ὀλίγοι εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἀτόμων τῆς ὕλης, γράφει τὰ ἐξῆς σχετικῶς μετὰ τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς ἐπιστήμης νὰ καλύψῃ ὅλας τὰς ἐφέσεις καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως: «Θαυμάζω τὴν ἐπιστήμην ἀπὸ πάσης ἀπόψεως διὰ τὴν ἀκρίθειαν τῶν μεθόδων αὐτῆς καὶ τὴν τολμηρότητα τῶν θεωριῶν της, διὰ τὰς προσηκόντας τὰς ὁποίας διανοίγει εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον, τόσον ἐν καιρῷ εὐημερίας, ὅσον καὶ ἐν καιρῷ δυστυχίας. Ἐν τούτοις ἐπιθυμῶ νὰ ἐξηγήσω ἐνταῦθα δι' ὀλίγων, διατί δὲν νομίζω ὅτι διδασκαλίαν ἀποκλειστικῶς ἐπιστημονικὴν δύναται νὰ δώσῃ εἰς ἕν ἔθνος τὸ σύνολον τῶν φωτισμένων καὶ διαφόρων διαποσομένων, τὸ ὁποῖον σήμερον ὑπὲρ ποτε ἄλλοτε κάθε ἔθνος χρειάζεται. Δὲν ἀρκεῖ νὰ γνωρίσωμεν τὴν φύσιν διὰ τῆς πειραματικῆς μεθόδου ἢ νὰ ἀσκηθῶμεν εἰς τὸν μαθηματικὸν λογισμὸν· πρέπει νὰ γνωρίσωμεν καὶ ἡμᾶς αὐτούς⁽³⁾. «Διότι, παρατηρεῖ οὗτος, ὁ

ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον πνεῦμα καὶ νοῦς, ἀλλ' ἀκόμη συναίσθημα καὶ θέλησις. Καὶ ὁσηδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ εὐγένεια τῆς καθαρᾶς σκέψεως, δὲν εἶναι μόνη της ἐπαρκής. Διότι μᾶς κατευθύνουν αἱ ἐπιθυμίαι μας καὶ καταλήγομεν βάσει αὐτῶν εἰς πράξεις. Οὐσιῶδες διὰ μίαν ἀρτίαν μόρφωσιν, ἀξίαν τοῦ ὀνόματός της, θὰ εἶναι πάντοτε ἡ πλήρης μελέτη τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, τοποθετημένης εἰς τὸ περιβάλλον της καὶ εἰς τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς αὐτῆς. Διότι, συμπεραίνει, δὲν ἀποτελεῖ παραδοξολογίαν τὸ νὰ ὑποστηριχθῇ, ὅτι ἔνας καὶ μόνον σκοπὸς τῆς γνώσεως ὑπάρχει: ἡ ἐσωτερικὴ μας ζωή».

★

Η ὄντως προνομιακὴ θέσις τοῦ ἔρευνητοῦ σήμερον διὰ μίαν δημιουργικὴν πορείαν τῆς συγχρόνου ἀνθρωπότητος καὶ τὴν ἀτομικὴν του ἐσωτερικὴν ζωὴν καὶ εὐτυχίαν τὸν φέρει ὄντως εἰς ἰδιάζουσαν θέσιν: Αὕτη τοῦ δημιουργοῦ εὐθύνας ἐξαιρετικᾶς.

Διότι προβάλλουν δυσκολίαι καὶ ἀνακύπτουν κίνδυνοι, ἀκριβῶς λόγω τῆς σημερινῆς ἐξελίξεως τῆς ἐπιστήμης. Οἱ κίνδυνοι π. χ. ἐκ τῶν θερμοπυρηνικῶν ἐκρήξεων ἀπειλοῦν μὲ καθολικὸν ἀφανισμόν τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ὁ διαπρεπὴς Γάλλος ἀστρονόμος, καθηγητὴς A. Danjon εἰς τὸν προεδρικόν του λόγον κατὰ τὴν 10ην σύνοδον τοῦ Διεθνoῦς Ἀστρονομικοῦ Συνεδρίου ἐν Μόσχᾳ τὸν Αὐγουστον τοῦ 1958 ἐτόνιζε τὰ ἀκόλουθα:

Ἐνῶ ἄλλοτε ἐπιστεύαμεν «ὅτι τὸ τέλος τοῦ κόσμου δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἄλλην αἰτίαν ἀπὸ τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ ἡλίου, πρόσφατα πειράματα μᾶς πείθουν, ὅτι τὸ τέλος τοῦ κόσμου θὰ ἠμποροῦσε νὰ προκληθῇ ἀπὸ τὴν ἀπρονοησίαν τῶν ἀνθρώπων»⁽⁴⁾. Ἀναφέρει δὲ ὡς μέσα ὀλικῆς καταστροφῆς τὰς θερμοπυρηνικὰς ἐκρήξεις ἢ καὶ τὴν διασπορὰν ἐνὸς εἰδoῦς μικροβίων εἰς ὅλην τὴν γῆν. «Τὴν

(3) L. de Broglie: *Nouvelles perspectives en microphysique*, Paris 1956 (σ. 245-250). Ὁμιλία του: Ἄρκει ἡ ἐπιστημονικὴ μόρφωσις, διὰ νὰ καταστῇ κανεὶς ἄνθρωπος; Μετάφρασις εἰς ἑλληνικὴν εἰς «Ἑλληνοχριστιανικὴν Ἀγωγήν», 1957 σ. 155-148.

(4) A. Danjon: Ἡ εὐθύνη τοῦ ἐπιστήμονος εἰς τὸν συγχρόνον κόσμον, «Ἀκτίνες» 1959, σ. 40-51.

ἀπρονοησίαν ὅμως τῶν ἀνθρώπων» δὲν δύναται νὰ τὴν προλάβῃ ἢ ἐπιστήμη, οὔτε νὰ τὴν θεραπεύσῃ, διότι εἰς πολλὰ θέματα δὲν διευθύνει ἢ λογικὴ καὶ ὁ νοῦς, ἀλλὰ τὸ συναίσθημα καὶ ὁ κατώτερος ἔσωτερικὸς τοῦ ἀνθρώπου κόσμος. Αὐτὸν δὲ τὸν κόσμον τὸν ἔσωτερικὸν πρέπει νὰ γνωρίσωμεν καὶ νὰ ἀνυψώσωμεν, διὰ νὰ προλάβωμεν μίαν ὀλοκληρωτικὴν καταστροφὴν τῆς ζωῆς τοῦ πλανήτου μας. «Οἱ ἀστρονόμοι, γράφει ὁ Danjon, δύναται νὰ συντελέσουν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ νὰ πεισθῇ, διὰ τὴν πραγματικὴν ὑπαρξιν τῶν κινδύνων καὶ νὰ προκληθῇ τὸ ἀντανεκλαστικὸν τῆς ἀμύνης».

Ἄλλὰ καὶ ὁ C. v. Weizsaecker εἰς ἐπανειλημμένας ὁμιλίαις του τονίζει «τὴν εὐθύνην τῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐποχὴν», καὶ ὑπογραμμίζει τὸ βαρὺ χρέος τῶν ἐπιστημόνων, διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἰσορροποῦ καταστάσεως, δυναμένης οὐσιαστικῶς νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀνοδὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀληθινὴν εὐημερίαν. Καλεῖ δὲ τοὺς ἐπιστήμονας ὄλων τῶν εἰδικότητων νὰ ἐργασθοῦν πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἀντιστοίχως εἰς τοὺς τομεῖς των, θετικῶς καὶ δημιουργικῶς. Φυσικοί, μαθηματικοί, ἀστρονόμοι, φιλόσοφοι, ἰατροί, τεχνικοί, νομικοί, καὶ θεολόγοι, σημειώνει οὗτος, πρέπει νὰ συναδελφωθοῦν καὶ νὰ συνενώσουν τὴν δραστηριότητά των εἰς μίαν ζωντανὴν ἀλυσίδα, ὥστε νὰ κάμουν ὅ,τι δύναται πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ σκοποῦ!

Ἴσως ἀπορήσῃ κανεὶς, διατί ἀφίνει τελευταίαν τὴν θεολογίαν, ἂν καί, ὅπως ὁ ἴδιος γράφει, ἀναφέρεται πρώτη εἰς τὴν πανεπιστημιακὴν τάξιν. Κάμνει τοῦτο, διότι ἐπιθυμεῖ νὰ σημειώσῃ ἰδιαίτερος τὴν ἀξίαν της ἐν προκειμένῳ. Παρατηρεῖ δὲ τὰ ἀκόλουθα⁽⁵⁾: «Δὲν ἐννοῶ ἐνταῦθα μόνον τοὺς ἐπιστήμονας θεολόγους, ἀλλ' ἐπίσης κάθε ἀνθρώπον, ὅστις δέχεται καὶ ἐμμένει εἰς τὴν πίστιν, τὴν ὁποίαν ἐκθέτει ἢ θεολογία. Ἡ ἀλήθεια

ἢ ὁποία διαφυλάσσεται εἰς τὴν πίστιν αὐτὴν, εἶναι κατὰ τὴν γνώμην μου ἢ μόνη ἢ ὁποία εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐπιστήμης, ἐπὶ τῆς ὁποίας βασίζεται ἢ ἀτομικὴ ἐποχὴ. Ἡ τελειοποίησις τῆς ὀρθολογιστικῆς μας γνώσεως ὑφ' ὅλας τὰς μορφὰς τῆς σκέψεώς μας καὶ τῆς ὑπάρξεώς μας, ἀπεδείχθη ἐξαιρετικῶς πρακτικὴ. Αὕτη ὑπέστη μεταβολὰς ἢ ἀνετράπη. Ἡ ἀλήθεια ὅμως τὴν ὁποίαν διαφυλάττει ἢ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, πιστεύω ὅτι φθάνει πολὺ βαθύτερον ἀπὸ τὸν σύγχρονον αὐτὸν ὀρθολογισμόν. Ἐὰν τὸ ὀρθολογιστικὸν σχέδιον ἀρνηταὶ νὰ μᾶς δώσῃ λύσεις τῶν προβλημάτων, πρέπει ἀναντιρρήτως νὰ στραφῶμεν πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν». Εἰδικώτερον δέ, σημειώνει, εἰς τοὺς σημερινούς καιροὺς ποῦ περνοῦμε, θὰ τὸ ἐπιτύχωμεν «μόνον διὰ τῆς κατ' ἐξοχὴν χριστιανικῆς ἀρετῆς τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν ἢ θεολογία πρέπει νὰ φέρῃ εἰς τοὺς ζῶντας συνανθρώπους μας».

★

Η παρατήρησις αὕτη εἶναι βασικὴ καὶ θεμελιώδης. Ὁ ἐπιστήμων, ὁ κάθε ἐρευνητής, δὲν πρέπει καὶ δὲν ἀρκεῖ νὰ καλλιεργῇ μόνον τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διάνοιαν. Ὅφειλε νὰ ἀναπτύσῃ παραλλήλως καὶ τὰς ἄλλας δυνάμεις τῆς ψυχῆς του, τοῦ ἔσωτερικοῦ του κόσμου, τῆς ὑπάρξεώς του, διὰ νὰ ἀποβῇ ἀρτία καὶ ὀλοκληρωμένη προσωπικότης, ὄντως ἡγετικὴ μορφή εἰς τὴν ἀτομικὴν ἐποχὴν. Νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, νὰ τὴν ζῆσῃ ὁ ἴδιος καὶ νὰ τὴν μεταφέρῃ ζωντανὴν εἰς τοὺς συνανθρώπους του, μαζὶ μὲ τὰ δῶρα τῆς ἐπιστημονικῆς του προσφορᾶς, τὰ ὁποία τότε ἀποκτοῦν ἰδιαιτέραν ἀξίαν καὶ γίνονται εὐμενῶς δεκτά. Διότι εἶναι διαποτισμένα μὲ τὸ ἄρωμα τῆς πηγαίας, τῆς ἀγνῆς ἀγάπης τῆς ὁποίας ἔχει τόσῃν ἀνάγκην ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος. Αὐτὴν χρειάζεται καὶ ὁ ἐπιστήμων, ὁ ἐρευνητής, ὁ μελετητὴς τῆς φύσεως, ὁ ὁποῖος περιπλανᾶται συχνὰ εἰς τόπους ξηροῦς καὶ πνιγροῦς, βοηθούμενος μόνον ἀπὸ τὴν ψυχρὰν καὶ ἀδιάφορον διὰ τὸν ὄλον ἀνθρώπον λογικὴν.

(5) Μν. ἐργ. σ. 162-164.

ΜΝΗΜΗ

ΑΛ. ΓΚΙΑΛΑ

-Γ. ΒΕΡΙΤΗ-

Τις πρώτες μέρες του περασμένου μηνός συμπληρώθηκαν 15 χρόνια από την ημέρα που ο άειμνηστος 'Αλέξ. Γκιάλας—Γ. Βερίτης—άφησε τον κόσμο αυτόν (5 Μαΐου 1948) για να βρεθῆ κοντά στον «'Αγαπητό» του, στον οποίο προσέφερε σαν «'Ωδή» ὄλο τὸ ἔργο του, κι' ὄλη τὴ ζωὴ του, κάθε πνοή του, κάθε παλμό τῆς ἄρρωστης καρδιάς του. Αἱ «'Ακτίνες» καὶ οἱ ἀναγνώστες των ἔνοιωσαν τὸν Γκιάλα τόσο κοντά τους καὶ τὸν ἀγάπησαν τόσο, πού θά μπορούσαν νὰ ποῦν ὅτι δὲν τοὺς εἶναι δυνατόν νὰ τὸν λησμονήσουν ποτέ. Κατ' ἐπαναλήψιν ἔγραψαν γι' αὐτὸν αἱ «'Ακτίνες». «'Αφιέρωμα εἰς μνήμην» του ὀγκώδες ἐξέδωκε ἡ Χριστιανικὴ 'Ενωσις 'Επιστημόνων, ἀλλὰ ἡ ἀγάπη γι' αὐτὸν αἰσθάνεται πάντα τὴν ἔκφρασί της νὰ περιμένῃ. Σὰν ἓνα μικρὸ μνημόσυνο τοῦ δημοσιεύουμε τὰ ἀκόλουθα ἄρθρα, ἀποσπάσματα ἀπὸ ὀμιλίες δύο συνεργατῶν τοῦ περιοδικοῦ, πού ἔγιναν στὸν εἰδικὸ ἑορτασμὸ πού ἀξιεπαινα ὠργάνωσε στὴ Χίο, τὴν πατρίδα του, τὸ λαμπρὸ σωματεῖο τοῦ τόπου: «Πνευματικὴ 'Εστία Χίου: ὁ 'Αλέξανδρος Γκιάλας».

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΓΚΙΑΛΑΣ: Ο ΑΓΩΝΙΣΤΗΣ

Τοῦ π. ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΛΕΞΙΟΥ

...Ὁ 'Αλέξανδρος Γκιάλας ἀνοίξε καὶ ἔκλεισε τὸ κεφάλαιο τῆς προσωπικῆς ἱστορίας του μὲ τὴν ἴδια πάντα σφραγίδα στὸ μέτωπο: εἶτε τὸν δοῦμε ὀλόκληρο, σὰν μιὰ σύνθεσι δυνάμεων καὶ ἐπιδιώξεων, εἶτε ἀντικρύσουμε τὶς διάφορες πλευρὲς τῆς δραστηριότητός του, θά ξεχωρίσουμε πάντα τὰ γνωρίσματα τοῦ ἀ γ ω ν ι ζ ο μ ἔ ν ο υ ἀ ν θ ρ ὴ π ο υ. Τὸ θεϊκὸ «πῦρ» ἔκαιγε στὰ βάθη τῆς μεγάλης του ψυχῆς. Ἦταν ἡ φωτιὰ τῆς Πεντηκοστῆς, πού ὁ Κύριος ἀνάθει στὶς ἐκλεκτὲς καὶ δεκτικὲς καρδιές. Τὸ Πνεῦμα, πού ζωογονεῖ καὶ τὸ πῶ ἀδύναμο σκευὸς καὶ κάνει τὸν ἄνθρωπο πνευματέμφορο καὶ στὴν καθημερινὴ ζωὴ διαγγελέα τῶν καρπῶν Του.

Ὅσοι ἔτυχε νὰ τὸν γνωρίσουμε σὰν σπουδασταὶ τότε, ἀποκομίζαμε ἀπὸ αὐτὸν ἓνα διδάγμα πέρα ἀπὸ τὶς ἰδέες, τὰ γράμματα, τὴ μὀρφωσι, πού ἀκτινοβολοῦσε παν-

τοῦ, ἓνα διδάγμα ζωῆς. Ὁ Γκιάλας μὲ τὸ παράδειγμά του δίδασκε τὴν εὐθύνη τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, τὸ χρέος του ἀπέναντι στὴ ζωὴ, στὸν τόπο, στὸ λαὸ. Δίδασκε τὴν ἀρετὴ, τὴν αὐστηρὴ συνέπεια, τὴν στερεότητα τῶν ποιηθῆσεων, τὴν γραμμὴ, πού δὲν ἀλλάζει, ὅποιοι ἄνεμος κι' ἂν φυσήξῃ. Ἄκτινοβολοῦσε τὴν ἀληθινὴ ταπεινωσι, τὴν πηγαία ἀγάπη, πού δὲν ξέρει νὰ κολακεύῃ, τὴν θερμὴ πίστι στὸν Ἰησοῦ, πού ἐμπνέει, ζωογονεῖ, θερμαίνει. Συνεδύαζε τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ θάρρος. Τὴν καλοσύνη καὶ τὴν αὐστηρότητα. Τὸ παραδοσιακὸ καὶ τὴν ἀληθινὴ προοδευτικότητα.

Ἦταν ἓνας δυναμικὸς ἄνθρωπος, ψυχικὰ ὀλοκληρωμένος, μὲ καθαρὰ θεοκεντρικὴ γραμμὴ στὴν πορεία του, μὲ βαθειὰ πνευματικὴ καλλιέργεια, μὲ τακτικὴ συμμετοχὴ στὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, μὲ τὴν συνεχῆ θερμὴ προσευχὴ σύντροφό του, μὲ

διαρκή σύνδεσμο με την Πηγή της ζωής...

Αυτά όλα, δυστυχώς, δεν μπορούμε να πούμε πώς περισσεύουν στη σημερινή Έλλάδα. Σπάνιοι είναι οι άνθρωποι, που παλεύουν εναντίον της συμβατικότητας, και καλλιεργούν ένα χαρακτήρα αληθινά ανδρικό, όρθο στά ρεύματα του καιρού μας. Λιγοστοί είναι όσοι αγωνίζονται να διαβαίνουν την «στενή πύλη», περιφρονώντας τον πλατύ, εύκολο δρόμο της άμαρτίας. Μας χρειάζεται λοιπόν, και για τούτο το λόγο, ή βρειάει μορφή του Γκιόλα. Είναι ένα παράδειγμα, είναι και μία έλπιδα.

Αξίζει να θυμάμαστε πώς το "Έθνος μας βγάζει κάποτε Άλεξάνδρους!...

Ο αγωνιστής του έσωτερικού πνευματικού μετώπου δεν έχει χαρακτηριστικό γνώρισμα την αδράνεια. Η άρετή κι η αδράνεια δεν συμβαδίζουν. Η πνευματική καλλιέργεια κάνει τον άνθρωπο άνησχο. Του δίνει μια συνείδηση «έν έγρηγόρσει». Του χαρίζει προσγείωση. Μάτι άνοιχτό του προσφέρει. Νά βλέπη και νά πονάη.

Κι είχε πολλά νά δη και είχε για πολλά νά πονέη ο Βερίτης. Ο μεσοπόλεμος, ή εποχή του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου και τά χρόνια μετά το αίματοκύλισμα ήταν δύσκολοι καιροί. Τους περιέγραψε στά μελετήματά του. Μά περισσότερο τους ένοιωθε. Όσοι είμεθα γύρω του αισθανόμεθα τόν νόνο του για την πνευματική καθίζηση του καιρού μας. Την άγωνία του για τόν ήθικό ξεπεσμό της λογοτεχνίας και τόν κατακλίσημα της νεότητος. Γύρω σ' αυτά περιστρεφόταν συχνά ή συζήτησίς του—όχι μιά ήσυχη, άκαδημαϊκή συζήτησις—μά μία κουβέντα καυτερή, γεμάτη πόνο και άγωνία. Κι' όταν έμας, τούς γύρω του, μάς έβλεπε νά μίν νοιώθουμε όσο ήθελε την άγωνία της άποστασίας, τó ψυχικό άγχος του παραστρατημένου ανθρώπου, θλιβόταν και κάποτε μάς μιλούσε έντονα για νά καταλάβουμε σ' όλο τó βάθος κι' όλο τó πλάτος του, που όδηγει τó άπομάκρυσμα από τó Θεό.

Ο έσωτερικός πόνος του για τó κατόντημα του καιρού μας, ήταν τó συνεχές ένουσμα, που τόνωνε την αγωνιστικότητά του. Κάθε ώρα, κάθε στιγμή ζητούσε νά έφαρμόση τó λόγο του 'Ησαΐα (κεφ. 62, στ. 6): «Και επί τών τειχών σου, 'Ιερουσαλήμ, κατέστησεν φύλακας όλην την ήμέραν και όλην την νύκτα, οι διά τέλους ου σιωπήσονται μιμησκόμενοι Κυρίου» και την ήρη έντολή του Άνανία στον Άπόστολο Παύλο: «"Εση μάρτυς αυτώ προς πάντας ανθρώπους, ών έώρακας και ήκουσας» (Πράξ. κβ' 15).

Άγωνιστής «στού καλού τή λεγεώνα», παρουσιαζόταν στον άμβωνα ή στο βήμα, όταν κράταγε την πένα ή συζητούσε με

ώριμους ή νέους ανθρώπους. Άπό τó βήμα της αίθούσης του «Άποστόλου Παύλου» και από άλλα βήματα συχνά ήλέκτριζε τó πυκνό άκροατήριό του με συνθήματα άγωνιστικά, όπως αυτά:

«Θά δουλέψουμε, θά φωνάξουμε, θά παλέψουμε. Θά τούς κάνουμε νά μάς άκούσουν. Αυτό πρέπει νά γίνη. Και θά γίνη όχι με τά μέσα της πολιτείας, ούτε με την βοήθεια τών άρχών. Πρέπει νά είμεθα άποφασισμένοι νά αγωνιζώμεθα μέσα στην άτυμόσοφα όχι της έλευθέρης Έκκλησίας, αλλά της Έκκλησίας, που διετέλεσε υπό Νέρωνας και Δεκίους και Διοκλητιανούς. Άν δεν άναστήσουμε μέσα στην ψυχή μας τó πνεύμα τών κατακομβών και τού μαρτυρίου, είμεθα άχρηστοι για την σημερινή εποχή. Όταν μάς λείψη αυτό τó πνεύμα, θά ζούμε ίσως άνετώτερα την ζωή μας, θά παριστάνουμε ίσως εύκολώτερα τόν ήραπόστολο, αλλά δεν θά είμεθα ένα πράγμα: δεν θά είμεθα μαθηταί Έκείνου, που έπτε «πύρ ήλθον βαλεϊν επί την γην, και τί θέλω ει ήδη άνήφθη»!

Μή νομίσετε, πώς τά λόγια αυτά ήταν ρητορικά σχήματα ή λογοτεχνικές έξάρσεις. Σάν αυτόπτης μάρτυς, άκροατής του και μαθητής του—και τών λόγων του αυτών άκροατής—καταβέτω ότι κάθε λέξι την πίστευε και την ζούσε. Ήταν οι φράσεις του και τά νοήματά του, σάν την λάβα, που ξεπετάγεται από καυτερό ήφαίστειο. Η ψυχή του ήταν της πίστεως ήφαίστειο, τά λόγια του καυτερή λάβα, που έκαιγε κάθε σάπιο και άναθε φλόγες, σέ νεανικές τότε καρδιές.

Ο Βερίτης και σάν συγγραφεύς και ποιητής ήταν πρώτα αγωνιστής. Κάθε του φράσις στις αίθητικές, ιστορικές και στις άλλες του μελέτες, που τις δημοσίευε στη «Ζωή» και τις περισσότερες στις «Άκτινες», είναι δίστομο μαχαίρι, που ζητάει νά καθαρίση κάθε σάπιο, που μολύνει την τέχνη, κάθε δηλητήριο που στάζει ή φτηνή λογοτεχνία στις χιλιάδες ψυχές και ν' άνοίξη τόν δρόμο προς την ύγεια, την άρετή, την ψυχική άνύψωση. Νά τί γράφει σάν κατακλείδα σέ μία από αυτές:

«Είναι καιρός πιά οι νέοι μας—αυτοί πρό πάντων—νά φανούν επί τέλους έξυπνοι, ίκανοί νά δέχωνται, με μάτια όρθάνοιχτα και αυτί προσεχτικό, τή μεγαλοσημάνη φωνή τών πραγμάτων. Άρκετά πιά μάς έφλυάρησαν τόσοι και τόσοι κύριοι και κυρίες! για την «άνώτερη» καλλιτεχνική ζωή, ζωή που κυλιέται στο βούρκο, δεμένη στις χειροπέδες τών παθών' για τή «χαρά» τού μεθυσισιού, τών ναρκωτικών και της παραφροσύνης. Άρκετά μάς ζωγραφίσαν τó ψέ-

μα με τὰ χτυπητότερα χρώματα. Στολίσαν τὸ ἀποτρόπαιο εἶδωλο τῆς ἀμαρτίας με γαλάζιες κορδελλίτσες, πολυχρώμα πετράδια, μαστορικά μακιγιαρίσματα. Δυό-τρια χαστούκια τῆς πραγματικότητας, κι' ἡ μάσκα πετάγεται μακρυὰ, οἱ κορδελλίτσες γίνονται κουρέλια, καὶ φαίνεται ἡ συχαμένη μορφή, με τὰ κούφια δόντια, τὶς σάπιες μασέλες, τὴν ἀνυπόφορη δυσωδία. Ἦταν πιά καιρός. «Ὅσοι ζωντανοί, θὰ βαδίσουν ἐπάνω, πρὸς τ' ἀνοικτὰ ψηλόμενα τῆς φωτοπλημμύριστης Αὐγῆς τῆς Πίστεως, ὅπου οἱ ὀρίζοντες ἀπλώνονται στὸ γαλανὸ κυμάτισμα τῶν ὄρθρων, διάπλατα ἀνοιχτοὶ γιὰ τὸ τρισελεύθερο φτερούγιμα τῆς πρωτογέννητης μέσα στὴ Χάρι ψυχῆς».

Καὶ τὸ τραγούδι του ἦταν τραγούδι στὴ Χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἦταν τραγούδι θεῖο. Τραγούδι ἀγωνιστικό. Παίαννα μάχης. Πολεμικὸ θούριο. Ἀπὸ τὸν κάθε στίχο, ἀπὸ τὴν κάθε λεξούλα τοῦ κάθε στίχου του ξεπετάγεται τὸ «θεῖο πῦρ» ποὺ πυρπολοῦσε τὴν ψυχὴ του.

«Εἶμαστε χαλαστάδες ἄκου!

κι' εἶμαστε χτίστες ἐμεῖς

ξεριζωτὲς καὶ φυτευτὲς.

Πόνος καὶ πόθος καὶ παλμὸς κι' ἀγῶνας μας

τ' αὔριο νὰ πλάσουμε καλύτερα ἀπ' τὸ χτέες».

Αὐτὴν τὴν ἐλπίδα, αὐτὸν τὸν πόθο ἀγωνίζεται νὰ μεταδώσῃ με τὸ στίχο του. Τὴν τέχνη του τὴν ἔχει ταπεινὴ ἰερέια στὴ μεγάλη του ἀποστολή. Τὸ τάλαντό του ὑπέρητε στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀναγέννησι τῆς Πατρίδος του. Ὁ παλμὸς ὁ ἀγωνιστικός, ποὺ πηγάζει μέσα ἀπὸ τοὺς στίχους του, κάνει ὥστε τὰ τραγούδια του, στὸ στόμα τῶν νέων καὶ φτασμένων ἀκόμα ἀνθρώπων, νὰ ἔχουν πᾶρει τὴ θέσι τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, καὶ νὰ ἀκούγονται ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον, σ' ὅλη τὴν ἑλληνικὴ γῆ.

Τὰ ἀγωνιστικά του αὐτὰ συνθήματα πρῶτος τὰ μετουσίωσε σὲ ζωῆ. «Ὅσοι ζήσαμε κοντὰ του θυμώμασε τὸν πνευματικὸ

ἀγωνιστὴ Ἀλέξανδρο σὲ πολλές περιπτώσεις πρὸ τοῦ πολέμου, στὴν Κατοχὴ καὶ ἀργότερα, ἰδιαίτερος ὅμως στὶς μεγάλες ἱεραποστολικὲς ἐξορμήσεις τοῦ 1943, νὰ μὴ λογαριάζῃ οὔτε ὕγεια, οὔτε κόπωση, ἀλλὰ νὰ τρέχῃ παντοῦ γιὰ νὰ μεταδώσῃ τὸ θεϊκὸ μήνυμα στὶς πανεπιστημιακὲς αἰθουσες, στὰ ἐργοστάσια, στὶς πόλεις καὶ στὴν ὑπαίθρο.

Κι' ὅλη αὐτὴ ἡ δουλειά—συχνὰ ἐργαζόταν 10 καὶ 15 ὥρες τὸ εἰκοσιτετράωρο—ὄλοι οἱ κόποι καὶ οἱ μόχθοι καὶ οἱ θυσίες καὶ οἱ ἀγῶνες δὲν ἦταν μετ' ἀζημίωτο. Ἐδόθευε τὸ λιγοστὸ λάδι ποὺ εἶχε τὸ καντήλι του—τὸ καντήλι τῆς ζωῆς του. Σὰν τὸ βιβλικὸ σπόρο τοῦ σίτου, ποὺ πέφτει στὴ γῆ, θυσιάζεται γιὰ νὰ φέρῃ καρπὸ ἐκατονταπλασίονα.

Πολλοὶ ἴσως οἱ ἀγωνισταί, Λιγοστοὶ ὅμως ὅσοι φθάνουν ὡς τὴ θυσία γιὰ τὴν ἰδέα, στὴν ὁποία ἔχουν στρατευθῆ ἐλεύθερα καὶ ἀβίαστα. Καὶ ἀνάμεσα στοὺς λιγοστοὺς καὶ ἄρα ἐκλεκτοὺς, ἐκλεκτὸς τῶν ἐκλεκτῶν ὁ Βερίτης μας.

Οἱ νεώτεροι ἴσως νὰ μὴ καταλαβαίνουν καλὰ τὴν βαρύτητα ποὺ εἶχε γιὰ μᾶς, τότε, τὸ ὄνομα Ἀλέξανδρος Γκιάλας. Δὲν ἦταν μονάχα τὸ ὄνομα ἐνὸς συγγραφέως. Ἦταν μιὰ δύναμις, μιὰ πνευματικὴ δράσις με σημασία πολὺ πιὸ πλατιά ἀπὸ τὴν καθαρὴ λογοτεχνική. Ἦταν ἡ ζωὴ του ἕνας δημιουργικὸς ἀγῶν γιὰ νὰ ξαναγίνῃ ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἐπάνω σὲ γνήσιες χριστιανικὲς βάσεις, ἢ ψυχοσύνθεσις τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμού, νὰ κτισθῆ ὁ καινούργιος πύργος τῆς ἀληθινῆς ζωῆς «ποῦ ὡσάν μετ' ἀστρα νὰ ὕψωθῆ».

Καὶ κάτι ἀκόμα, ἴσως τὸ πιὸ βαρυσήμαντο: Ὁ Γκιάλας ἦταν γιὰ ὄλους μας ἕνα πολὺ ξεχωριστὸ παράδειγμα πνευματικῆς ὁρμῆς, ψυχικῆς καὶ ἠθικῆς ἀδιαλλαγίας, ἀκεραιότητος καὶ ἐπιβολῆς. Στὸ πρόσωπό του βλέπουμε τί μπορεῖ νὰ κατορθώσῃ τὸ Πνεῦμα, τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὅταν πλούσιο σκηνῶν στὴν ψυχῆ: νὰ ἀντρευῆ καὶ τὸ πιὸ ἀδύναμο σῶμα, νὰ ἀναποδογυρίζῃ τὰ κάστρα τοῦ κακοῦ, νὰ ἀσημαδεύῃ τὴν πορεία ἐνὸς ὀλοκλήρου λαοῦ.

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ: ΕΝΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦ κ. ΑΓΓΕΛΟΥ Ν. ΜΟΣΧΟΥ

«Ὅταν τὸ 1937 πρωτοβγήκε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὴ «Χριστιανικὴ Ἐνωση Ἐπιστημόνων» τὸ περιοδικὸ «Ἀκτίνες», ὁ ἴσαμε τότε Ἀλέξανδρος Γκιάλας, ἄρχισε νὰ ἐμφανίζεται ἀπὸ τὶς σελίδες του ὡς Γ. Βερίτης. Ἐκεῖ ὁ Ἀλ. Γκιάλας θ' ἀρ-

χίσει νὰ δίνει ὄλο τὸν ἑαυτὸ του μετ' ὀλογοτεχνικὸ του ταλέντο, ὕστερα ἀπὸ πνευματικὴ προετοιμασία καὶ ἀναμονὴ ἀρκετῶν χρόνων. Τώρα ὅμως τὸ λογοτεχνικὸ του ταλέντο, σὲ ἀντίθεση μετ' ἀπρωτόλεια τῆς πρώτης περιόδου του, ἐκ-

δηλώνεται σὲ ὄλη του τὴν ὠριμότητα. Ἐκ τῶν πρώτων σελίδων τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ ὁ Γ. Βερίτης, ἕως τὸν πρόωρο θάνατό του, θ' ἀρχίσει νὰ δημοσιεύει ποιήματα, διηγήματα, μεταφράσεις ποιημάτων, κυρίως ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ πού τὰ γνώριζε ἄριστα, ἄρθρα καὶ μελέτες γιὰ πρόσωπα καὶ θέματα τῆς δικῆς μας καὶ τῆς ξένης λογοτεχνίας, κυρίως ὅμως τῆς Γαλλικῆς, πού τὴν μελετοῦσε πολὺ καὶ τὴν κατεῖχε πάρα πολὺ καλά, καθὼς καὶ γιὰ μεγάλες μορφές τῆς Ἐκκλησίας, παρὰ ἄλλα μὲ ἱστορικὲς καὶ αἰσθητικὲς μελέτες, καὶ πρὸς ἕνα πλῆθος κριτικὰ σημειώματα. Ἔτσι μέσα στὴν περίοδο αὐτῆ, φάνηκε ὀλόκληρο τὸ δημιουργικὸ ποιητικὸ καὶ πεζογραφικὸ ἔργο τοῦ Βερίτη, πού τοῦ ἐξασφάλισε μιὰ σημαντικώτατη θέση στὴν πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου μας καὶ τὸν κατέστησε εὐρύτερα γνωστό. Τότε θὰ δοῦμε νὰ δημοσιεύονται ἢ νὰ γράφονται τὰ καλύτερα ἀπὸ τὰ ποιήματά του, τὰ πιὸ ἐμπνευσμένα καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς μορφῆς, τὰ πιὸ καλοδουλεμένα καὶ ἁρμονικὰ, πού τὸν ἐπέβαλαν ὀριστικὰ στὸ εὐρύτερο κοινό.

Τὰ ποιήματα τοῦ Βερίτη εἶχαν δεῖ τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας στὸ μεγαλύτερο μέρος τους μετὰ τὸ θάνατό του. Πρὶν πεθάνει εἶχε προλάβει νὰ δεῖ τυπωμένη μόνο μιὰ συλλογὴ μὲ ποιήματά του μὲ τὸν τίτλο «Ἡ Ὠδὴ τοῦ Ἀγαπητοῦ». Ὅμως τὸ πρῶτο αὐτὸ βιβλίον τοῦ Βερίτη ἦταν πολὺ περισσότερο μιὰ ὀλοκληρωμένη ποιητικὴ σύνθεση παρὰ μιὰ συγκέντρωση ποιητικοῦ ὕλικου πού στεγάστηκε κάτω ἀπὸ ἕνα τίτλο. Δὲν συγκέντρωσε σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον τοῦ τὸ διάσπαρτο στὶς «Ἀκτίνες» ἢ καὶ σὲ ἄλλα περιοδικὰ ἔργα του, ὅπως ἔγινε ἀργότερα μετὰ τὸν θάνατό του ἀπὸ τοὺς φίλους τοῦ ποιητῆ, πού παρουσίασαν αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ σκορπισμένο στὶς στήλες τῶν περιοδικῶν ποιητικὸ ἔργο μὲ τὸν τίτλο «Στὶς πηγὲς τῶν ὕδατων». Στὴ «Ὠδὴ τοῦ Ἀγαπητοῦ», μὲ μιὰν ἐνιαίαν διάθεση ψυχικὴ, γιομάτη θρησκευτικὴ ἔκσταση καὶ λατρευτικὸ πάθος, μέσα σὲ μιὰν ἀτμόσφαιρα λειτουργικοῦ μυστικισμοῦ καὶ δαυδικῆς πνοῆς, ὑμνεῖ τὸ Θεὸ καὶ τὸν Κύριο Ἰησοῦ,

μὲ τόνους λυρικά ἄφαστους, μὲ ἀπλότητα καὶ λιτότητα, ἀλλὰ καὶ μὲ βάθος, πού ἀφήνουν στὸν ἀναγνώστη βαθειὰν ἐντύπωση. Ποιήματα ὅπως «ὁ Γαληνοφόρος», «ὁ Ποιμενικός», «ὁ Ἀγωνιστικός», «ὁ Ὀδηγητικός», «ὁ Λυτρωτικός», «ὁ Κοινωνικός», καὶ «ὁ Ἀναστάσιμος», χαράζονται βαθειὰ τὴ μνήμη μας καὶ στὴν ψυχὴ μας. Καὶ ἡ ποιητικὴ αὐτὴ σύνθεση κλείνει μὲ τὸ «Ἀλφαθητάριον τῶν Αἰνῶν», πού ἀποτελοῦν ἀληθινούς δαυδικούς ψαλμούς. Ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἀπλή αὐτὴ παράθεση τῶν τίτλων διαπιστώνουμε ὅτι, στὴν «Ὠδὴ τοῦ ἀγαπητοῦ» ἔχουμε νὰ κάνουμε μ' ἕνα ἄριστο ποιητικὸ κύκλο, ὅπου οἱ ὕμνοι καὶ τὰ δοξαστικὰ πρὸς τὸν Ἰησοῦ, συνταιριασμένοι μ' ἕνα ἀπαλόπνοο λυρισμὸ, ἔτσι μάλιστα καθὼς χρησιμοποιοῦν σὲ κάθε μιὰ ποιητικὴ σύνθεση γιὰ τίτλο κι ἀπὸ ἕνα ὠραῖο ἀλλὰ καὶ τόσο περιεκτικὸ κοσμητικὸ ἐπίθετο, σκορπίζονται ἀφθονοὶ μέσα σὲ μιὰ «περιρρέουσα» λειτουργικὴν ἀτμόσφαιρα, γιομάτη θυμίαμα καὶ λιθάνι. Ἀλλὰ ἐκεῖνα τὰ ποιήματα πού πράγματι ξεχωρίζουν ἀπ' τὴν «Ὠδὴ τοῦ Ἀγαπητοῦ» καὶ κατέχουν τὴν πρώτη θέση, εἶναι, νομίζω, τὰ τρία τελευταῖα: «Ὁ Λυτρωτικός», «Ὁ Κοινωνικός» καὶ «Ὁ Ἀναστάσιμος».

Μὲ τὸ «Λυτρωτικὸ» μάλιστα καὶ τὸν «Ἀναστάσιμον» μπορεῖ νὰ ἰσχυριστεῖ κανένας ἀδίσταχτα, ὅτι ἠλυτρώθηκε ἡ νεοελληνικὴ ποίηση μὲ ἕξοχους Ἀναστάσιμους στίχους πού ἴσαμε τώρα μᾶς ἔλειπαν, ἂν ἐξαιρέσουμε τὴν ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς τοῦ Σολωμοῦ. Ὅσο γιὰ τὸν «Κοινωνικὸν» αὐτὸς εἶναι ἡ ποιητικὴ ἀποκρυστάλλωση τῶν συναισθημάτων πού πλημμυρίζουν τὸν πιστὸ τὴν ὥρα πού παίρνει μέσα του τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλὰ καὶ ὅσα ποιήματα δημοσίεψε κατὰ καιροὺς στὶς «Ἀκτίνες», πού συγκεντρώθηκαν μετὰ τὸν θάνατό του στὶς «Πηγὲς τῶν Ὑδατων», χαρακτηρίζονται ἀπὸ μιὰν ἐνιαίαν ψυχικὴν διάθεση, παρ' ὅλο πού δὲν ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ μιὰ ποιητικὴ σύνθεση ὅπως ἦταν ἡ «Ὠδὴ τοῦ Ἀγαπητοῦ», πού ἄλλωστε χαρακτηρίζεται, ὅπως πιστεύω, καὶ ἀπὸ μιὰ χρο-

κήν ένότητα. Τὸ ἐναντίο, τὰ ποιήματα ποὺ περικλείονται στὶς «Πηγές τῶν Ὑδάτων», ἐπειδὴ γράφτηκαν μέσα σὲ μιὰ μεγάλη χρονικὴ περίοδο πολλῶν ἐτῶν, γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸ λόγο χαρακτηρίζονται ἀπὸ μιὰν ἀνισότητά. Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπὸ αὐτό, καὶ τὰ ποιήματα τοῦτα διαπνέονται ἀπὸ ἕναν ἀπαλὸ λυρισμὸ, πολλὰ δὲ ἀπ' αὐτὰ καὶ ἀπὸ μιὰ δυνατὴν ἔμπνευση. Ποιήματα ὅπως ἡ «Ἐργασία», τὸ «Δεῦτε ἴδωμεν Πιστοί», τὸ «Ποῖος Ἄλλος;», τὸ «Μάννα Γλυκύτατη», «Ὁ Ὑμνος τῶν Λυτρωμένων», «οἱ Πόρτες τῆς Ἀθήνας», «Ἀπλὰ δυὸ λόγια», «Μαζί θὰ περπατήσουμε», ἀποτελοῦν σωστὰ διαμάντια, ὄχι μονάχα γιὰ τὴν ποίηση τοῦ Βερίτη, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὀλόκληρη τὴ νεοελληνικὴ μας ποίηση. Βέβαια, μέσ' ἀπὸ τὴ συλλογὴν αὐτὴ δὲ λείπουν καὶ τὰ μικρότερης ἀξίας ἢ τὰ θεματογραφικὰ ποιήματα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ὄχι μονάχα ἐκφράζουν τὴν ψυχοσύνθεσιν τοῦ ποιητῆ σὲ μιὰ συγκεκριμένη στιγμὴ ἀλλὰ καὶ τὴν ἔντονη διάθεσιν ποῦ τὸν κυρίευε νὰ ἐξωτερικεύει καὶ νὰ θέλει πάντα ν' ἀποκρυσταλλῶναι στὸ χαρτὶ κάθε ἐντύπωσίν του, κάθε στοχασμὸ του, κάθε ψυχικὸ κραδασμὸ του.

Ἄλλὰ ὁ Βερίτης δὲν περιορίστηκε μονάχα στὴν πρωτότυπη ποιητικὴ του δημιουργία. Θέλησε νὰ παρουσιάσει στὸ εὐρύτερο ἀναγνωστικὸ κοινὸ καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ ξένα ποιήματα, ὄχι μονάχα γιὰ τὴν ἐνημέρωσιν τοῦ κοινοῦ, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ τοῦ μεταδώσει τὸ θρησκευτικὸ ρίγος, ποῦ διαπότιζε πολλὰ ἀπ' αὐτὰ, ἔστω κι' ἂν εἶχαν θλαστήσει κάτω ἀπὸ ἕναν διαφορετικὸ οὐρανὸ καὶ μέσα σ' ἕνα διαφορετικὸ θρησκευτικὸ κλίμα. Ἔτσι θὰ μᾶς παρουσιάσει ποιήματα τοῦ Πῶλ Κλωντέλ, ἀπὸ τὶς «Μεγάλες Ὠδές» του, τοῦ Βαλερὺ Ραντώ, τῆς Ε. Σαρασσόν τοῦ Φ. Χέλντερλιν, τοῦ Σ. Γκεόργκε, τοῦ Λόπε ντὲ Βέγκα καὶ ἄλλων. Κι' ἀκόμα ὁ Βερίτης θὰ νιώσει πιεστικὴ τὴν ἀνάγκη τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τὸν κόσμον τοῦ πνευματοῦ καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας ἄλλων ὁμοτέχνων του, μικρῶν ἢ μεγάλων, ὄχι μονάχα μὲ τὶς μεταφράσεις τῶν ἔργων τους—κι' αὐτὸ συνέβαι-

νε φυσικὰ μονάχα μὲ τοὺς ξένους ὁμοτέχνους του—ἀλλὰ καὶ ζώντας εἴτε θετικὰ ἢ ἀρνητικὰ μὲ τὸ ἔργο τους καὶ ἀποκρυσταλλώνοντας μὲ στίχους τὶς βαθεῖς ἐντυπώσεις ποῦ ἔπαιρνε ἀπὸ αὐτό. Ἔτσι συναντοῦμε ποιήματα ὀλόκληρα γιὰ τὸ Δ. Σολωμὸ τὸν Α. Παπαδιαμάντη καὶ τὸν Ἐρνέστο Ψυχάρη (τὸ γιὸ τοῦ δικοῦ μας Γιάννη Ψυχάρη, ποῦ στάθηκε ἕνα σημαντικὸ ὄνομα στὰ Γαλλικὰ Γράμματα, ἀλλὰ κι' ἕνας Ἀγωνιστὴς Χριστιανός. Ὁ Βερίτης ἔχει ἐπίσης μεταφράσει τὸ ἔργο του «Τὸ Ταξίδι τοῦ Ἐκατόνταρχου»), κι' ἀκόμα ποιήματα, γιὰ τὸ Ν. Λαπαθιώτη, τὸ Κ. Μπωντελαίρ καὶ τὸν Κ. Καβάφη.

Ἄλλὰ ὁ Βερίτης δὲν στάθηκε γιὰ τὰ νεοελληνικὰ Γράμματα μονάχα μιὰ ἀξιόλογη λυρικὴ φωνή, ἀλλὰ κι' ἕνας ἀξιόλογος καὶ πολυμερὴς κριτικός. Δὲν περιορίστηκε νὰ μᾶς μιλήσει μονάχα γιὰ πρόσωπα καὶ γιὰ θέματα τῆς δικῆς μας καὶ τῆς ξένης λογοτεχνίας, γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη, τὸν Ἄλ. Μωραϊτίδη, τὸν Ἄγγελο Βλάχο, τὸν Ἐμμ. Ροῖδη, τὸν Σπ. Ζαμπέλιο, τὸ Ν. Λαπαθιώτη καὶ τὸν Κ. Καβάφη ἢ ἀπὸ τοὺς ξένους γιὰ τὸν Π. Κλωντέλ, τὸν Φρ. Μωριάκ, τὸν Π. Λ' Ἐρμίτ καὶ τὸν Ε. Ψυχάρη, ἀλλὰ μᾶς ἔδωσε σημαντικὲς ἱστορικὲς μελέτες γιὰ τὸν Μεσαίωνα (γιὰ τὸ Δυτικὸ Μεσαίωνα καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Βυζάντιο) γιὰ τὴ Γυναίκα στὸ Βυζάντιο, γιὰ τὴν παρακμὴ στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα κλπ, ποῦ καὶ διεισδυτικὴ μαρτυροῦν, ἀλλὰ καὶ δείχνουν τὸ ἔντονον κριτικὸ αἰσθητήριον ποῦ διέθετε ὁ Βερίτης. Κι' ἀκόμα τὴν αἴσθησιν τῆς ἱστορίας ποῦ εἶχε. Κοντὰ σ' αὐτὲς θὰ πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ ἀξιόλογες μονογραφίες ποῦ μᾶς ἄφησε γιὰ τὸν Αὐγουστῖνο, τὸ Μωυσοῦ, τὸ Μ. Βασίλειο, τὸν Ἰωάννη τὸ Χρυσόστομο καὶ ἄλλους. Θὰ ἦταν ὅμως λειψὴ ἢ εἰκόνα ποῦ προσπαθοῦμε νὰ δώσουμε γιὰ τὰ ἐνδιαφέροντα καὶ τὰ γραψίματα τοῦ ποιητῆ, ποῦ ὑποδηλώνουν εὐρύτατη κατάρτιση καὶ πολυμέρεια, ἂν δὲν μνημονεύαμε καὶ τὶς αἰσθητικὲς του μελέτες. Γιατί ὁ Βερίτης δὲν ἦταν μονάχα μιὰ ποιητικὴ παρουσία στὰ γράμματά

μας, από τις πιο ιδιότυπες και αξιόλογες, αλλά και ένα πρότυπο, θα έλεγα, πνευματικού ανθρώπου, με θαυμάσια συγκρότηση, με σταθερά χαραγμένη πορεία, με συγκεκριμένο πιστεύω. Με μια λέξη ο Βερίτης ήταν ένας ποιητής κοσμοθεωριακά συγκροτημένος. Αυτή ακριβώς η συγκρότησή του τον έκανε να διατυπώσει την ποιητική του. Οι μελέτες του με τους τίτλους: «Ἡ καλλιτεχνική Δημιουργία και ὁ Καλλιτέχνης», «Λογοτεχνία και Ἰδανικά», «Ὁ Ποιητής Χτές και Σήμερα», «Ὁ θάνατος τοῦ Λυρισμοῦ», «ὁ Λυρισμὸς θά ξαναζήσει», «ἡ Τέχνη γιὰ τὸν Ἄνθρωπο», κ.ἄ. ἐκφράζουν τὴν βαθύτερη πίστη του γιὰ τὴν ἀξία καὶ τὸν προορισμὸ τῆς Τέχνης, ὡς ἐπίσης γιὰ τὴ θέση τοῦ Καλλιτέχνη μέσα στὸν κοινωνικὸ του περίγυρο. Ὁ Καλλιτέχνης γιὰ τὸ Βερίτη δὲν εἶναι καὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποῦ ζῆ καὶ κινεῖται μέσα σ' ἕνα χρυσελεφάντινο πύργο, μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀγορὰ καὶ τὴν τύρβη τῆς πολυθρόυνης πολιτείας, μακριὰ ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ τὶς ἀγωνίες τῆς καὶ τὰ προβλήματα τῆς. Ἰσα-ἴσα ποῦ πρέπει νὰ ζῆ κοντὰ στὸν ἄνθρωπο κι' αὐτοῦ τὶς λαχτάρεις καὶ τὶς ψυχικὲς καταστάσεις νὰ ἐκφράζει παράλληλα μὲ τὶς δικές του. Ἔτσι γιὰ τὸ Βερίτη ἡ Τέχνη δὲν ὑπηρετεῖ μονάχα τὸ Ὠραῖο, ἀλλὰ καὶ τὸ Καλό. Τὸ ἀληθινὰ μεγάλο καλλιτέχνημα δὲ χαρακτηρίζεται μονάχα ἀπὸ τὴν ἀρτιότητα τῆς μορφῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ποιότητα τῆς οὐσίας. Ἐχθρὸς τῆς κενολογίας καὶ τῆς λεξιθηρίας ὁ Βερίτης θρονιοφώνησε ἀφοῦ πολλὲς ἀλήθειες, ποῦ εἶναι θέβαιο πὼς δημιουργήσαν, ὅταν πρωτοεμφανίστηκαν τὰ μελετήματά του αὐτά, θαυμάϊαν ἐντύπωση. Πολέμιος τοῦ δόγματος «ἡ Τέχνη γιὰ τὴν Τέχνη» ὕψωσε στὴ θέση του τὸ λάβαρο ποῦ ἔγραφε ἀπάνω «ἡ Τέχνη γιὰ τὸν Ἄνθρωπο», ἡ Τέχνη γιὰ τὸ ἀνέβασμα, γιὰ τὴν πνευματικὴ ἀνάπλαση καὶ καλλιέργεια τοῦ Ἀνθρώπου, ἡ Τέχνη ποῦ νὰ ὀδηγεῖ στὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν Τέχνη ὑπηρετήσε ὡς τὸ θάνατό του.

Ὁ θεολόγος Ἀλέξανδρος Γκιάλας, ὁ ποιητὴς καὶ κριτικὸς Γ. Βερίτης, ἂν καὶ πέθανε νεώτατος, μόλις στὰ 33 του χρόνια, ἄφησε ἔργο σημαντικώτατο, τόσο σὲ ἔκταση ὅσο καὶ σὲ ποιότητα. Ὑπῆρξε ἕνας συνειδητὸς χριστιανὸς, ἕνας ἀληθινὸς πνευματικὸς ἄνθρωπος. Ἐργάστηκε μὲ συνέπεια καὶ πάθος γιὰ νὰ δώσει γνήσια καὶ εἰλικρινῆ λυρική ἐκφραση, στὰ θρησκευτικὰ βιώματα ποῦ τὸν πλημμύριζαν. Ποτὲ δὲν ἔκανε «Τέχνη γιὰ τὴν Τέχνη». Ἰσα-ἴσα, μάλιστα, πιστεύοντας ὅτι ἡ Τέχνη εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο, προσπάθησε μὲ τὸ ἔργο του, καὶ τὸ ποιητικὸ καὶ τὸ πεζογραφικὸ, νὰ φέρει στὸν ἄνθρωπο, τὸ σημερινὸ καὶ τὸν αὐριανό, τὸ μήνυμα τῆς Λυτρωτικῆς Χαρᾶς καὶ Ἐλπίδας ποῦ δίνει ἡ Χριστιανικὴ Πίστη. Στάθηκε γιὰ τὴν νεοελληνικὴ ποίηση ἀναμφισβήτητα μιὰ ἀξιολογώτατη λυρική φωνή. Μὲ τὸν ἀπαλὸ καὶ τρυφερὸ στίχο του καὶ τὶς ξεχωρὲς λυρικές του συνθέσεις, ποῦ τὶς χαρακτήριζε τὶς περισσότερες φορὲς καὶ μιὰ ὕψηλὴ ἔμπνευση, μπορούμε νὰ ὑποστηρίξουμε ἀφοῦ, ὅτι ὁ Γ. Βερίτης, ἦταν κάτι ποῦ ἔλειπε ἀπὸ τὸ Νεοελληνικὸ Παρνασσό. Ἄν λάβουμε μάλιστα ὑπ' ὄψη μας, ὅπως πολὺ σωστὰ ἔχει παρατηρηθεῖ ὅτι δὲν ὑπῆρξε νεοελληνας ποιητὴς ποῦ νὰ μὴν ἔχει γράψει τὰ θρησκευτικὰ του ποιήματα, (ποιήματα ποῦ τὶς περισσότερες φορὲς περιορίστηκαν στὶς γραφικότητες τῶν θρησκευτικῶν μας ἡθῶν καὶ ἐθίμων, ἢ τὸ πολὺ πολὺ σὲ μερικὲς ἐξωτερικὲς συγκινήσεις), τότε τὸ πέρασμα τοῦ Γ. Βερίτη ἀπὸ τὸ νεοελληνικὸ ποιητικὸ στερέωμα (καὶ τοῦτο γιατί ὑπῆρξε κατὰ κύριο καὶ πρώτιστο λόγο ποιητὴς), μᾶς χάρισε τὸν ποιητὴ μὲ τὴν πλήρη καὶ ὀλοκληρωμένη χριστιανικὴ συνείδηση καὶ τὸ θαυμὸ καὶ γνήσιο θρησκευτικὸ βίωμα. Ὅσο γιὰ τὴν Χριστιανικὴ Ἑλλάδα καὶ τὸν Ὁρθόδοξο λαὸ τῆς εἰδικώτερα, μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι στὴν ποίηση τοῦ Γ. Βερίτη, θρῆκαν τὴν ποιητικὴ τους ἐκφραση.

Μνήμη Γ. Βερίτη

δεκαπέντε χρόνια από την κοίμησί του.

“Απλωσες τίς φτερούγες σου τετράδιπλες τὸ δεῖλι,
στοὺς ἔμπυρους καὶ γαλανοὺς νὰ φτάσης οὐρανοῦς.
Κι’ ἦρθεν ἡ ὥρα ἡ ποθεινὴ, πού ἡ καρδιά κι’ ὁ νοῦς,
τὸν Λατρευτὸ σου ἀγκάλιασαν στὴν παραδείσια πύλη.

Τότ’ ἀδερφέ μου, πού ἴψελνες στὴ λύρα τὴν «ᾠδὴ» σου
καὶ τὰ θεϊκὰ τραγούδια σου μεθοῦσαν τὴν ψυχὴ,
—ὦ, πόσο μέσα μου ἡ φωνὴ σου πάντερπνη ἀντηχεῖ!—
ἔμοιαζες ἕνα ἐδεμικὸ πουλὶ τοῦ παραδείσου.

Τὴ θλίψη, πού μᾶς ἔλαχε στοῦ πόνου τὸ μεράδι,
τὴν ἦπιες στοῦ ποτήρι—ἀγνός κι’ ὠραῖος χριστιανός.
Κι’ ὅταν φτερούγισ’ ἄγγελος στὰ στήθι’ ἀλαργινός,
ἄρχισες μόνος τὸ σπερνὸ νὰ λές τὸ μέγα βράδυ.

Γλυκὰ τὰ φῶτα πού ἀναψαν ἀπόψε ἀπάνωθὲ σου.
«Ἐλα κι’ ἀπόψε» δὲ θὰ πῆς τὸ βράδυ στὴν πηγὴ,
μὰ ρόδινα στ’ αὐτιά θ’ ἀκοῦς ἀπ’ τὴ βαθειὰν αὐγὴ
μιλήματ’ αὔρας νὰ θροοῦν, πού θάρθουν νὰποθέσουν,

τοῦ Πλάστη σου καὶ Λυτρωτῆ φιλιὰ στοῦ μέτωπό σου.
Κι’ ἐντός σου πάλι ὡς θάπλωθουν τῶν οὐρανῶν τὰ μῦρα
τὰ λόγια θὰ ἴρθουν τὴν καινούργια σου νὰ κρούσουν λύρα,
γιὰ νὰ Τοῦ πῆς τ’ ἀνείπωτο κι’ ὠραῖο δοξαστικὸ σου.

Τ’ ἅγιο κατώφλι πέρασες, πιά’ πᾶν’ οἱ δισταγμοί.
Δὲν θὰ ἴρθῃ Μέγα Σάββατο πού «Ἀνάστα» νὰ μὴν ψάλης.
Κι’ οὔτε «μορφὴ αἰνιγματικὴ» στοῦ διχασμοῦ τὴν πάλῃ
θὰ σ’ ἐχη’ θεῖοι σ’ ἔλουσαν τοῦ Ἄμνοῦ Του οἱ σταλαγμοί.

Καὶ πιά ἡ ψυχὴ σου σὰν πουλὶ δὲ θὰ ἴναι στοῦ κλωνί,
νὰ λήθῃ τὸ «πότε θὰ διαβῆ» σὲ κόσμους μαγεμένους.
Τῶρ’ ἀγγελοτραγουδιστοὺς, γλυκοὺς κι’ ἀγαπημένους
σκοποὺς θὰ παίζης στοῦ βιολί σου, μ’ ἄρρητῆ ἠδονή.

Νοσταλγικὴ τραγουδιστὴ κι’ ἀγαπημένε μύστη,
μαζί μὲ τοὺς Ἀλέξανδρους π’ ἀγάπησες κοιμήσου.
Τὰ Κρίνα πού ἴρθε τὴν Αὐγὴ καὶ σκόρπισε ἡ ᾠδὴ σου,
Πηγὲς ἐντός μας κι’ ἀναβρῦζουν μῦρα κι’ ἅγια πίστη!

Α. Β. ΠΗΓΙΩΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ τῆς κ. ΑΓΓ. Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

Σ
Ο
Ν
Ε
Μ
Γ
Ι
Ν
Π
Ο

Σάν παράτησε τὰ μεγάλα ταξίδια στις ἀνοιχτές θάλασσες καὶ πήρε τὴ σύνταξί του, ὁ μπαρμπα-Μανώλης φχαριστήθηκε στὴν ἀρχή.

Μαζευόταν μ' ἄλλους τῆς ἡλικίας του στὸν καφενέ-λιγοστοὺς εἶν' ἀλήθεια' ὄλοι πού ξεκινοῦν γιὰ τὶς μακρινές θάλασσες δὲν προφταίνουν τὴ σύνταξι-παίζανε πρέφα καὶ κομπολόι λέγοντας ἀτέλειωτες ἱστορίες.

Ἡ γρηά, οἱ κόρες κι οἱ γιοί του τ'ᾶχανε μεγάλη εὐχαρίστησι πού ἀποφάσισε ὁ «γέρος» νὰ ξεκουραστῆ.

Μιά μέρα ὅμως ὁ μπαρμπα-Μανώλης ἄρχισε νὰ θαυρέται καὶ νὰ γκρινιάζῃ.

—Δὲν εἶναι ζωὴ ἐτούτῃ· γιὰ ζωντανὸς εἶμαι, γιὰ πεθαμένος τὸ ἴδιο κάνει.

—Ὁ κόσμος σέ ζουλεύει πού μπορεῖς καὶ ξεκουράζεσαι κι ἐσύ γυρεύεις μοναχός σου θάσανα, τοῦλεγε ἡ γρηά του.

Εἶπανε τότε οἱ κόρες του:

—Καλὲ πατέρα, σὰ θαυρέσαι, γιὰτὶ δὲν πιάνεις νὰ σκαλίσης τὸ μπαξέ;

Ἐκεῖνος τότε κούνησε τὸ κεφάλι καὶ σήκωσε τὸ μπαστούνι.

—Μωρὴ σεῖς ποιόνη πᾶτε νὰ κοροϊδέσετε; Τί γυρεύω ἐγὼ στοὺς μπαξέδες; Βάρκα θ' ἀγοράσω!

Τοὺς ἀψήφισε ὄλους καὶ τὴν ἀγόρασε. "Ὁμορφο σκαρί, ἄσπρη σὰ περιστέρα ἢ «Μαριγούλα», μὲ πανὶ καὶ κουπιὰ μερακλιδίκα φτιαγμένα, μὲ μιὰ μικρὴ γοργόνα ζωγραφισμένη στὴν πλώρη. Μοναχός του τὴν ἔφερε ἀπὸ τὸ καρνάγιο καὶ τὴν ἔδεσε στὴν προκουμαῖα μπροστὰ στὸ σπίτι. Καὶ μὲ παιδιάστικη χαρὰ δέχονταν τὶς εὐχές ἀπὸ φίλους καὶ δικούς. Κι ἔμπαινε κι ἔβγαине στὸ μικρὸ σκάφος κι ἔδειχνε τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο κι ἐξηγοῦσε.....

Σάν ἐτοίμασε πετονιές, χανικά, δολώματα καὶ τ' ἄλλα σύνεργα τῆς ψαρικής, ξεκίνησε γιὰ τὸ πρῶτο «ταξίδι». Πῆρε μαζί καὶ τὸν ἔγγονό του τὸν Μανωλάκη, τοῦ μεγάλου του γιοῦ τὸ παιδί.

—Ἐσένα θὰ τὴν ἀφήκω τὴ «Μαριγούλα» σάν πεθάνω, τοῦλεγε. Γι' αὐτὸ θὰ σέ μάθω ἀπὸ τώρα νὰ τὴν κουμαντάρης.

Εἶχε ξανανώσει ὁ μπαρμπα-Μανώλης. Μονάχος μέσ' στὴ θάρκα, ἀνάμεσα στὰ ζαφείρια τ' οὐρανοῦ καὶ τῆς θάλασσας, περιμένοντας τὸ χάνο, τὰ κεφαλόπουλα, τὸ καλαμάρι καὶ τὸ χταπόδι, ζοῦσε τὴ δική του μοναδικὴ ζωὴ. Τὸ νερὸ πάφλαζε γύρω ἀπὸ τὸ σκάφος, τὸν πιτσιλιζε κι ἐκεῖνος σκούπιζε μὲ ἡδονὴ τὶς ἀλμυρὲς σταγόνες.

"Ἄλλοτε πάλι ἀγρίευε ἡ θάλασσα, γίνονταν θολή, ὕπουλη,

έκδικητικιά. Τότε άνοιγε τά πανιά κι έβαζε πλώρη για τó λιμανάκι.

Δέν θά μοϋ τή σκάσης, τώρα στα τελευταία, άτιμο στοιχειό, σκέφτονταν.

Κι όμως μιά μέρα τότε γέλασε κι' άς ήτανε παληός φίλος.

Είχε ζυγιάσει τόν καιρό άποθραδύς, είχε άστρονομήσει τήν αύγή. "Όλα δεξιά και πρόβλεπε ψάρια σπάνια. Είχε πη και στη γρηά νά έτοιμάση προσφάι. Θάμενε στη θάλασσα όλη μέρα. Κι εκείνη υπάκουη τύλιγε στη πετσέτα τó ζυμωτό ψωμί και τις έλθές. Τήν άκουε θυμωμένος νά μουρμουρίζη.

—Δέν είναι μυαλωμένα καμώματα έτοϋτα γι' άνθρωπο τής ηλικίας σου. Πάς γυρεύοντας.

—Μεράκι μιά φορά! λέγανε οί φίλοι του κάφενέ.

Τόνε βλέπανε νά φεύγη και στέκονταν στο μώλο ώσπου τó θαρκάκι γινόταν ένα με τή θάλασσα και τόν ούρανό.

★

Φυσοϋσε μελετεμάκι άλαφρό. 'Η «Μαριγούλα» ζυγιαζόταν στο κύμα, μιά πάνω, μιά κάτω, άπαλά, ανάλαφρα, σαν πού σειέται τó λουλουδι στην άκρη του κοτασιου. 'Ο μπαρμπα-Μανώλης είχε μαζέψει τά πανιά, είχε σύρει άπάνω τά κουπιά. Κάρφωνε με μαεστρία τó δόλωμα στ' άγκίστρι, τó πετούσε και περίμενε. Οί ώρες κυλούσαν. Τó μελετεμάκι γίνηκε νοτιάς πού σκόρπιζε καταχνιά και θολούρα. Τó κύμα φούσκωσε κι άρχισε νά φοβερίζει. 'Ο γέρος σήκωσε τó κεφάλι, κύτταξε ένα γύρω. Τράθηξε θιαστικά τ' άγκίστρι κι' έτοιμάσε τó πανί.

—Προλαβαίνω! συλλογίστηκε.

Πίσω του τó λιμάνι του χωριου, τυλιγμένο στη θολούρα, δέν ξεχώριζε. 'Υπολόγισε πώς θάχε ξανοιχτή ώς τρία μίλια. Μπροστά του ó άγιος Στέφανος, τó ξερονήσι, ήτανε τó πιό κοντινό καταφύγιο. "Εβαλε πλώρη κατά κεϊ. Ψυχή δέν έμενε στο νησι έκτός άπ' τόν άγιο. Θά τόν φιλοξενούσε στο ξωκκλήσι του.

'Η «Μαριγούλα» καθαλίκευε τά κύματα και θιάζονταν, θιάζονταν νά φτάση. Μισό μίλι, ένα, έναμισυ... Νά ό όρμος! Νά τό...

Τó τρίξιμο ήταν άνατριχιαστικό. "Υστερα άρχισε νά γέρνη. Τó λεπτό άρμπουρο άγγιξε τó σκοτεινό νερό. Μούσκεψε τó πανί, πάει, ντροπιάστηκε.

'Ο μπαρμπα-Μανώλης ένοιωσε τήν κρυάδα του νερού σ' όλο του τó κορμι. Αισθάνονταν πώς έπεφτε άνήμπορος και βαρύς σ' ένα μαϋρο, βαθύ πηγάδι. Τότε άνίκανος νά σκεφτή τίποτα άλλο, άρχισε νά κουνά τά χέρια του και νά κλωτσά.

★

Σάν άναψε τó καντήλι κι έστησε τó τσουκάλι στη πυροστιά, ή γρηά 'Ανέζα γύρισε τó μάνταλο στη πόρτα και θγήκε.

Πήγε ίσια στη μεγάλη της κόρη.

—Γιά' δέ μιά ώρα, μωρή Ρηνιώ, κι ό πατέρας σας άκόμα νά γυρίση.

—Μυαλό πού τ'όχει κι αυτός ό χριστιανός, σκέφτηκε ή Ρηνιώ, μάν δέν είπε τίποτα. Κύτταξε άνήσυχη τόν καιρό.

—"Όπου νάναί θά φανή, μάννα. Κάτσε ώστόσο νά πιης ένα καφέ.

Μά ή γρηά δέ στάθηκε. Κατηφόρισε πίσω, στην προκουμαία. 'Η νύχτα κατέβαινε γρήγορα. "Επρεπε κάτι νά γίνη, τώρα πού φωτάει άκόμα, πριν πέση τó σκοτάδι κι είναι πολύ άργά.

Σπρωγμένες άπό τή μυστική τους άγωνία φτάσανε κι οί κόρες. Κι ύστερα οί γειτόνισσες κι οί άλλοι...

'Αμίλητοι δυό-τρεις άντρες λύσανε μιά θάρκα, άνάψανε τó φανάρι και ξεκινήσανε. Στο περιγιάλι άκούγονταν κιόλας τά πρώτα γυναικεία κλάμματα.

★

Δώδεκα άδέχαστες ώρες έμεινε στο νερό ό μπαρμπα-Μανώλης, πιασμένος άπό τó ένα κουπί. Παγωμένο και μελανό τότε θρήκε ή θάρκα τήν αύγή κι έβαλε άμέσως πλώρη για τó χωριό.

Τó γυνάκειο μπουλούκι στέκονταν πάντα στο περιγιάλι, σά χορός τραγωδίας. 'Η Ρηνιώ ξεχώρισε πρώτη τή θάρκα μέσα άπ' τó πουσι.

—Παναγιά μου! στρίγγλισε.

Και τότε σαν τó νερό πού σπάζει τó φράγμα του ξεχύθηκαν τά συγκρατημένα βογγητά και τά μοιρολόγια. Και σαν (συνέχεια στη σελ. 230).

“Ο ΦΙΛΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ,”

Τῆς Δ. ΕΛΕΝΗΣ ΚΟΥΚΚΟΥ Δ. Φ.

Α'

Στις 5 Φεβρουαρίου ἐ.ἔ. συμπληρώθηκαν ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ἕνας μέγας ἀνθρώπος, πού πίστευε ὅτι ἦταν τόσο Ἕλληνας ὡς καὶ Ἑλβετός, ἔκλεισε γιὰ πάντα τὰ μάτια του στὴ Γενεύη, σὲ ἡλικία 87 ἐτῶν: Ὁ Ἰωάννης Γαβριήλ Ἐυνάρδος. Γεννήθηκε στὴν Λυὼν τῆς Γαλλίας στις 28 Δεκεμβρίου τοῦ 1775, ὅπου ὁ πατέρας του εἶχε ἐγκατασταθῆ προκειμένου νὰ ἰδρῦσῃ Ἐμπορικὴ Τράπεζα.

Περὶ τὸ 1792 Γάλλοι ἐπαναστάται ἐπολιόρκησαν τὴν πόλι τῆς Λυὼν, γιὰ τὴν ἐτόλμησε νὰ ἀντισταθῆ στὴν ἐπιβολὴ τῆς τυραννίας τους.

Ὁ Ἰωάννης-Γαβριήλ, ἦταν τότε μόλις 17 ἐτῶν. Εἰλικρινὴς ἰδεολόγος, γεμάτος ἀπὸ ἐνθουσιασμὸ ὑπὲρ τῆς ἰδέας τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐλευθερίας κατετάγη ἐθελοντῆς μεταξὺ τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πόλεως καὶ ἔλαβε μέρος σὲ ὅλες τὶς μάχες (1).

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἐυνάρδου συνελήφθη καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον, τελικῶς ὁμως κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ καὶ μετὰ τὴν ὑπόλοιπον οἰκογένειάν του ἐγκατεστάθη εἰς Rolle, πόλιν τοῦ καντονίου τῆς Vaud.

Ὁλόκληρη ὁμως ἡ μεγάλη του περιουσία εἶχε τελείως καταστραφῆ καὶ ἐπὶ πλέον ἀπέμειναν τεράστια χρεῖα πρὸς διαφόρους ἐμπορικοὺς οἴκους τῆς Γενεύης, μετὰ τοὺς ὁποίους εἶχε συναλλαγές. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὁμως ὅτι ἡ τελεία αὐτῆ καταστροφῆ εἶχε προέλθει ἀπὸ ἀνωτέρα βία, οἱ υἱοὶ τοῦ πατρὸς Ἐυνάρδου ἠσθάνοντο βαθύτατα τὸ χρέος τῆς ὀφειλῆς καὶ ἐπίστευαν ὅτι ἔπρε-

πε ὀπωσδήποτε νὰ τὸ ἀποδώσουν. Ἀπεφάσισαν τότε νὰ ἰδρῦσουν νέον τραπεζιτικὸν οἶκο στὴν Γένουα τῆς Ἰταλίας καὶ ὡς πλέον ἱκανὸ ὄλων τους ἐξέλεξαν τὸν Ἰωάννη-Γαβριήλ σὲ ἡλικία μόλις 22 ἐτῶν. Μέσα σὲ ἐλάχιστο χρονικὸ διάστημα ὁ οἶκος ἐγίνε πασίγνωστος καὶ ἀπέκτησε μεγάλη φήμη μετὰ τὴν προσωπικὴ συμβολὴ τοῦ Ἰωάννου-Γαβριήλ. Τὰ πρῶτα κέρδη τῆς Τραπεζῆς διετέθησαν διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν πατρικῶν χρεῶν (2).

Μετὰ τὴν τεραστίαν ἐπιτυχίαν τῆς Ἐμπορικῆς Τραπεζῆς τῆς Γενουῆς, ὁ Ἐυνάρδος ἐπεξέτεινε τὶς ἐπιχειρήσεις του καὶ σὲ ἄλλες πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ κυρίως στὸ Λιβόρνο καὶ τὴ Φλωρεντία. Τὸ οικονομολογικὸ του δαιμόνιο ἐγίνε γνωστὸ στις διάφορες βασιλικὰς καὶ πριγκιπικὰς Αὐλὰς τῆς Εὐρώπης καὶ πολλοὶ κατέφευγαν σ' αὐτὸν νὰ ζητήσουν τὴν ποικίλη βοήθειά του.

Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Γαλλικῆς αὐτοκρατορίας περὶ τὸ 1810, ἕνα νέο λαμπρὸ στάδιο ἀρχίζει γιὰ τὸν Ἐυνάρδον. Τὸν ἴδιον χρόνον συνάπτει ἕνα εὐτυχισμένον γάμον στὴ Γενεύη, μετὰ μιὰ σπανία καὶ ἀνταξία του νέου, τὴν εὐγενῆ Ἄνναν Καρλότταν Ἀδελαιίδα Lullin de Chateauneux. Ἀπὸ τὴ στιγμή αὐτῆ θὰ εἶχε μέχρι τοῦ θανάτου του στὸ πλευρὸ του ὄχι μόνον μιὰ ἀγαπημένη σύντροφο, ἀλλὰ καὶ μιὰ πιστὴ συνεργάτιδα καὶ συναγωνίστρια σὲ ὅλους τοὺς πνευματικὸς ἀγῶνας, μιὰ θεομὴ καὶ πιστὴ φίλη σὲ ὅλες τὶς προσπάθειές του, στὴ χαρὰ καὶ στὴ λύπη.

1. Ἰδὲ, Notice biographique sur la vie et les travaux de M. Le Chevalier Eynard, Paris 1842, σ. 5 κ. ἔ.

(2) Ὁ ἱππότης Ἰωάννης Γαβριήλ Ἐυνάρδος, ἐκδ. Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1963, σελ. 16 κ. ἔ.

Τὸ περίφημο συνέδριο τῆς Βιέννης τοῦ 1814-15, ὅπου ὁ Ἐϋνάρδος ἀποτελοῦσε μέλος τῆς ἐπιτροπῆς ποῦ ἀντιπροσώπευσε τὴν Ἑλβετία καὶ ὁ Καποδίστριας ἦταν ὁ πληρεξούσιος ὑπουργὸς τῆς Ρωσίας, ἔδωσε τὴν δυνατότητα στοὺς δυὸ αὐτοὺς ἐκλεκτοὺς ἄνδρες νὰ γνωρισθοῦν καὶ νὰ συνδεθοῦν στενότερα. Ὁ Ἐϋνάρδος, στὸ πρόσωπο τοῦ μεγάλου Ἑλληνοῦ διπλωμάτου, δὲν ἐθαύμαζε μόνον τὸν ἔξυπνο πολιτικὸ μὲ τὸ εὐρὸν πνεῦμα, τὶς σωστὲς γνώμες, τὸν μεγάλο, χωρὶς ὁμῶς στόμφο, ρήτορα, μὲ τὴν ἀσυνήθη δύναμι ἐπιβολῆς καὶ πειθοῦς, τὴν ἀπλότητα καὶ τὸ σπάνιο βάθος τῶν συλλογισμῶν. Στὸ εὐγενὲς πρόσωπό του ἀγάπησε κυρίως τὸν ἄνθρωπο, τὸν σεμνὸ καὶ μετριόφρονα, τὸν ἀγνὸ ἰδεολόγο καὶ τὸν φλογερὸ ἀγωνιστὴ γιὰ κάθε πνευματικὸ ἀγῶνα. Κάτι πάρα πάνω: Στὸ πρόσωπο τοῦ μεγάλου Ἑλληνοῦ ἀγάπησε ὀλόκληρη τὴ σκλαβωμένη Ἑλλάδα⁽³⁾.

Ὁ Καποδίστριας μίλησε καὶ στὸν Ἐϋνάρδο μὲ τόσο πόνο, ἀγάπη καὶ λαχτάρα γιὰ τὴν ὑποδουλωμένη πατρίδα του, γιὰ τὶς κακουχίες καὶ τὰ βάσανα τῶν συμπατριωτῶν του, γιὰ τὰ μικρὰ Ἑλληνόπουλα, ποῦ μεγάλωναν χωρὶς τὰ δῶρα τῆς παιδείας, ποῦ ἡ εὐγενὴς ψυχὴ τοῦ μεγάλου Ἑλβετοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ μείνῃ ἀσυγκίνητη. Οἱ λόγοι τοῦ μεγάλου πατριώτου τὸν συνήρπασαν τόσο, ποῦ ἀπὸ τότε καὶ μέχρι τοῦ θανάτου του—ἐπὶ μισὸν περίπου αἰῶνα—θὰ γίνῃ ὁ μεγαλύτερος ἐραστὴς τῆς σκλαβωμένης καὶ ἐλευθέρως Ἑλλάδος, ὁ μεγαλύτερος καὶ εὐκρινέστερος φίλος τῆς, ὁ ἀλοπρόθυμος χρηματοδότης τῆς σὲ κάθε δύσκολη περίστασι—καὶ ἡ Ἑλλάδα τότε δὲν εἶχε παρὰ μονάχα δύσκολες καταστάσεις—ὁ ἀκούρατος εὐεργέτης καὶ προστάτης τῆς.

Ὅταν ἐξεργάγη ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις ὁ Ἰωάννης-Γαβριὴλ Ἐϋνάρδος εἶχαν ἀποσυρθεῖ ἀπὸ τὴν ἔντονη τραπέζιτικὴ ἐργασία καὶ ἡσχολεῖτο περισσότερο μὲ μελέτες στὴν πολυτελεῖ οἰκίαν του. Τὸ χαρούμενο ἄγγελμα τῆς ἐπανάστασεως ἐπρόκειτο νὰ δώσῃ νέαν κατεύθυνσιν στὴν ἀκατάβλη-

τὴ δραστηριότητά του καὶ νὰ τοῦ ἀνοίξῃ καινούργιες προοπτικὲς καθαρῶς πνευματικῶν ἀγῶνων.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἕνα νέο κεφάλαιο, τὸ μεγαλύτερο κεφάλαιο τῆς ζωῆς του, ἀρχίζει γιὰ τὸν εὐγενὴ Ἐϋνάρδο. Δὲν ζῆ πλέον παρὰ μονάχα γιὰ ἕνα σκοπὸ: Τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας. Γίνεται ὁ πρωτεργάτης, ὁ ἐμπνευστὴς καὶ ἡ ψυχὴ σὲ κάθε προσπάθεια ποῦ ἀφωροῦσε τὴν ποικίλη βοήθεια τοῦ ἀγῶνος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Καποδίστριας τὸν εἶχε φέρει σὲ ἐπαρῆ μὲ τοὺς πρωταγωνιστὰς τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως, μὲ τοὺς ὁποίους ἀλληλογραφεῖ τακτικῶτα ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ ἀγῶνος. Ἡ ἀλληλογραφία του δὲ αὐτὴ καθὼς καὶ ἡ στενὴ ἐπικοινωνία του μὲ τοὺς φιλέλληνας ὄλων τῶν χωρῶν εἶχαν καταστήσει τὸν Ἐϋνάρδον κέντρον τῶν πληροφοριῶν ποῦ ἀφωροῦσαν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν ἀγῶνα τῆς.

Ὁ M Rabiet, ποῦ ὑπῆρξε ἐπὶ πολλὰ χρόνια εἰδικὸς γραμματεὺς τοῦ Ἐϋνάρδου, ἀποκλειστικὰ στὰ θέματα τῆς Ἑλλάδος, γράφει χαρακτηριστικὰ στὴ σύντομη ἀνασκόπισι αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν στὴν ἀναφερθεῖσα σύντομη βιογραφία του: «Τὸ ν' ἀπευθύνῃ ἐκκλήσεις πρὸς τὶς ἀπανταχοῦ εὐγενεῖς ψυχές, πρὸς χάριν ἑνὸς ἔθνους, τὸ ὁποῖον ζητοῦσε νὰ ἀποτινάξῃ τὸν ζυγὸν τῆς πιὸ σκληρῆς σκλαβιάς, τὸ νὰ διάζεται νὰ στέλνῃ διαρκῶς χρηματικὰ ποσά, ὅσες φορές ἦταν ἐτοιμο νὰ γονατίσῃ, τὸ νὰ ὑποδαυλίξῃ τὴν συμπάθειαν τῶν διαφόρων ξένων Κυβερνήσεων, ποῦ δὲν εἶχαν ἀκόμη κάμει τίποτε γιὰ νὰ σταματήσουν τὴν τρομερὴ αἱματοχυσία τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν, τὸ νὰ θυσιάξῃ τὴν ὑγεία του καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς περιουσίας του γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Ἑλλάδος, αὐτὰ ἦσαν τὰ εὐγενὴ καθήκοντα τοῦ Ἐϋνάρδου, τὰ ὁποῖα ἤξευρε τόσο καλὰ νὰ ἐκπληρώσῃ. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπῆρε τὴν μεγάλη ἀπόφασιν, νὰ γίνῃ ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς εὐγενεοῦς αὐτῆς ὑποθέσεως, ὁ ζῆλος του δὲν ὑπεχώρησε οὔτε στιγμῇ. Ἡ ἀγωνιστικὴ προσπάθειά του ἠῤῥεαν ὅσο οἱ δυσκολίες καὶ τὰ ἐμπόδια πολλαπλασιαζόνταν». Ἐπῆρξε ἐμπνευστὴς, πρωτεργάτης καὶ μέλος ὄλων τῶν φιλελληνικῶν κοιμητῶν τῆς Εὐρώπης, ἐπίτηδες δὲ ἄφηρε τὴν προεδρίαν εἰς ἄλλους μεγάλους

(3) Ἴδὲ περισσότερα: Ἐλένης Ε. Κούκκου, Ἰωάννης Καποδίστριας, ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀγωνιστής, Ἀθήναι 1962.

και επιφανεις ανδρας, δια να ημπορη αυτος, κατα τροπον περισσοτερον αδεσμευτον να κινηται και να ενεργη.

Ειναι αδυνατον να υπολογισθουν ουτε ο αριθμος των πολεμοφοδιων ουτε το τελικο ποσον των χρηματων που εστελλοντο συνεχεια στην Ελλαδα, με την προσωπικη επιβλεψη του Ευναρδου. Ο Μ. Bouvier-Bron, στη συντομη βιογραφια του, που εξεδωκε ο Ελληνοελβετικος Συνδεσμος, «Jean Gabriel Eynard» και εκκλοφορησε ακριβως τις ημερες που συμπληρωθηκαν εκατο χρονια απο το θανατο του(*) δημοσιευει αρκετα ανεκδοτα σημειωματα απο το προσωπικο αρχαιο του Ευναρδου, που βρισκεται σημερα στην «Bibliothèque publique et universitaire» της Γενευης (ms suppl. 1891), οπου αναφερονται πληθος αριθμων απο τουφεκια και αλλα πολεμοφοδια και τεραστιες ποσοτητες τροφιμων, που εστελλοντο στην Ελλαδα, εκτος απο τα χρηματα για τις αναγκες του αγωνος(β).

Οταν εφθασαν στην Ευρωπη οι πρωτες πληροφοριες για την φοβερη πολιορκια του Μεσολογγιου, οι προσπαθειες του Ευναρδου πολλαπλασιαζονται. Επιθυμουσε διακαως να σωθη η τραγικη πολις. Και κανει το παν για να την βοηθηση. Απο τον Φεβρουαριο μεχρι τον Μαιο του 1826 ολες οι φροντιδες του ειχαν σχεδον συγκεντρωθη γυρω απο το Μεσολογγι και τους κατοικους του. Στις 25 Φεβρουαριου 1826 γραφει στον Favre-Bertrand(γ), τον προεδρον του φιλελληνικου κοιμηατου της Γενευης: «... Σας ικετευω γραψετε στα αξιουσεβαστα κοιμηατα των Παρισιων και της Γενευης, για να βοηθησουν το συντομοτερον αυτον τον τοπο, που ειναι τόσο σημαντικος, για την σωτηριαν της Ελλαδος... Συγκαλεσατε ταχιστα συμβουλιον και ανακινωσατε, οτι εγω διαθετω γι' αυτον τον σκοπο 12 εως 15 χιλιαδες φραγκα, για να σταλη σιταρι στο Μεσολογγι». Ο Ιερεις Munier, εκ των πρωτεργατων του κοιμηατου, του απηνητησε στις

7 Μαρτιου, οτι η παρακλησις του εξεπληρωθη και οτι ο κομης Καποδιστριας ηδη ειχε ανοιξει καταλογον εγγραφων στην Ελβετια και το Παρισι γι' αυτο το σκοπο και προσεθετε, οτι κοι γνωμες και οι παρακινήσεις του Καποδιστρια αποτελουσαν νομο για το Κομηατο». Απο το Παρισι εστειλαν 40.000 φραγκα, ο τραπεζίτης Dominique André ανεκοινωσε στον Eynard, οτι θετει στην διαθεσι του αλλες 20.000 φραγκα(δ) και η Εφημερις της Γενευης στις 4 Απριλιου εγραφε, οτι εσταλησαν στον Eynard 15.500 φραγκα.

Ο Μ. Bouvier-Bron αναφερεει στο βιβλιο του και πολλες αλλες ποικιλες προσπαθειες που εγιναν τοτε στην Γενευη, για την διασωση του Μεσολογγιου. Συναυλιες με διασημους καλλιτεχνας οργανωνονταν, αλλες φιλανθρωπικες εικαιριες και ο μουσικοσυνθετης Ant. Pacini, εγραφε στον Eynard(ε): «Εμπνευσμενος απο το δικο σας ευγενες παραδειγμα, παiron το θαρρος να σας στείλω εκατον αντιτυπα απο τον υμνον προς το Μεσολογγι, που συνεθεσα προς τιμην του. Ετιπωσα 1.000 και τα χρηματα της πωλησεως τους επιθυμω να διατεθουν υπερ των Ελληνων». Και η Εφημερις της Γενευης, στις 17 Αυγουστου ανηγγελε, οτι επωληθησαν ολα στοις βιβλιοπωλας εργων μουσικης(ς).

Ο Eynard συλλαμβανει και θετει εις εφαρμογην ενα θαυμασιον σχεδιον ταχυτερας βοηθειας με κεντρον αποστολης την Ζακυνθον.

Η αναγγελια μας νικης των Μεσολογγιων εναντιον των ορδων του Ιμπραημ γεμιζει την ψυχην του ευγενους λατρου της Ελλαδος με συγκινησην και ενθουσιασμον. Γραφει μόλις εμαθε την ευχαριστην ειδησι: «Chantez un tedeum, rendons grâce à Dieu, nous triomphons, victoire, victoire, nos Hellènes sont vainqueurs, le croissant est foulé aux pieds, l' Arabe, le Turco—Egyptien fuient. Le renegat est puni et la croix se releve pour consoler

4. Jean-Gabriel Eynard et le Philhellénisme Genévois, Genève 1963.

(5) ε. α., σελ. 23-32 κ.α.

(6) ε. α., σελ. 35 κ. ε. Επιστολη εκ Φλωρεντίας.

(7) ε. α., σελ. 36.

(8) ε. α., σελ. 36. Επιστολη εκ Παρισίων, 26 Ιουλιου 1826.

(9) Journal de Genève, N° 33, 17 Αυγ. 1826.

la Grèce affligée...».⁽¹⁰⁾ Στην συνέχεια τῆς ἐπιστολῆς του περιγράφει τὴν νίκη καὶ μὲ τί τρόπο θρῆνον τὰ τρόφιμα καὶ τὰ ὅπλα στοὺς ἡρωϊκοὺς ὑπερασπιστάς. Τὸν ἴδιο λυγισμό καὶ ἐνθουσιασμό τῆς ἀγάπης ξαναβρίσκουμε σὲ μιὰ ἄλλη του ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἀγωνιστάς τοῦ Μεσολογγίου: Ἄξιζει νὰ ἀναφερθοῦν ἐδῶ ἐλάχιστες φράσεις: «Ἐνδοξοὶ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ τῶν γενναίων τοῦ Μεσολογγίου, ἀνδρεία φρουρά, πὸν ὑπερασπίζεις μὲ τόσον ἡρωϊσμό αὐτὴ τὴν χριστιανικὴ πόλι ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστοῦ! Μόλις πληροφορήθηκα, ὅτι στερεῖσθε τροφίμων ἔδωσα διαταγὴ στὴν Ζάκυνθο νὰ σᾶς στείλουν ἐκ μέρους μου βοήθειαν, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἔγραψα σὲ ὅλους τοὺς Ἐταίρους τῶν κοιμάτων νὰ κάμουν τὸ ἴδιο..... Πλήρης ἐνθουσιασμοῦ γιὰ τὴν ἀξία σας, συγκινημένος βαθύτατα ἀπὸ τὰ ἀνδραγαθήματά σας αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ δώσω διέξοδο σ' αὐτὴν τὴν συγκίνησι. Ἐρχομαι ὡς ἀντιπροσώπος τῶν φιλελληνικῶν κοιμάτων τῶν Παρισίων καὶ τῆς Γενεύης, τῶν ὁποίων ὅλα τὰ μέλη αἰσθάνονται τὸν ἴδιο ἐνθουσιασμό γιὰ τὴν ἀγία ὑπόθεσί σας, νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μοιράσετε σὲ κάθε στρατιώτῃ σας ἀπὸ ἓνα μικρὸ φιλοδώρημα εἰς ἔνδειξιν ἐκτιμῆσεως καὶ θαυμασμοῦ τῶν ἡρωϊκῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ Σταυροῦ. Θέτω στὴν διάθεσί σας 2.400 ἰσπανικὰ νομίσματα γιὰ νὰ διανεμηθοῦν ἐξ ἴσου σὲ κάθε στρατιώτῃ, ὑπερασπιστῇ τῆς ἐνδόξου πόλεως.... Γράφετέ μου γιὰ ὅ,τι ἄλλο ἔχετε ἀνάγκη.... Δεχθῆτε, ἡρωϊκοὶ ἀρχηγοί, τὴν ἐκδήλωσι τοῦ σεβασμοῦ μου, γιὰ τὴν ἀνδρείαν σας, τὴν ἐγκαρτέρησί σας καὶ τὶς ἀρετῆς σας, ἀντάξιες τῶν πῦρ ἐνδόξων καιρῶν τῆς ἐνδόξου Πατρίδος σας. Πιστέψετε ὅτι εἶμαι ἐνὰ πιστὸς διερχομῆς τῶν πόθων καὶ τῶν εὐχῶν τῶν μελῶν τῶν Κοιμάτων γιὰ σᾶς. Στὴν Γαλλία ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἀγῶνος σας

(10) M. Bouvier-Bron, ἔ. ἀ., σελ. 37: «Ψάλατε ἓνα «tedeum», ἄς δοξολογήσουμε τὸν Θεόν, θριαμβεύομε, νίκη, νίκη, οἱ Ἕλληνες μας εἶναι νικηταί, ἡ ἡμισέληνος καταπατήθηκε, οἱ Ἀραβες, οἱ Τουρκοαἰγύπτιοι ἐτράπησαν εἰς φυγὴν. Ὁ ἐξωμότης τιμωρήθηκε καὶ ὁ σταυρὸς ἀνυψώθηκε γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν κατατρεγμένη Ἑλλάδα...» Ἐκ Φλωρεντίας, 23 Μαρτίου 1826, πρὸς συνεργάτας του.

ἔγινε πανεθνικὴ, ἠλεκτρίζει ὅλες τὶς καρδιές, τὰ πῦρ ἐνδοξα ὀνόματα, πὸν τιμοῦν αὐτὴ τὴ χώρα, εὐρίσκονται ἐπὶ κεφαλῆς τῆς προσπαθείας γιὰ τὴν ἐνίσχυσί σας καὶ στὰ δύο ἔθνικα βήματα ἄνθρωποι μεγάλης ἀξίας ὑπερασπίζονται μὲ ἐγκάρδιον εὐγλωττίαν τὴν ὑπόθεσιν τῆς τιμῆς καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς πῦρ ἀφωσιωμένους φίλους σας»⁽¹¹⁾.

Ὁ Eynard ἀγνοοῦσε, ὅτι ὅταν ἔγραφε τὴν ἐξαιρετὴ αὐτὴ ἐπιστολὴ—δείγμα τῆς εὐγενοῦς καὶ ἀνωτέρας ψυχῆς του—ἦδη τὸ Μεσολόγγι ἄφινε τὶς τελευταῖες ἀναπνοές. Ἦταν περὶ τὸ τέλος Ἀπριλίου, ὅταν ἄκουσε τὴν ἀδόκητῃ εἰδησί τῆς ἐξόδου τοῦ θανάτου. Καὶ τὴν ἔμαθε, ὅταν ἔφθασε στὸν λιμένα τῆς Ἀγκῶνος μόνο καὶ μόνο, γιὰτὶ ἤθελε νὰ ἐπιβλέψῃ αὐτοπροσώπως στὴν φώρτωσι τῶν πλοίων, πὸν θὰ μετέφεραν τροφίμα καὶ πολεμοφόδια στὴν πολιορκημένη πόλι. Καὶ τὰ ἔστειλε ὅλα μὲ δικὰ του ἔξοδα. Καὶ ἦταν βαθύτατα συγκινημένος, ὅταν μαζὶ μὲ τὴν ἐξαιρετὴ σύζυγό του Ἄννα, ἀνεβασμένοι στὸ κατάστρωμα τοῦ πλοίου, ἐπέβλεπαν στὴν καλὴ τοποθέτησι τῶν τροφίμων, πὸν θὰ πρόσφεραν δυνάμεις στοὺς χαροπαλαίοντας Ἕλληνας.

Ἐκεῖ ἔμαθε τὴν πτώσι τοῦ Μεσολογγίου... Στις 6 Μαΐου. Ἡ ὀδύνη του εἶναι ἀπροσμέτρητη. Θρηνεῖ τὸν χαμὸ τῆς τραγικῆς πόλεως καὶ τῶν ἡρωϊκῶν ἀγωνιστῶν τῆς μ' ἓνα τρόπο ὀμηρικὸ:

«Ἀναλογισθῆτε τὸν πόνο μου, γράφει τὴν ἴδια ἡμέρα στὴν διοίκησι τοῦ Κοιμάτου τῆς Γενεύης. Ὅταν ἔφθασα στὴν Ἀγκῶνα, χαρούμενος μὲ τὴν σκέψι, ὅτι τὸ ταξίδι μου αὐτὸ θὰ βοηθοῦσε πῦρ πολὺ τοὺς Ἕλληνας, ἔμαθα ὅτι τὸ Μεσολόγγι ἔπεσε... Θὰ διαβάσατε μὲ τόσο θαυμασμό ὅσο καὶ μὲ φρίκη τὶς λεπτομέρειες αὐτοῦ τοῦ φρικτοῦ γεγονότος.... Οἱ δυστυχεῖς ὑπερασπισταὶ πέθαναν ἀπὸ τὴν πείνα καὶ παρὰ νὰ παραδοθοῦν, προτίμησαν νὰ χαθοῦν.... Ἄ! γιὰτὶ νὰ μὴ τοὺς ἔχω στείλει 200 χιλιάδες φράγκα! Ἄ, γιὰτὶ νὰ μὴ πραγματοποιήσω

(11) M. Bouvier-Bron, ἔ. ἀ., σελ. 37 κ. ἔ., ἐκ Φλωρεντίας 27 Μαρτίου 1826.

τήν πρώτην μου ἔμπνευσι νὰ ταξιδεύσω ἐγὼ ὁ ἴδιος στήν Κέρκυρα καί τήν Ζάκυνθο! Ἐάν ἦμιον ἐκεῖ, τὸ Μεσολόγγι καὶ οἱ γενναῖοι του θὰ ζοῦσαν ἀκόμη! Ξαναδιάβασα τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Marcet, ὅπου γράφει ὅτι τὸ Μεσολόγγι δὲν χάθηκε ἀπὸ ἔλλειψι ὀπλων. Τὸ Μεσολόγγι τὸ θανάτωσε ἡ πείνα, ὁ πιὸ φοβερός ἐχθρός. Τώρα πού ἡ θάλασσα δὲν εἶχε πειρατὰς μὲ 100-200 χιλιάδες φράγκα μπορούσαμε νὰ τροφοδοτήσουμε τὸ Μεσολόγγι γιὰ ἕξη μῆνες. Μοῦ προξενεῖ πολὺ κόπο νὰ πιστέψω, ὅτι οἱ Ἄγγλοι δὲν θὰ ἤθελαν νὰ συνεισφέρουν σ' αὐτὴ τὴν καλὴ πρᾶξι. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη δὲν μπορούσαν νὰ τὸ κάμουν σὰν Κυβέρνησις, ποῖς τοὺς ἐμπόδιζε νὰ τὸ κάμουν σὰν ἰδιῶται; Ὅποια αἰωνία ἐντροπὴ γιὰ τὴν Εὐρώπη καὶ τί φοβερὸς συνέπειες μπορεῖ νὰ προξενήσῃ αὐτὴ ἡ συμφορὰ γιὰ τὴν Ρωσία καὶ τὸ Λονδίνο! Εἶθε νὰ προκαλέσῃ τύψεις συνειδήσεως καὶ τὸ αἷμα αὐτῶν τῶν μαρτύρων νὰ συντριβῇ ἐπὶ τέλους τὴν ἐγωϊστικὴ ψυχὴ αὐτῶν πού κυβερνοῦν τὸν κόσμον. Θὰ κάνω τὸ πᾶν γιὰ νὰ προωθήσω τὶς βοήθειες στήν ἀνατολικὴ Ἑλλάδα... Χαίρετε, κύριοι. Εἶμαι βαθύτατα θλιμμένος, καταβεβλημένος, ὁμως ὄχι ἀποθαρρημένος. Πόσο θλιβερὸ ταξίδι ἔκανα!...» (M. Bouvier-Bron, ἔ. ἀ.).

Δὲν χρειάζονται σχόλια σ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολή.

Ὁ πόνος τοῦ αὐξάνει τὴν δραστηριότητα. Δὲν τὸν ἀνακόπτει. Ὅλιγον ἀργότερα πληροφορεῖται ἀπὸ τὸν μητροπολίτη Ἰγνατίον ἀπὸ τὴν Πίζα, ὅτι οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά, πού εἶχαν διαφύγει τὴν σφαγὴ εἶχαν μεταφερθῆ στήν Ἄρτα καὶ Πρέβεζα γιὰ νὰ πωληθοῦν σὰν σκλάβοι σὺς ἀγορὰς τῶν δούλων. Συγκινεῖται καὶ κινητοποιεῖται: «Αὐτὲς οἱ γυναῖκες καὶ αὐτὰ τὰ παιδιά—γράφαί—πωλοῦνται σὲ χαμηλὰς τιμὰς σὰν κτήνη. Ἄν δὲν προλάβουμε καὶ μεταφερθοῦν στήν Αἴγυπτο δὲν θὰ μπορέσουμε πιά νὰ τὰ ἐλευθερώσουμε... Ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ τῆς Θρησκείας εὐσπλαγχνισθῆτε αὐτὰ τὰ δυστυχῆ πλάσματα, σπεύσατε εἰς βοήθειάν τους, γλυτώσατέ τα ἀπὸ τὴν δουλεία, τὴν κατασχίνη, τὴν ἀποστασία. Σᾶς ἐρωτῶ, κύριοι, μορῶ νὰ ἀμφιταλαντεύωμαι; Τὴν ἴδια στιγμὴ πού τὸ πληροφρορήθηκα ἔστειλα 51.000 φράγκα,

γιὰ νὰ ἐξαγορασθοῦν οἱ πιὸ δυστυχεῖς»⁽¹²⁾.

Τὸ φλογερὸ παράδειγμα τοῦ ἐμπνέει καὶ ἄλλους Ἑλβετοὺς καὶ Γάλλους ἐπιστήμονας, οἱ ὅποιοι μάλιστα παίρνουν τὴν ἀπόφασιν νὰ κατέβουν στήν Ἑλλάδα καὶ νὰ προσφέρουν αὐτοπροσώπως τὴν βοήθειάν τους. Ἐνας ἐξ αὐτῶν ἦταν καὶ ὁ ἰατρός Gosse, πού τόσα πολλὰ πρόσφερε στήν ὀργάνωσιν τῆς ἱατρικῆς περιθάλψεως. Ὁ Eynard δείχνει ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον καὶ γι' αὐτὲς τὶς περιπτώσεις. Διαφωτίζει τὸν καθένα χωριστὰ ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, ἀλληλογραφεῖ μαζί τους γιὰ νὰ τοὺς ἐνισχύῃ καὶ τοὺς δίνει κατευθύνσεις.

Ἀπὸ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1826 εἶχαν σταλῆ στήν Ἑλλάδα μὲ τὴν φροντίδα τοῦ Eynard καὶ κυρίως μὲ τὶς δικῆς του εἰσφορὰς τροφίμα θάρους 4 περίπου ἑκατομμυρίων λιβρῶν καὶ ἀπὸ τὴν 1 Ὀκτωβρίου 1826 μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἰανουαρίου 1827 ἄλλες 3.340.000 λίβρες ὑπὸ τῶν ἐλβετικῶν, γερμανικῶν καὶ γαλλικῶν φιλελληνικῶν συλλόγων⁽¹³⁾.

Ὅταν τὸ 1846 οἱ χριστιανοὶ τῆς Συρίας κατεδιώκοντο καὶ ἐβασανίζοντο ὁ Leon de Malleville, γιὰ νὰ ξυπνήσῃ τὶς εὐρωπαϊκὰς συνειδήσεις, μετεχειρίσθη εἰς περιφημον λόγον του στὴ Γαλλικὴ Βουλὴ τὸ παράδειγμα ἑνὸς ἀνθρώπου, πού εἶχε συντελέσει στήν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος: τοῦ Eynard. Εἶπε μεταξὺ ἄλλων:⁽¹⁴⁾.

«Δικαίως ἐλέγχθη, ὅτι δὲν εἶναι οἱ κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης, πού ἔσωσαν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἡ δημοσία γνώμη: Ἐνας πολίτης τῆς Γενεύης, ὁ J. G. Eynard, ἐξεσήκωσε κυριολεκτικὰ ὀλόκληρη τὴν Εὐρώπη πρὸς βοήθειάν της. Στὴν φωνὴ τοῦ σεβασμίου ἐκείνου ἀνδρὸς οἱ πάντες ὑπήκουσαν καὶ στήν εὐγενῆ του αὐτὴ πρᾶξι ὀφείλεται ἡ ἀφύπνισις τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος τῶν χριστιανικῶν χωρῶν, γιὰ τὸν ἱερὸν ἐκείνον πόλεμον ἐναντίον τῶν ἀπίστων».

(12) ἔ. ἀ., σελ. 41 κ. ἔ.

(13) Ὁ Ἰππότης Ἰωάννης Γαβριὴλ Ἐυνάρδος, ἔκδ. Ἐθν. Τραπέζης, σελ. 18.

(14) Περιληπτικὴ βιογραφία τοῦ φιλέλληνος Ἑλβετοῦ Ἰ. Γ. Ἐυνάρδου, Γενεύη 1863, σελ. 19.

Οἱ κόποι ἐπανελημμένως κατέβαλαν τὴν σωματικὴν του ἀντοχὴν καὶ ἡ ἀσθένεια τὸν καθήλωνε στὸ κρεβάτι. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς ἔσπεκε ἀκόμη περισσότερο φρουρὸς ἀγάπης καὶ συμπαραστάσεως ἡ σύζυγός του Ἄννα. Ἡ μόνη ἀνησυχία τοῦ Eynard ἦταν μήπως λόγω τῆς ἀσθενείας του ἀδρανήσουν οἱ ἐνέργειες γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἡ κυρία Eynard ἀνελάμβανε τότε ἡ ἴδια ὅλες τὶς σχετικὲς ἐργασίες καὶ διεκπεραίωνε καὶ τὴν σχετικὴ ἀλληλογραφία γιὰ νὰ μετριάξῃ τὴν λύπη του (15).

Ἡ Ἄννα Eynard ἦταν μιὰ συνειδητὰ πιστὴ γυναίκα, μὲ φωτισμένες ἀντιλήψεις γύρω ἀπὸ τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα. Ἡ ἐπίδρασί της στὸν ἄνδρα της, ἐπάνω στὸ θέμα αὐτό, ὑπῆρξε εὐεργετικὴ, γιὰ νὰ γίνῃ εὐκόλα ἡ εὐγενὴς ψυχὴ του, ψυχὴ συνειδητοῦ πιστοῦ (16). Ἄλλωστε ἀνῆκε ἐκ φύσεως στὴν κατηγορία τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ὅταν πιστέψουν σὲ κάτι, τὸ πιστεῖουν μὲ τὸν πιὸ εὐγενῆ καὶ ὑψηλὸ τρόπο. Τὸ ἴδιο συνέβη καὶ μετὰ τὸ θέμα τῆς πίστεως. Τὸν χαρακτήριζε μιὰ βαθύτατη ἐμπιστοσύνη στὴν προστασία τῆς θείας Προνοίας καὶ μάλιστα ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ ὑποθέσεις τόσο ἱερές, ὅπως ὁ ἀπελευθερωτικὸς ἀγώνας τῶν Ἑλλήνων. Κανένα ἀπὸ τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν πλοίων ποὺ ἔφενγαν γιὰ τὴν Ἑλλάδα μὲ ὄπλα καὶ τρόφιμα, δὲν δέχτηκε ποτὲ νὰ τὸ ἀσφαλίσῃ. Ἐπίστευε ἀκράδαντα—ὅπως ἔλεγε—ὅτι ἡ θεία Πρόνοια θὰ τὰ προστατέυε. Καὶ ἡ πίστις του αὐτὴ δὲν διαψεύστηκε ποτέ. Ἡ Μεσόγειος καὶ ἡ Ἀδριατικὴ μαστίζονταν τότε ἀπὸ τὴν πειρατεία. Κανένα ὅμως ἀπὸ τὰ πλοῖα, ποὺ ἡ Ἀγάπη ἔστειλε γεμάτα μὲ ποικίλη βοήθεια στὴν Ἑλλάδα, δὲν συνελήφθη ποτὲ ἀπὸ πειρατὰς (17).

Ἡ ἔθνικὴ Συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων τι-

μῆς ἔνεκεν τὸν ἐξέλεξε ἀντιπρόσωπον καὶ γενικὸν πληρεξούσιον ὑπουργὸν τῆς Ἑλλάδος πλησίον ὄλων τῶν ἀνακτοβουλιῶν τῆς Εὐρώπης. Ὁ Eynard ἀποδέχεται συγκινημένος τὴν ἐκλογὴν, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν μορφήν τοῦ χρέους καὶ τῶν καθηκόντων ἀπέναντί της. Τὶς τιμές, τοὺς τίτλους καὶ τὴν ἀμοιβὴν τὰ ἠρνήθη (18). Ταξιδεύει παντοῦ, ἄλλοτε μόνος καὶ ἄλλοτε μὲ τὴν κυρίαν Eynard μὲ μοναδικὸν σκοπὸν τὴν βοήθειαν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1827 τὸ διέρχεται σχεδὸν ὀλόκληρο στὸ Λονδίνον ἀποκλειστικὰ καὶ μόνον γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ συνομολόγησιν ἐπιωφελοῦς δανείου ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος (19). Δὲν παρητεῖτο ποτὲ μιᾶς προσπαθείας, ἐὰν δὲν ἔφθανε σὲ θετικὸ ἀποτέλεσμα. Καὶ πράγματι χάρις στὶς δικές του ἐνέργειες κατώρθωσε νὰ ὑπερνικήσῃ τελικὰ καὶ ἡ Ἀγγλία τὶς ἀρνήσεις καὶ τοὺς δισταγμοὺς της καὶ οἱ τρεῖς προστατίδες δυνάμεις ὑπέγραψαν τὴν συνθήκην ὑπὲρ τῆς συμπαραστάσεως τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος. Μεταχειρίζεται κάθε τρόπον διαφοτίσεως τῆς κοινῆς γνώμης καὶ κινητοποιεῖ κάθε ἀνθρώπον, ἄνδρα ἢ γυναῖκα, ποὺ λόγω θέσεως, πλοῦτου ἢ ἰκανοτήτων θὰ μπορούσε νὰ βοηθήσῃ σ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.

Ἐὰν ἦτο δυνατόν νὰ εἶχε κανεὶς μιὰ ἐποπτικὴ εἰκόνα μόνον γιὰ τὸ τί ἐτυπώθη στὴν Εὐρώπη ἀπὸ τὸ 1821 ἕως τὸ 1827 σχετικῶς μὲ τὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἐθαύμαζε τὴν ἀπίθανη ἔκτασι, τὸν τρόπο καὶ τὸν συντονισμὸ τῆς προπαγάνδας καὶ διαφοτίσεως καὶ θὰ διεπίστωνε τὰ τεράστια ποσὰ ποὺ διετέθησαν. Καὶ σὲ ὅλα ψυχὴ καὶ κινητήριος δύναμις ἦταν ὁ Eynard. Δὲν ἀναφέρονται δὲ κἄν οἱ ὀργανώσεις ἐορτῶν, συναυλιῶν, ἄλλων εὐκαιριῶν, ποὺ ἀπαιτοῦσαν τόσο κόπο καὶ χρόνον καὶ ἔξοδα.

(Συνεχίζεται)

15. Notice biographique... de Chevalier Eynard, ἔ. ἀ. σελ. 13.—Ed. Chapuisat, la restauration hellénique, Genève 1924. σελ. 11.

16. Ed. Chapuisat, Jean-Gabriel Eynard et son temps. 1775-1863. Genève. σελ. 199 κ. ἔ.

(17) Ἰδέ, Σ. Θεοτόκη, Ἀλληλογραφία Ἰ. Α. Καποδίστρια—Ἰ. Γ. Εὐνάρδου, 1826-1831, Ἀθήναι 1929.

(18) Περιληπτικὴ βιογραφία Ἰ. Γ. Εὐνάρδου, Γενεύη 1863, σελ. 19.—Σ. Θεοτόκη, ἔ. ἀ., σελ. 15' κ. ἀ.

(19) Ἰδέ, Ἐπιστολαὶ Ἰ. Α. Καποδίστρια..., Ἀθήνησιν 1841, τ. Α', σελ. 101 κ. ἔ.

Γνωρίζομεν τὴν βαρύτητα;

Β'. ΑΡΘΡΟΝ
(τελευταῖον)

Τοῦ κ. ΧΡ. ΚΟΥΡΗ
Μαθηματικοῦ—Φυσικοῦ, τοῦ Κέντρου Πυρηνικῶν Ἐρευ-
νῶν «Δημόκριτος».

Εἰς προηγούμενον ἄρθρον ἐξεθέσαμεν ἐν συντομίᾳ τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἰδεῶν περὶ βαρύτητος ἀπὸ τοῦ Γαλιλαίου μέχρι τοῦ Ἄϊνστάϊν. Ἄλλὰ ποῖαν σχέσιν ἔχει ἡ ἀντίδρασις τῆς βαρύτητος ἐξ ἐπόψεως ἐντάσεως μετὰ τὰς ἄλλας δυνάμεις τῆς φύσεως;

Αἱ ἀντιδράσεις εἰς τὴν φυσικὴν διακρίνονται εἰς τέσσαρας κατηγορίας: εἰς ἰσχυράς, ὡς αἱ ἀντιδράσεις ἐντὸς τοῦ πυρῆνος τῆς ὕλης μεταξὺ σωματιδίων (πρωτονίων, νετρονίων), ἠλεκτρομαγνητικάς, ποὺ εἶναι καὶ αἱ ἐπιτυχέστερον καὶ πληρέστερον μέχρι τοῦδε μελετηθεῖσαι, ἀσθενεῖς, καὶ τέλος ἀντιδράσεις βαρύτητος, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ ἀσθενέστεραι ὄλων.

Αἱ ἰσχυραὶ ἀντιδράσεις εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὰς πυρηνικὰς δυνάμεις, τὴν παραγωγὴν καὶ ἀπορρόφησιν μεσονίων πῖ, τὴν παραγωγὴν τῶν λεγομένων «παραδόξων»⁽¹⁾ σωματιδίων καὶ τὴν σύνδεσιν τῶν ὑπερονίων εἰς τοὺς πυρῆνας. Αἱ ἐν λόγῳ ἀντιδράσεις λαμβάνουν χώραν μετὰ πολλὴν μεγάλῃν ταχύτητα. Σήμερον μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν μεγάλων ἐπιταχυντῶν καὶ τὴν συνεργασίαν πολλῶν θεωρητικῶν φυσικῶν μελετῶνται αἱ ἰσχυραὶ ἀντιδράσεις καὶ κάποια πρόδος ἔχει συντελεσθῆ εἰς τὸν τομέα τοῦτον, ἀν καὶ τὸ πρόβλημα τῆς φύσεως τῶν πυρηνικῶν δυνάμεων, βασικὸν πρόβλημα τῆς πυρηνικῆς φυσικῆς, π α ρ α μ ἔ ν ε ι ἄ λ υ τ ο ν.

Ἄρκετοὶ ἐπίσης ἐρευνηταὶ ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν μελέτην τῶν ἀσθενῶν ἀντιδράσεων. Ἀσθενῆς ἀντίδρασις εἶναι λ.χ. ἡ διάσπασις Β. ἡ ἀντίδρασις δηλαδὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐν ἠλεκτρόνιον (ἢ ποζιτρόνιον) καὶ ἐν νετρίνῳ ἐκπέμπεται ἀπὸ ἑνα πυρῆνα. Ἀσθενῆς ἀντίδρασις εἶναι ἐπίσης ἡ διάσπασις τῶν μεσονίων μ ὡς καὶ ἡ σύλληψις τῶν μεσονίων μ ἀπὸ τοὺς πυρῆνας. Αἱ ἐν λόγῳ ἀντιδράσεις λαμβάνουν χώραν μετὰ βραδύτερον

ρυθμὸν παρ' ὅ,τι αἱ ἰσχυραὶ. Ἐπὶ παραδειγματι ἡ πλέον θεμελιώδης διάσπασις Β, ἡ διάσπασις δηλαδὴ τοῦ νετρονίου εἰς πρωτόνιον, ἠλεκτρόνιον καὶ νετρίνῳ γίνεται μετὰ μέσην ζωὴν 12 περίπου λεπτῶν. Αἱ ἰσχυραὶ ἐν τούτοις ἀντιδράσεις λαμβάνουν χώραν ἐντὸς 10-16 δευτερολέπτων περίπου.

Αἱ πληρέστερον μελετηθεῖσαι εἶναι αἱ ἠλεκτρομαγνητικαὶ ἀντιδράσεις. Τοιαῦτα εἶναι λ.χ. αἱ ἀντιδράσεις μεταξὺ τοῦ πυρῆνος τοῦ ἀτόμου καὶ τῶν ἠλεκτρονίων, ποὺ τὸν περιβάλλουν. Ἐδῶ ἡ κβαντικὴ θεωρία εἶχε καταπληκτικὴν ἐπιτυχίαν καὶ ἔδωσε μεγάλῃς ἀκριβείας συμφωνίαν μετὰ τὸ πείραμα.

Ἀντιθέτως εἰς τὸν τομέα τῆς βαρύτητος, ὡς τονίζει καὶ ὁ Gamow⁽²⁾ μικρὰ πρόδος συντελέσθη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἄϊνστάϊν, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἐπιστημόνων ποὺ ἀσχολοῦνται μετὰ τὸ θέμα «βαρύτης» εἶναι περιορισμένος.

Εἰς ἐκ τῶν ἐπιστημόνων, ποὺ ἐργάζονται εἰς τὸν τομέα αὐτόν, ὁ P. A. M. Dirac, συνέβαλε εἰς τὴν «κβαντῶσιν» τοῦ πεδίου τῆς βαρύτητος. Εἶχε δηλαδὴ τὴν ἰδέαν, ὅτι ὅπως τὰ ἠλεκτρομαγνητικὰ κύματα ἀποτελοῦνται ἀπὸ κβάντα, δηλαδὴ στοιχειώδεις ποσότητες φωτός, τὰ φωτόνια, κατ' ἀναλογίαν ὑπάρχουν κβάντα κυμάτων βαρύτητος ἢ «γκραβιτόνια».

Εἶναι σήμερον παραδεκτόν, ὅτι αἱ ἰσχυραὶ ἀντιδράσεις ὀφείλονται εἰς ἀνταλλαγὴν πιονίων (μεσονίων π) μεταξὺ τῶν νουκλεονίων. Τὰ ἐν λόγῳ πιόνια, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζονται ὡς «δυναμικὰ» («virtual») καὶ δὲν ἔχουν παρατηρηθῆ πειραματικῶς, ἀποτελοῦν λοιπὸν τὴν συνεκτικὴν ὕλην, τὸ «ταίμεντο» οὕτως εἰπεῖν τοῦ πυρῆνος. Ὁμοίως αἱ ἠλεκτρομαγνητικαὶ ἀντιδράσεις θεωροῦνται ὡς ἀποτελεσματὰ ἀνταλλαγῆς φωτονίων μεταξὺ τῶν φορτισμένων σωματιῶν. Ἡ σπουδὴ τοῦ μεσονικοῦ πεδίου, τοῦ πε-

(1) «Παράδοξα» σωματῖα λέγονται τὰ μεσονία Κ καὶ τὰ ὑπερόνια, δηλαδὴ σωματῖα Λ, Σ καὶ Ξ.

(2) G. Gamow, Gravity, σελ. 137.

δίου δηλαδή, τὸ ὁποῖον δημιουργοῦν τὰ με-
σόνια π, πιστεύεται ὅτι θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν
ἐρευνα τοῦ προβλήματος τῶν πυρηνικῶν
δυνάμεων.

Κατ' ἀναλογία ὑπάρχει ἡ εἰκασία, ὅτι
αἱ δυνάμεις θαρύτητος ὀφείλονται εἰς ἀν-
ταλλαγὴν γκραβιτονίων ἢ νετρίνων, σωμα-
τίων μηδενικῆς μάζης ἡρεμίας καὶ μηδενι-
κοῦ φορτίου, τὰ ὁποῖα ὁμοῦ μεταφέρουν
ἐνέργειαν. Ποῖα ὁμοῦ εἶναι ἡ σχέση με-
τὰ τοῦ νετρίνου καὶ τῶν κβάντων τῶν κυ-
μάτων θαρύτητος ἢ «γκραβιτονίων;» Τὸ ἐ-
ρώτημα αὐτὸ ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Bohr ἀλλὰ
παραιμένει ἀκόμη ἀνοικτόν.

Ἡ εἰκασία ὅτι τὸ νετρίνο πιθανὸν νὰ εἶ-
ναι τὸ «κβάντον» τῶν θαρυτικῶν κυμάτων
ἢ «γκραβιτόνιον» ἐνισχύεται ἀπὸ τὸ γεγο-
νός, ὅτι τὸ νετρίνο ἔχει πολὺ μικρὰν πιθα-
νότητα ἀπορροφήσεως ἀπὸ τὴν ὕλην καὶ
συνεπῶς ἀντιδράσεως μετὰ τὴν ὕλην. Ἡ ἐν-
τασις δὲ μιᾶς ἀντιδράσεως ἐξαρτᾶται ἀπὸ
τὴν ταχύτητα ἢ πιθανότητα ἐκπομπῆς ἢ ἀ-
πορροφήσεως τοῦ κβάντου τῆς. Οὕτω εἰς
τὰς ἰσχυρὰς ἀντιδράσεις, ὡς ἡδη ἀνεφέρθη,
ἡ ἐν λόγω ταχύτης εἶναι πολὺ μεγάλη. Εἰς
τὰς ἀντιδράσεις θαρύτητος, αἱ ὁποῖαι εἶναι
πολὺ ἀσθενεῖς, ἡ πιθανότης ἐκπομπῆς ἢ ἀ-
πορροφήσεως ἐνὸς «κβάντου» ἢ στοιχειώ-
δους ποσοῦ ἐνεργείας, πρέπει νὰ εἶναι πο-
λὺ μικρά. Καὶ ἀκριβῶς τὸ νετρίνο, εἶναι
τὸ σωματίον μὲ πολὺ μικρὰν, ὡς ἀνεφέρθη
πιθανότητα ἀντιδράσεως μετὰ τῆς ὕλης.

Ἐάν ἡ ἐντασις τῶν ἰσχυρῶν ἀντιδράσεων
παρασταθῇ διὰ τοῦ 1, αἱ ἠλεκτρομαγνητι-
καὶ ἀντιδράσεις εἶναι τῆς τάξεως τοῦ
 $1/137$, αἱ ἀσθενεῖς παρίστανται διὰ τοῦ
 10^{-12} καὶ αἱ δυνάμεις θαρύτητος διὰ τοῦ
 10^{-40} .

★

Ἡ τιμὴ 10^{-40} ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς τιμῆς
τῆς σταθερᾶς τῆς παγκοσμίου ἔλξεως ἔδω-
σεν ἀφορμὴν εἰς πολλὰς εἰκασίας. Ὁ Dirac
διετύπωσε τὴν σκέψιν ὅτι ἔχει σχέση μετὰ
τὴν ἡλικίαν τοῦ σύμπαντος καὶ μεταβάλλε-
ται σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου λόγω τῆς
μεταβολῆς τῆς σταθερᾶς τῆς παγκοσμίου
ἔλξεως. Τοῦτο διότι ἡ ἡλικία τοῦ σύμπαν-
τος μετροῦμένη μετὰ μονάδα τὸν χρόνον, τὸν
ὁποῖον χρειάζεται τὸ φῶς διὰ νὰ διανύσῃ
μῆκος ὅσον ἡ διάμετρος ἐνὸς στοιχειώδους
σωματιδίου, εἶναι περίπου 10^{40} .

Τὴν ἀποψιν αὐτὴν ἐπολέμησεν ὁ ἐκ τῶν
κατασκευαστῶν τῆς βόμβας ὕδρογόνου
Edward Teller μετὰ παλαιοντολογικὰ ἐπιχει-
ρήματα. Ὑπεστήριξε δηλαδὴ ὅτι τυχὸν με-
ταβολὴ τῆς σταθερᾶς τῆς παγκοσμίου ἔλ-
ξεως θὰ ἐπέφερε μεταβολὰς εἰς τὰς πυρ-
νικὰς ἀντιδράσεις τοῦ ἡλίου καὶ συνεπῶς
εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῆς γῆς εἰς παλαι-
τέρας ἐποχάς. Κατὰ συνέπεια ἢ ὑπαρξίς
ὠρισμένων ζώων εἰς ὠρισμένας γεωλογι-
κὰς περιόδους, θεβαιωθεῖσα ἐκ παλαιον-
τολογικῶν ἐρευνῶν, θὰ ἀπεκλείετο, λόγω

ὕψηλῶν θερμοκρασιῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας
τῆς γῆς. Νέα ὁμοῦ δεδομένα ὡς πρὸς τὴν
ἡλικίαν τοῦ σύμπαντος, δὲν ἀποκλείουν τὴν
ὀρθότητα τῆς εἰκασίας τοῦ Dirac. Πράγμα-
τι σήμερον πιστεύεται ὅτι ἡ ἡλικία τοῦ
σύμπαντος εἶναι πολὺ μεγαλύτερα, ἀπὸ ὅ, τι
ἐπιστεύετο πρὸ τῶν ἐτῶν.

Εἰς τὴν θεωρίαν τῆς ἐσωτερικῆς δομῆς
τῶν ἀστέρων καὶ τῆς παραγωγῆς ἐνεργεί-
ας εἰς αὐτοὺς, δύνανται τὶς νὰ δεῖξῃ, ὅτι ἡ
φωτεινότης τοῦ ἡλίου, δηλαδὴ τὸ ποσὸν
τῆς φωτεινῆς ἐνεργείας, τὸ ὁποῖον οὗτος
ἐκπέμπει ἀνὰ μονάδα χρόνου, θὰ ἠλλασσε
ὡς G^2 ,²⁵ κατὰ τὴν μεταβολὴν τῆς τιμῆς
τῆς σταθερᾶς τῆς παγκοσμίου ἔλξεως G .
Ἐξ ἄλλου ἡ ἐπιφανειακὴ θερμοκρασία τῆς
γῆς μεταβάλλεται ὡς ἡ τετάρτη ρίζα τῆς
φωτεινότητος τοῦ ἡλίου διαιρηθεῖσα διὰ
τοῦ τετραγώνου τῆς ἀκτίνος τῆς γῆϊνης
τροχιάς. Ἐκ τούτων ὑπελογίσθη, ὅτι ἡ ἐ-
πιφανειακὴ θερμοκρασία τῆς γῆς εἶναι ἀ-
νάλογος πρὸς τὸ G^2 ,⁴ ἢ ἀντιστρόφως ἀνά-
λογος πρὸς T^2 ,⁴, ἐάν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ σταθε-
ρὰ G εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογος⁽³⁾ τοῦ
χρόνου T . Οὕτω αἱ εὐρεθεῖσαι μεγαλείτε-
ραι τιμαὶ τῆς ἡλικίας τοῦ σύμπαντος συν-
επάγονται μικροτέρας θερμοκρασίας ἐπὶ
τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς εἰς ὠρισμένας γε-
ωλογικὰς περιόδους καὶ ἡ ὑπόθεσις τοῦ
Dirac δὲν ἀποκλείεται. Τὸ πρόβλημα λοι-
πὸν, τὸ ὁποῖον ἐτέθη ἀπὸ τὸν Dirac μένει
ἀνοικτόν⁽⁴⁾.

Ἄλλοι ἐπιστήμονες προσεπάθησαν νὰ
συνδέσουν τὴν τιμὴν $\epsilon = 10^{-40}$ μετὰ τὸν ἀρι-
θμὸν N τῶν σωματιδίων ὁλοκλήρου τοῦ
σύμπαντος διὰ τῆς σχέσεως $\epsilon = 1/\sqrt{N}$, ἀλλ'
ἐάν τοῦτο εἶναι ἀληθές θὰ πρέπει ἡ ἔλξις
μεταξὺ δύο σωματιδίων νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ
τὴν ὀλικὴν μᾶζαν τοῦ σύμπαντος καὶ θὰ ὠ-
δηγῇ, ὡς παρατηρεῖ ὁ H. Weyl εἰς μίαν
στατιστικὴν θεωρίαν τῆς θαρύτητος⁽⁵⁾.
Πρὸ ἐτῶν ὁ E. Mach προσεπάθησε νὰ ἐρ-
μηνεύσῃ τὴν ἀδρανεϊακὴν μᾶζαν ἐνὸς σώ-
ματος ὡς ἐπαγωγικὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἄλ-
λων μαζῶν τοῦ σύμπαντος. Ἡ θεωρία ἐν
τούτοις τῆς θαρύτητος τοῦ "Αἰνστάιν δὲν
ἱκανοποιεῖ τὸ αἴτημα τοῦ Mach.

★

Ἄλλ' ἐνῶ τὰ ὡς ἄνω ἐρωτήματα μένου
ἀναπάντητα, νέα εἰκασία καὶ νέα ἐρωτή-
ματα προσιθύνονται.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἱστορία τοῦ Wells διὰ

(3) Ἡ ὑπόθεσις ὅτι αὐξανόμενον τοῦ χρόνου
ἐλαττοῦται ἡ σταθερὰ G , ἢ μπορεῖ νὰ συσχετί-
ζεται καὶ μετὰ τὴν διαστολὴν τοῦ σύμπαντος,
διότι ἐλάττωσις τῆς σταθερᾶς G συνεπάγεται
αὐξήσιν τῶν ἀκτίνων τῶν πλανητικῶν τροχιῶν
καὶ ἢ μπορεῖ νὰ ἐπηρεάζῃ καὶ τὰς ἀποστάσεις
τῶν γαλαξιών.

(4) G. Gamow: Gravity σελ. 140

(5) H. Weyl: Ἐνθ. ἀνωτέρω σελ. 289

τὸν Βρεττανὸν ἐφευρέτην, ὁ ὁποῖος ἐφεύρε τὸ ὕλικον, τὸ ὅποιον δὲν διαπεράται ἀπὸ τὰς δυνάμεις τῆς βαρύτητος. Ὁ Wells φαντάζεται κάποιον κ. Cavor, ὁ ὁποῖος εἶρε τὸν Καθορίτην, ὕλικόν ἀδιαπέραστον ἀπὸ τὰς δυνάμεις τῆς βαρύτητος. Κατεσκεύασε ἐν συνεχείᾳ μίαν μεγάλην σφαιρικὴν γόνδολαν περιστοιχιζομένην πανταχόθεν ἀπὸ παράθυρα ἐκ Καθορίτου, τὰ ὁποῖα ἠδύνατό τις νὰ κλείῃ ἢ ἀνοίγῃ κατὰ βούλησιν. Εἰσελθὼν μέσα εἰς τὴν γόνδολαν μίαν ὕκτα, ὅταν ἡ Σελήνη ἦτο ὕψηλά εἰς τὸν οὐρανόν, ἔκλεισε ὅλα τὰ πρὸς τὸ ἔδαφος παράθυρα καὶ ἤνοιξε ὅλα τὰ παράθυρα πρὸς τὴν Σελήνην. Οὕτω ἡ γόνδολα ὑποκειμένη πλεόν μόνον εἰς τὰς δυνάμεις ἑλξέως τῆς Σελήνης, ἐπέταξε εἰς τὸ διάστημα μὲ κατεύθυνσιν τὴν Σελήνην καὶ ὠδήγησε τὸν κ. Cavor εἰς πολλὰς ἀσυνήθεις περιπετείας ἐπὶ τοῦ δορυφόρου μας.

Εἶναι κοινὸς τόπος, ὅτι ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ προστατευθῇ ἀπὸ ἠλεκτρικὰς ἢ μαγνητικὰς δυνάμεις δι' ὕλικῶν τὰ ὁποῖα ὑφίστανται πᾶσι ἐντὸς ἠλεκτρικοῦ ἢ μαγνητικοῦ πεδίου καὶ δημιουργοῦν ἀντίθετον πεδίον, τὸ ὅποιον ἐξουδετερῶναι ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει τὸ ἑξωτερικόν πεδίον. Διὰ νὰ συμβῇ κάτι ἀνάλογον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς βαρύτητος, θὰ πρέπη νὰ ὑπάρχουν δύο εἶδη μαζῶν, ὅπως ὑπάρχουν δύο εἶδη φορτίων. Ἀλλὰ ἐνῶ ἡ συνήθης ὕλη δὲν παρουσιάζει δύο εἶδη μαζῶν, μήπως ἡ ἀντιῦλη παρουσιάζει ἰδιότητα ἀρνητικῆς μάζης; (6) Δυστυχῶς δὲν εἶναι μέχρι σήμερον δυνατὸν νὰ ἐλεγχθῇ αὐτὴ ἡ ἐκδοχὴ πειραματικῶς, διὰ τῶν ἀντισωματίων τὰ ὁποῖα παράγονται διὰ τῶν ἐπιταχυντῶν, διὰ μεθόδων θομβαρδισμοῦ, διότι ἡ ταχύτης τῶν ἐν λόγω ἀντισωματίων εἶναι τόσο μεγάλη ὥστε ἡ ἔκτροπὴ τῶν ἐντὸς τοῦ γήινου πεδίου βαρύτητος εἶναι ἀνεπαίσθητος. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ τὰ ἐπιβραδύνωμεν διὰ διελεύσεως δι' ἐνὸς ὕλικου ὡς γίνεται συνήθως μὲ τὰ νετρόνια, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ τοὺς ἀντιδραστήρας, διότι ἡ ἀντιῦλη ἐκμηδενίζεται ἀμέσως μόλις ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ὕλην. Καὶ ὡς τονίζει ὁ Gamow:

«Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ θεωρητικῆς πλευρᾶς τὸ ἐρώτημα μὲν ἀνοικτόν, διότι δὲν κατέχομεν τὴν θεωρίαν, ἢ ὅποια θὰ προέβλεπε τὴν ὑπάρχουσαν σχέσιν μεταξὺ τῆς ἐπιδράσεως τῆς βαρύτητος καὶ τῆς ἠλεκτρομαγνητικῆς ἀντιδράσεως. Ἡμπορεῖ ἐν τούτοις κανεὶς νὰ εἴπῃ, ὅτι ἐάν εἰς τὸ μέλλον ἕνα πείσασμα θὰ ἐδείκνυεν, ὅτι τὰ ἀντισωματῖα ἔχουν ἀρνητικὴν μάζαν, θὰ ἐπέφερε ἕνα ὀδυνηρὸν πλήγμα κατὰ ὀλοκλήρου τῆς θεωρίας τοῦ Ἄϊνσταϊν μὲ τὸ νὰ καταρ-

ρίψῃ τὴν ἀρχὴν τῆς ἰσοδυναμίας.....» (7). Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἐρώτημα μένει: Ὑπάρχει ἀντιβαρύτης;

Πρὸς διαφορετικὴν κατεύθυνσιν ἀπὸ τὸν Einstein πρὸς ἐρμηνεῖαν τοῦ φαινομένου τῆς βαρύτητος ἐκινήθη ὁ Βρεττανὸς ἀστρονόμος Edward Milne (1896-1950), ὁ ὁποῖος προσεπάθησε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὸ φαινόμενον τῆς βαρύτητος χωρὶς τὴν γενικὴν θεωρίαν τῆς Σχετικότητος. Ὁ Milne ἀπέριπτε τὴν κοσμολογίαν τῆς γενικῆς θεωρίας τῆς Σχετικότητος (8).

Πολλὰ προσπάθειαι κατεβλήθησαν διὰ τὴν διατύπωσιν μιᾶς ἐνοποιημένης θεωρίας τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ἢ ὅποια νὰ περιλαμβάνῃ τὰ φαινόμενα τῆς βαρύτητος καὶ τὰ ἠλεκτρομαγνητικὰ φαινόμενα. Ὁ H. Weyl τὸ 1918 ἐπεχείρησε νὰ συνδυάσῃ τὸν ἠλεκτρισμὸν μὲ τὴν βαρύτητα εἰς μίαν γεωμετρίαν. Ὁ Eddington τὸ 1921 ἐπεχείρησε νὰ γενικεύσῃ τὴν θεωρίαν τοῦ Weyl περὶ ἠλεκτρομαγνητικῶν πεδίων καὶ πεδίων βαρύτητος.

Ἡ συμβολὴ τοῦ Ἄϊνσταϊν πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν εἶναι σημαντικὴ. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1949, ἔδωσε μίαν σειρὰν ἐξισώσεων δι' ἀμφότερα τὰ πεδία, τὸ πεδίον βαρύτητος καὶ τὸ ἠλεκτρομαγνητικόν. Ἡ θεωρία εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέβλεψεν ὁ Ἄϊνσταϊν εἶναι μίαν γενίκευσις τῆς θεωρίας τοῦ πεδίου βαρύτητος, μερικὴ περίπτωση τῆς ὁποίας εἶναι ἡ περίπτωσις τοῦ καθαρῶν πεδίου βαρύτητος. Ἡ ἐξαγωγή πάντως ἐκ τῶν ἐξισώσεων τοῦ ἐνοποιημένου πεδίου συμπερασμάτων, τὰ ὁποῖα νὰ ἡμποροῦν νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ὑπὸ τοῦ πειράματος, εἶναι πολὺ δύσκολος. Ἡ ἀξία ἐξ ἄλλου τῆς ἐν λόγω θεωρίας ἔχει ἀμφισβητηθῆ σοβαρῶς καὶ ὁ Ἄϊνσταϊν ἀπέθανε χωρὶς νὰ ἔχη παραγάγει μίαν θεωρίαν πεδίου τόσο ἀπλήν καὶ πειστικὴν, ὅσον ἡ πρότερον ἐργασία αὐτοῦ.

Πολλοὶ ἐπιστήμονες πιστεύουν σήμερον, ὅτι ἡ ἀληθὴς σχέσις μεταξὺ τῶν δυνάμεων τῆς βαρύτητος καὶ τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν δυνάμεων θὰ εὑρεθῇ μόνον διὰ τῆς κατανοήσεως τῶν στοιχειῶδων σωματιδίων. Πιστεύουν ὅτι, ἐάν ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρώτημα διατὶ ὑπάρχουν αὐτὰ τὰ στοιχειώδη σωματῖα καὶ ὄχι ἄλλα, μὲ αὐτὰς τὰς μάζας καὶ ὄχι ἄλλας καὶ μὲ αὐτὰ τὰ φορτία, τὸ πρόβλημα τῶν σχέσεων μεταξὺ δυνάμεων βαρύτητος καὶ ἠλεκτρομαγνητικῶν δυνάμεων θὰ λυθῇ αὐτομάτως. Πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν εἰργάσθη ὁ Heisenberg

(7) G. Gamow, Gravity. Ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 146.

(8) E. A. Milne: Gravitation without Relativity εἰς A. Einstein Philosopher—Scientist, ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 411-435.

(6) Περὶ ἀντιῦλης Βλ. λ. χ. Δ. Κωτσάκης: Ὑπάρχει Ἀντιῦλη; «Ἀκτίνες», Ἰούλιος 1958, σελ. 292-300

καί ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι προσεπάθησαν νά εὐ-
ρουν μίαν ἐξίσωσιν ὕλης δηλαδή μίαν καί
μόνην κυματικήν ἐξίσωσιν ἀπό τήν ὁποίαν
νά συναχθοῦν ὄλα αἱ μάζαι τῶν στοιχειω-
δῶν σωματιδίων ὡς ἰδιαιτήματα τῆς ἐν λόγῳ
ἐξίσωσης (9).

Αἱ ἀντιλήψεις αὐταί προεκάλεσαν
πολλάς συζητήσεις, κατὰ τὰς ὁποίας
πολλά ἀντίθετοι ἀπόψεις ἀνεπτύχθησαν. Τό
πρόβλημα ὅμως τοῦ τί εἶναι στοιχειῶδες
σωμάτιον καί ποῖα τὰ κριτήρια θέσει τῶν
ὁποίων ἡμπορεῖ κανεῖς νά ἀποφανθῇ, ἐάν
ἕνα σωματίον εἶναι στοιχειῶδες, εἶναι με-
γάλο πρόβλημα διὰ τήν ἐπιστήμην, τὸ ὁ-
ποῖον φαίνεται νά προωθῆθῃ ἀρκετὰ τε-
λευταίως. Πιστεῦεται ἐξ ἄλλου ὅτι διὰ τήν
περιπτῶσιν τῶν στοιχειῶδων σωματιδίων
μᾶς χρειάζεται μίαν νέα γεωμετρία τοῦ κό-
σμου, μὴ Εὐκλείδειος, μὴ Ριμάνιους καί μὴ
μετρική, εἰς τήν ὑποατομικήν κλίμακα καί
ἡ ὁποία εἰς μεγάλην κλίμακα εἶναι ὡς ἡ
συνήθης.

★

Ἐν κατακλείδι θά ἡδύνατο κανεῖς νά ἀ-
ναφέρῃ τὰ ὄσα ὁ Hermann Weyl ἔγραψεν
ἀπό τήν Ζυρίχην εἰς τὰς 31 Ὀκτωβρίου τοῦ
1953:

«Ἀπό τήν ἀνασκόπησίν μου μέ τίτλον
«50 ἔτη Σχετικότητος» θά συμπεράνετε ὅτι
εἶμαι πολύ ἐπιφυλακτικὸς καί διὰ τήν πλέ-
ον πρόσφατον ἐνοποιημένην θεωρίαν τοῦ
πεδίου τοῦ "Αἰνστάιν. Εἶμαι θέβαιος, ὅτι ἡ
τελευταία λέξις ἐπὶ τῆς φύσεως τῆς θαρύ-
τητος δὲν ἔχει ἀκόμη λεχθῆ καί τείνω νά
πιστεύσω, ὅτι εὐρίσκειται εἰς κατεύθυνσιν
τελείως διάφορον ἀπὸ τὰς τελευταίας ἰ-
δέας τοῦ Eddington καί τοῦ "Αἰνστάιν. Ὁ
γρίφος ἡμπορεῖ νά χρειασθῇ νά περιμένῃ
ἐπὶ πολὺ, ἕως ὅτου εὐρεθῇ ἡ λύσις του (10).
Εἰς τήν ἰδίαν ἀνασκόπησιν ὁ Weyl τονί-

(9) Βλ. W. V. Heisenberg: Theory of Ele-
mentary Particles, Science Vol. 122, No 3182,
σελ. 1215 καί ἔπ.

(10) A. V. Douglas ἔθ. ἀνωτ. σελ.
57

ζει, ὅτι καί ἡ ἰδική του θεωρία τοῦ 1918
δὲν τὸν ἱκανοποιεῖ, πράγμα τὸ ὁποῖον ἔ-
χει ἀναφέρει ἀπὸ τοῦ 1930, εἰς τὸ Cambri-
dge, ὅταν παρέμεινε φιλοξενούμενος ἀπὸ
τὸν Eddington.

Πολὺ ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Whittaker (11),
ὅτι μολοντί ἡ θαρύτης ἦτο ἡ πρώτη τῶν
δυνάμεων τῆς φύσεως, ἡ ὁποία παρεστάθη
δι' ἐνὸς μαθηματικοῦ τύπου, καί παρά τήν
ἐπιτυχήν ἐργασίαν διὰ τήν ἀνάπτυσιν τῆς
θεωρίας τῆς θαρύτητος, τὰ βασικά προ-
βλήματα τὰ ὁποία σχετίζονται μέ τήν θα-
ρύτητα εἶναι τόσοσιν συγκεχυμένα σήμερον
ὅσον ἦσαν πάντοτε.

Ἐρευνᾶ ἐπὶ τῆς γεωμετρικοποιήσεως
τῆς φυσικῆς μετὰ τὸν Weyl ἔδωσαν σπου-
δαίαν ὥθησιν εἰς τήν καθαρῶς μαθηματι-
κήν ἐπιστήμην τῆς διαφορικῆς γεωμετρί-
ας (12). Ἄλλ' εἶναι πολὺ ἀμφίβολον ἂν ἔ-
χουν ὄλα αὐτὰ σημασίαν διὰ τήν φυσικήν.
Ἐδωσαν γεωμετρίας ἀρκετὰ περιπλόκους
καί ἱκανὰς νά παραστήσουν εἰς μίαν μό-
νην κατασκευὴν καί εἰκόνα διαφόρους κλά-
δους τῆς φυσικῆς, ἀλλὰ δὲν ἔκαμαν πρα-
γματικήν φυσικήν ἐνοποίησιν τῶν δυνάμε-
ων τῆς φύσεως, ὡς τήν ἐφαντάσθη ὁ Far-
aday.

Τὸ πρόβλημα τῆς θαρύτητος θέτει πολλὰ
ἐρωτήματα, τὰ ὁποία περιμένουν ἀπαντή-
σεις ἀπὸ πολὺ ὀλίγους, ἐλαχίστους ειδι-
κοὺς εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ἄλλὰ δὲν ἀρ-
κεῖ νά εἶναι κανεῖς «ειδικός», νά ἀσχολῆται
δηλαδή μέ τὰ τόσοσιν δύσκολα, ἀλλὰ καί τό-
σον θεμελιώδη αὐτὰ προβλήματα διὰ νά
ἐπιτύχῃ νά δώσῃ ὀρθὰς ἀπαντήσεις. Πρέ-
πει νά ἔχη καί τήν διαίσθησιν καί τήν δι-
εισδυτικότητα εἰς τὰ μυστικά τῆς φύσεως,
ὡσάν αὐτὴν τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ μέγας με-
λετητῆς τῆς θαρύτητος, ὁ Ἰ. Νεύτων, ὁ
ὁποῖος δικαίως ἀπεκλήθη ὑπὸ πολλῶν ὁ
θεμελιωτῆς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

(11) E. Whittaker ἔθ. ἀνωτ. σελ.
112

(12) E. Whittaker ἔθ. ἀνωτ. σελ.
130-131

Ο ΠΝΙΓΜΕΝΟΣ (συνέχεια ἀπὸ τῆ σελ. 220)

ἀστραπή πέρασε τὸ μαντᾶτο σ' ὄλο τὸ
χωριό:

—Φέρνουνε τὸν πνιγμένο!...

★

Εἶδανε καί πάθανε νά συνεφέρουνε τὸ
μπάρμπα-Μανώλη. Παλὴ ὁ κρασί, θρα-
στικά, ἐντριβές, γιατροσόφια τῶν γυναι-
κῶν λογιῆς-λογιῆς κι ἡ σιδερένια κράσι
του βοηθήσανε νά μὴ κοπῆ τόσο γρήγο-
ρα ἡ σύνταξι.

Κουκουλωμένος ὡς τ' αὐτιά κάτω ἀπὸ
τις χοντρές κουβέρτες, ἄκουε ὑπομονε-
τικά τὸν ἐξάμαλμο τῆς γρηᾶς του.

—Καί τώρα, Μανώλη, λέω πὼς θά κά-
τσης πιά στὰ ἱσυχά σου, πρόστεσε.

Τῆς χαμογέλασε πονηρὰ, κάτω ἀπ'
τὰ μουστάκια του καί γύρισε τὸ κεφάλι
στὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο.

"Ὄξω, γαλήνη, κοκκέττα, ἀκατανί-
κτη, ἀπλώνονταν ἡ θάλασσα.

Ἡ οὐκοπία τῶν «Ἀκτίνων»

Η ANEY ΨΥΧΗΣ «ΕΥΗΜΕΡΙΑ»

Μεταφερόμεν ὅσα Ἑλλην δημοσιογράφος εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀκούσῃ εἰς συνέντευξίν του ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸν ἑξωτερικῶν τῆς Ἑλβετίας κ. Φρ. Βάλεν. Τοῦ ἐπανέλαβε ὅτι διεκήρυξεν εἰς ἐπίσημον λόγον του ἀπαντῶν εἰς ἐπερώτησιν γερουσιαστοῦ: «Τὴν Ἑλβετικὴν Κυβέρνησιν, εἶπε, κυρίως ἀπασχολεῖ ἡ μάχη διὰ τὴν ψυχὴν τῆς Ἑλβετίας. Ὁ οἰκονομικὸς ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν δύο συνασπισμῶν, ἡ φιλοσοφία τῆς «ὑπερευημερούσης κοινωνίας», ἐδημιούργησεν, εἰς σημαντικὴν μερίδα τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ δυτικοῦ κόσμου, τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ συνεχὴς ἀνοδος τῆς οἰκονομίας συνιστᾷ πανάκειαν. Εὐτυχῶς ὅτι ὁ Ἑλβετικὸς λαὸς... ἀντελήφθη ὅτι ἔπρεπε νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν του πρὸς ἄλλας ἀξίας, ἀνωτέρας τάξεως... Ἔδειξε δὲ ὅτι ἦτο ἀποφασισμένος νὰ δεχθῇ σημαντικὰς οἰκονομικὰς θυσίας προκειμένου νὰ ἐπιτύχῃ τὴν διάσωσιν τῆς ἑλβετικῆς ψυχῆς, τῆς ἑλβετικῆς, δηλαδὴ, παραδόσεως ὑφ' ὅλας αὐτῆς τὰς μορφάς». Κατὰ τὸν κ. Βάλεν «ἡ ἀναζήτησις τῆς εὐημερίας δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ τὸν μοναδικὸν σκοπὸν τῆς ἀνθρωπότητος, εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ θυσιασθοῦν ὅλαι αἱ μεγάλαι ἀξίαι τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ».

Ὁ δημοσιογράφος χαρακτηρίζων τὸν κ. Βάλεν λέγει ὅτι «αἱ ἰδέαι του εἶναι σαφεῖς. Οὐδὲν τὸ συγκεχυμένον ὑπάρχει εἰς τὴν σκέψιν του». Κάθε Ἑλλην θὰ ἠύχετο καὶ εἰς τοὺς ἰδικούς μας πολιτικούς ἀνδρας νὰ ὑπῆρχε παρομοία σαφήνεια καὶ ἰεράρχησις ἀξιῶν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν δράσιν των. Ἀτυχῶς ἡ συντριπτικὴ πλειονότης τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς, ἐξαντλεῖ ὅλον τὸ ἰδεολογικὸν βάθος τῆς εἰς ἑορταστικὰς ρητορικὰς πομφόλυγας, ἐνῶ οἱ κύριοι στόχοι τῆς δραστηριότητός τῆς εὐρίσκονται μόνον εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἀνευ ψυχῆς «εὐημερίας». Οὐδεὶς βεβαίως ἀρνείται τὴν τεραστίαν ἀνάγκην τῆς βελτιώσεως τοῦ ἐπιπέδου διαθίψεως ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ αὐτὴν τὴν προσπάθειαν θὰ ἠθέλαμεν νὰ τὴν βλέπωμεν πραγματοποιουμένην μέσα εἰς ἕνα ἱερὸν πάθος «μάχης διὰ τὴν ψυχὴν τῆς Ἑλλάδος». Χωρὶς αὐτὴν τὴν μάχην ἴσως

κάποτε φθάσωμεν εἰς τὴν «εὐημερίαν» ἀλλὰ ἄς φροθῶμεν μήπως ἡ «εὐημερία» μας χρησιμεύσῃ διὰ τὴν ἀνέγερσιν καλλιμαρμάρου μνημείου «τῆς ψυχῆς τῆς Ἑλλάδος», τὸ ὅποιον τὰ πλήθη τῶν τουριστῶν θὰ ἐπισκέπτονται!

ΑΚΑΤΑΝΟΗΤΟΝ

Ἡ αἰ καλὰ μὲν ὅταν τὴν ζωὴν ἐμπνέῃ ἡ φιλοσοφία τῆς «ὑπερευημερούσης κοινωνίας»: ἐπόμενον εἶναι ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος νὰ ἀποτελῇ τὴν σπουδαιότεραν ἐπιδίωξιν καὶ πανάκειαν δι' ὅλα, ἀλλὰ ὅταν αὐτὸ συμβαίη εἰς ἀνθρώπους τοῦ Πνεύματος, οἱ ὅποιοι κολακεύονται νὰ πιστεύουν ὅτι εἶναι ὁπαδοὶ τοῦ πτωχοῦ Ἰησοῦ, τότε τὸ πρᾶγμα γίνεται ἀκατανόητον. Ἀναφερόμεθα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἀτομικῆς εὐημερίας πλέον. Διότι εἰς τὰς ἡμέρας μας ἡ ἀτομικὴ εὐημερία τῶν χριστιανῶν ἀνθρώπων (καὶ τῶν χριστιανῶν... ἀγωνιστῶν ἀκόμη) τείνει νὰ καταλάβῃ τὰς προτείας εἰς τὸ βᾶθρον τῶν ἀξιῶν εἰς τὰς ὁποίας διακονοῦμεν. Φυσικὰ ὑπάρχει ἕνα πλήθος «προφάσεων ἐν ἀμαρτίαις» περὶ πολλῶν ἀναγκῶν, ἡ ἱκανοποίησις τῶν ὁποίων μεταβάλλεται εἰς ἀντλήσιν εἰς τὸν πῖθον τῶν Δαναίδων. Ἐννοιοὶ εὐαγγελικαὶ αἱ ὁποῖαι μᾶς ἐνέπνευσαν καὶ μᾶς ἐγαλούρησαν, ὅπως ὀλιγάρκεια, θυσία κ.λ.π. ἀτνοῦν ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν διὰ νὰ παραδοθῇ τελικῶς ἡ προσωπικότης κάτω ἀπὸ τὸ ἐξουθενωτικὸν ρεῦμα τοῦ ἀστικοῦ νεοπλουτισμοῦ.

ΕΞΕ ΠΟΤΕ Η ΑΠΟΤΕΛΜΑΤΩΣΙΣ;

Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὁ πίναξ τῶν θεμάτων τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ ἀπασχολήσουν τὴν τακτικὴν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας κατὰ τὸν προσεχῆ Ὀκτώβριον. Τελευταῖον ὡς τὸ... πλέον ἀσήμαντον ἀναφέρεται καὶ τὸ θέμα τῆς πληρώσεως τῶν κενῶν μητροπολιτικῶν ἐδρῶν. Καὶ μάλιστα ὄχι διὰ νὰ λυθῇ, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ ὑπάρξῃ «ἀνταλλαγὴ ἀπόψεων» ἐπὶ τοῦ θέματος, λέγει ἡ ἀνακοίνωσις.

Ὁ καλῆς πίστεως μέσος ἄνθρωπος δυσκολεῖται νὰ δεχθῇ ὅσα περὶ ἰδιοτελῶν βλέψεων τῶν κωλοειργοντῶν πιστεύει τὸ σύνολον σχεδὸν τοῦ «χριστεπωνύμου πληρώματος», ἀλλὰ καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀνεχθῇ αὐτὴν τὴν ἀποτελμάτωσιν ἐπὶ τριετίαν καὶ πλέον. Ἀποτελμάτωσιν, ἡ ὁποία φυσικὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πιστεύσῃ κανεὶς ὅτι γίνεται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ τὸ συμφέρον τῆς «ἀγιωτάτης Ἐκκλησί-

ας», πρό του όποιου συμφέροντος θυσιάζονται άνευ καθυστερήσεως όλα αι προσωπικά βλέψεις!...

Περαιτέρω αναβολή της πληρώσεως των κενών έδρων θα αποτελή πλέον έμπαιγμόν καί της νομοσύνης του κοινού. Έκτος εάν οί άρμόδιοι φρονούν ότι την έλλειψιν αυτήν θα αναπληρώση ο ιδρυθησόμενος έκκλησιαστικός ραδιοφωνικός σταθμός διά της ένημερώσεως του κοινού με σπουδαία πεπραγμένα, όποτε «άποκαθίστανται» τά πράγματα. Άλλά ζητούνται πεπραγμένα!

ΕΝΑ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟΝ ΔΙΚΤΥΟΝ

Ε νός κακού... μύρια έπονται! Ο βαρῶνος κ. Ριχτχόφεν ήγάπησε φαίνεται την Έλλάδα τόσοσ ώστε έφιλοδόξησε να της χάριση ένα άκόμη γνώρισμα διακρίσεως. Νά την κάμη «χώραν των Καζίνων». Είδε πόσην τιμήν περιποιεί εις την Έλλάδα τό πρώτον Καζίνον του εις την Κέρκυραν καί τās ήμέρας ατάς εγκαινιάζει τό δεύτερον εις την Ρόδον, εις τόν χῶρον του άτυχοῦς «Ευοδρείου» (μοναδικού εις την χώραν) καί ή όρεξις του ήνοιξε για τά καλά. Δύο δέν φτάνουν, πρέπει να οργανωθή δίκτυον όλόκληρον. Μόνον έτσι ή ένδοξος Έλλάς θα κατακτήση μίαν άκόμη δόξαν, μόνον έτσι θα γίνη ή «χώρα των καζίνων». Έντός όλίγου άλλα δύο θα ξεφυτρώσουν εις την Κρήτην καί εις τό Λουτράκι. Θά άπορήση ο άναγνώστης πῶς γίνονται όλα ατά; Τσιφλίκι του κ. Ριχτχόφεν είναι ή Έλλάς; Όχι! Καθόλου! Βάσει του σχετικού νόμου αρχίζουν αι διαπραγματεύσεις μεταξύ του κ. Ριχτχόφεν, του Κράτους καί του Ε.Ο.Τ. Συναντούν πιθανῶς μερικās δυσκολίας, παρακάμπτονται ατάι, προχωροῦν καλά αι συνεννοήσεις καί έντός όλίγου τό άσιον άποτέλεσμα. Ένα νέον καζίνο έγεννήθη. Ο τοκετός μάλλον άνώδυνος, αντίρρησης μη ύπαρχούσης.

Δέν μένει παρά να ευχηθῶμεν πύκνωσιν του δικτύου ώστε «οί βεγγέρες» των έλληνικῶν σπιτιῶν να πραγματοποιούνται πλέον υπό την φιλόξενον στέγην του κ. Ριχτχόφεν, με τās εύλογίās φυσικά του κράτους καί την διακριτικήν σιωπήν της έκκλησιαστικής ήγεσίας!

ΟΠΕΡΕΤΤΑ ΕΚΤΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ό πως είναι γνωστόν ή τέλεισις του Μυστηρίου του γάμου μιάς ήθοποιού του έλαφροῦ θεάτρου, εις κεντρικόν ναόν των Άθηνῶν, έδωσεν εύκαιρίαν να έκδηλωθή έν ὄλη τή δόξη αυτής, ή λατρεία των στάρ. Αί άσχημιάι καί οί έξωφρενισμοί που έγι-

ναν εις τόν ιερόν χῶρον του ναοῦ, από τό πλήθος του έξάλλου κοινού μετέτρεψαν την τελετουργίαν ένός ιεροῦ μυστηρίου εις «όπερέτταν» κατά τόν χαρακτηρισμόν των δημοσιογράφων.

Φυσικόν είναι όχι μόνον να μελαγχολήση κανείς διά τόν ξεπεσμόν των θαυμαστῶν των στάρ, αλλά καί να διερωτηθή ποίος πταίει διά τās άπαραδέκτους ατάς έκδηλώσεις έντός του ναοῦ. Τί άλλο παρά ή άπομυστηριοποίησις του μυστηρίου. Τά μυστήρια του βαπτίσματος καί του γάμου εις τούς περισσότερους ναούς των μεγάλων πόλεων, συνυδοκούσης της έκκλησιαστικής διοικήσεως, μετεβλήθησαν εις ένα πρώτης τάξεως «κοσμικόν» γεγονός με όλα τά συμπαρομαρτοῦντα. Δατί έκπλησώμεθα τώρα διά την συγκεκριμένην περίπτωσιν; Έφ' όσον έντός προγράμματος γίνεται ό,τι γίνεται, φυσικόν ήτο έκτός προγράμματος να έχωμεν καί την «όπερέτταν» των νεαρῶν ήθοποιῶν.

Τό πόσον ενδιαφερόμεθα διά τό κύρος των μυστηρίων φαερώνεται καί από τό πόσον «σκοτισθηκαμε» διά τό γεγονός ότι κινηματογραφική ταινία με τās άσχημιάς της έν λόγω «όπερέττας», προεβλήθη εις αθηναϊκούς κινηματογράφους προηγηθείσης έντατικής διαφημίσεως.

«ΜΠΛΟΚ 24»

Βεβαίως δέν είναι κάτι άσύνηθες τά έργατικά άτυχήματα καί καθόλου δέν άποκλείονται αι πιθανότητες άτυχήματος εις τά έργοστάσια έκρηκτικῶν ὑλών. Αυτό όμως καθόλου δέν σημαίνει άδιαφορίαν πρὸς τά αναγκαία μέτρα ασφαλείας καί τοποθέτησιν μη ειδικευμένου προσωπικού εις εργασίας τόσοσ επικινδύνους, όπως αι του έργοστασίου με την γνωστήν πρόσφατον πολύνεκρον έκρηξιν. Δέν γνωρίζομεν τί θα άποδείξουν αι άνακρίσεις καί αι έρευνη των ειδίκων, ως πρὸς τās αίτίας του άτυχήματος. Τό βέβαιον είναι ότι ὡ η γ ή θ η σ α ν εις τόν θάνατον άνήλικου χωριατοπούλου καί βοσκού, καί αυτό όλίγα χιλιόμετρα έξω των Άθηνῶν μεσοῦντος του 1963.

Ο Έλλην εργάτης πάλιν θυμα της άδιαφορίας καί της έλλείψεως έλέγχου έφαρμογής της ύπαρχούσης εργατικής νομοθεσίας. Είναι δέ βέβαιον ότι εις τεραστίαν έκτασιν εις ὄλην την χώραν συμβαίνουν παρανομίαι εις βάρος των εργατῶν, ως πρὸς τās ὥρας εργασίας, τās συνθήκας υγιεινής, ὄρους άμοιβής, καί ποικίλαι άλλα έκμεταλλεύσεις, χωρίς φυσικά να τολμᾷ καν ο εργάτης να άνοιξη τό στόμα πρὸς διαμαρτυρίαν, διότι επικρέμαται συνεχῶς ο κίν-

δυνος τῆς ἀμέσου ἀπολύσεώς του.

Δυστυχῶς εἰς τὴν ἀντίληψιν πολλῶν ἐξακολουθεῖ ὁ ἐργάτης νὰ θεωρῆται μόνον παραγωγικὴ μόνάς, περίπου μηχανή, καὶ ὄχι προσωπικότης, πού δικαιοῦται νὰ διεκδικήσῃ τὸν σεβασμὸν ὠρισμένων βασικῶν ὑποχρεώσεων ἔναντί του.

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑ

Τὰ γεγονότα εἰς τὸ Μπέρμιγχαμ τῶν Η.Π.Α. μετὰ αἰτίαν τὰς διαιωνιζομένας φυλετικὰς διακρίσεις, ἀποτελοῦν δι' ὄλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον κόλασον καὶ ἐντροπήν. Μᾶς τὸ λέγουσιν ὀλοκάθαρα οἱ ἔγχρωμοι εἰς ὅλην τὴν γῆν. Χαρακτηριστικὸν εἶναι αὐτὸ πού ἡ μεγαλύτερα ἐφημερίς τῆς Νιγηρίας ἔγραφε: «Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν 13 ἐκκλησιῶν ὅπου ἀπαγορεύτηκε στοὺς Νέγρους νὰ προσευχηθοῦν, θὰ πρέπη νὰ σκύψουν τὰ κεφάλια τους ἀπὸ ντροπή. Ἀποτελοῦν κατασχυνή ὄχι μόνον γιὰ τὴ χώρα τους, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ χριστιανικὴ θρησκεία παντοῦ». Τὸ δραματικὸν εἰς τὴν περίπτωσηιν αὐτὴν εἶναι ὅτι ἐπὶ κεφαλῆς τῶν Νέγρων εὐρίσκεται ἕνος σοφὸς καὶ φωτισμένος χριστιανὸς ἡγέτης, ὁ πάστῳρ δρ. Λούθ Κίγκ. Ὁδηγεῖ τοὺς Νέγρους εἰς ἀξιοπρεπεῖς καὶ εἰρηνικὰς ἐκδηλώσεις διὰ τὴν διεκδίκησιν μιᾶς κατακτήσεως πού φέρνει ὁ Χριστιανισμὸς δυὸ χιλιάδες χρόνια τώρα. Ὁ ἡγέτης λοιπὸν αὐτὸς φαίνεται τελειῶς ἐγκαταλελειμμένος ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπον χριστιανικὴν ἡγεσίαν, ἡ ὁποία κρατᾷ σφραγισμένον τὸ στόμα τῆς καὶ

ἔτσι εἶναι ὡσάν νὰ συνηγορῇ εἰς μίαν κατὰστασιν πού ἀποτελεῖ αἰσχος δι' ὅλους μας.

Ὁ χριστιανὸς Λίνκολν εἶχε τὸ θάρρος πρὶν 100 χρόνια νὰ ὑπογράψῃ τὴν ἐπίσημον ἀπελευθέρωσιν τῶν δούλων. Ἡμεῖς σηκώνομε ἀδίστακτα τὴν ἐντροπήν νὰ διατηρῆται οὐσιαστικῶς δουλεία εἰς τὸ 1963.

ΖΩΟΦΙΛΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἂν ἕνας Ἕλληνας πολίτης ἄπορος, θελήσῃ νὰ εἰσαχθῇ εἰς νοσοκομεῖον δὲν θὰ τὸ ἐπιτύχῃ παρά μετὰ ἕνα μῆνα ἢ καὶ περισσότερον. «Ἡ ἐφημερία» τῶν νοσοκομείων δὲν τὸν δέχεται παρά μόνον ἂν εἶναι τοῦ... «πεθαμοῦ». Ὁ πτωχὸς εἶναι καταδικασμένος νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον διὰ νὰ τοῦ ἀνοιχθοῦν αἱ θύραι τοῦ νοσοκομείου, αἱ ὁποῖαι ἴσως νὰ ἀποθοῦν—τότε πού ἀνοιξαν—καὶ τῆς αἰωνιότητος πύλαι.

Ἐνῶ αὐτὸ εἶναι ἕνα καθημερινὸ δράμα, μετὰ ἐκπληξιν βλέπομεν τὰς ἡμέρας αὐτὰς ἐπίσημον θεμελιῶσιν νέας πτέρυγος «κυνοκομείου» εἰς τὸν Βοτανικόν. Παρὰλλήλως παλαιὰ ἀθηναϊκὴ ἐφημερίς καταχωρεῖ διαφήμισιν ἑνὸς... κομμωτηρίου σκυλιῶν. Καὶ τὸ τιμολόγιόν του ἀρκετὰ... ἄλμυρὸ (50 δραχ.). Τὸ ἴδιο κομμωτήριον ἐκτελεῖ καὶ λουτρόν σκυλιῶν ἔναντι πάλιν ἀδράς ἀμοιβῆς!

Ἀσφαλῶς εἶναι καιρὸς νὰ ἀντιληφθοῦν ὄχι μόνον οἱ ζωόφιλοι, ἀλλὰ ὅλοι ὅτι ἀρκοῦν πλέον αἱ προκλήσεις.

Ὁ θάνατος τοῦ λυριζομένου

Οἱ πηγὲς τοῦ λυριζομένου ἔπαυαν ν' ἀρδεύουν τὸν κήπο τῆς ζωῆς καὶ τῆς ποιητικῆς δημιουργίας. Τὰ γεράνια, τὰ γαρύφαλλα, οἱ μενεξέδες, γέρνουν μαρμαμένα, ξερά. Καὶ πνεῦμα Θεοῦ δὲν ἐπιφέρεται ἐπάνω τῆς ἀβύσσου. Γιατί τὰ νερὰ σαπίσανε, καὶ τὰ βοῦρκα σκεπάζουν τὶς περιοχές, τὶς κεντρικὰς καὶ ἀρρωστημένες. Τὸ πνεῦμα ἔφυγε ἀπὸ τοὺς ποιητὰς, καὶ γινήκανε σάρκες. Κι' εἶπε ὁ Θεὸς ἄλλη μιὰ φορὰ γιὰ τοὺς ποιητὰς τὰ λόγια τῆς ἀποδοκιμασίας, καθὼς τὰ εἶπε κάποτε γιὰ τοὺς Σοδομίτες: «Ὁὐ μὴ καταμῆναι τὸ πνεῦμα μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας!» Κι' ἡ σαρκωποίησις, ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ λυριζομένου, σκουλήρι τῆς ἐμπνεύσεως ἐπέβαλε πιά τὴν συχαμερῆ τυραννίαν τῆς στήν ποιήσῃ. Ἐφυγε ἡ ζωὴ μας ἀπ' τὴν ποιήσῃ, κι' ἡ ποιήσῃ ἀπ' τὴ ζωὴ μας. Ὁσμὴ χωματίλας, ὁσμὴ τάφων ἀναδίνεται. Κάποιον πτώμα σαπίζει ἐδῶ μέσα. Καὶ τὸ πτώμα εἶναι ὁ ποιητής.

«Λάζαρε, δεῦρο ἔξω!»

Γ. ΒΕΡΙΘΣ

Από την σκοπιά των ἀναγνωστών

ΟΙ ΞΕΝΩΝΕΣ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

Ἄγαπητές «Ἀκτίνες»,

Ἀναφέρομαι στὴν ἐπιστολὴ τῆς Κας Σ. Πετρόγλου στὸ τεύχος Μαΐου, σελ. 201-2, μὲ τὴν παράκληση νὰ ἀκουσθῆ ὄχι ἡ ἄλλη πλευρά, ἀφοῦ δὲν ἀπέχουν ἀπὸ τὴν πραγματικότητα οἱ διαπιστώσεις καὶ εἶναι ὀρθές οἱ ὑποδείξεις της, ἀλλὰ γιατί δὲν εἶναι δίκαιο νὰ ἀποσιωπηθῆ τὸ δημιουργικὸ ἔργο τῆς Ἑλληνικῆς Ὁργανώσεως τῶν Ξενῶνων Νεότητος, ποῦ συνεργάζεται μὲ τὴν Ὁμοσπονδία τῶν Ἐκδρομικῶν Σωματείων. Μερικοὶ φωτισμένοι ἄνθρωποι ἔχουν ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια ἀναλάβει μὲ παραδειγματικὸ ζῆλο νὰ ἀναπτύξουν καὶ στὸν τόπο μας ἀπὸ τὸ τίποτα ἓνα θεσμὸ, ποῦ προσφέρει πολλὰ στὴν νεότητά σ' ὅλο τὸν κόσμο. Ἀπὸ 2 μόνον Ξενῶνες τὸ 1958 ἔχουμε σήμερα 14, μὲ περισσότερες ἀπὸ 550 κλίνες, σὲ σημαντικὰ κέντρα διακοπῶν καὶ τουρισμοῦ τῆς χώρας. Σύντομα θὰ ἰδρυθῶν καὶ νέοι Ξενῶνες χάρης καὶ στὸ διεγερμένο ἐνδιαφέρον τῶν τοπικῶν παραγόντων. Ἐναντὶ 1940 νέων τὸ 1958, διευκτέρευσαν τὸ 1962 στοὺς Ἑλληνικοὺς Ξενῶνες Νεότητος 26.120 δικοὶ μας καὶ ξένοι νέοι. 16.000 ἀπὸ αὐτοὺς χρησιμοποίησαν τοὺς Ξενῶνες Θεσσαλονίκης, Πατρῶν, Ναυπλίου, Δελφῶν, Κερκύρας, Μυκόνου, Ἴου κλπ. Ὁ Ξενῶν τῶν Ἀθηνῶν δὲν εἶναι βέβαια ὑποδειγματικός, δὲν στεγάζεται ἄλλωστε σὲ εἰδικὸ κτίριο, ὑπάρχει ὄμως, ὅπως πληροφоруμαί, προοπτικὴ μεταστροφῆς του σὲ συγχρονισμένο οἶκημα. Τὸ σημαντικώτερο εἶναι, ὅτι—ὅπως τονίζεται καὶ σὲ σχετικὴ Ἐγκύκλιό του Ὑπουργεῖο Παιδείας πρὸς τὰ σχολεῖα τοῦ Κράτους—συνειδητὴ ἐπιδίωξις τῆς Ὁργανώσεως εἶναι νὰ ἐνισχύη, παρέχοντας τὶς στοιχειώδεις ἀνάσεις κατὰ τρόπο λιτὸ καὶ ἀξιοπρεπῆ, τὸ ὑγιὲς ἐκδρομικὸ πνεῦμα. Γενικώτερα οἱ Ξενῶνες Νεότητος θέλουν νὰ συμβάλουν στὴν εὔρυνση τῶν πνευματικῶν ὁριζόντων τῶν νέων καὶ στὴν καλύτερη γνωριμία τοῦ τόπου, διευκολύνοντας κατὰ τρόπο πρακτικὸ καὶ μὲ σημαντικὴ οἰκονομία δαπανῶν τὰ ταξίδια τους, ἰδιαίτερα ὅταν ἀποτελοῦν μικρὲς ὀμάδες μὲ ἐπὶ κεφαλῆς ἓνα ὑπεύθυνο ἀρχηγό, πράγμα πολὺ συνηθισμένο στὸ ἐξωτερικὸ. Εὐχῆς ἔργο εἶναι βέβαια νὰ βρίσκουν καὶ στοὺς Ξενῶνες κατάλληλη ἀτμόσφαιρα, κι' αὐτὸ ἐξαρτᾶται σημαντικὰ ἀπὸ τὸν διευθυντὴ του, ποῦ, ὅπως καὶ στὸ ἐξωτερικὸ, πρέπει νὰ διαθέτῃ τὰ ἀπαιτούμενα γιὰ τὸ ἔργο του προσόντα. Τὸ θέμα αὐτὸ ἀνάγεται στὸ γενικώτερο τῆς καταρτί-

σεως στελεχῶν τῶν ὀργανώσεων καὶ ἰδρυμάτων νεότητος, θέμα ποῦ εἶναι στὴν πρώτη σειρά τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἀρμοδίων παντοῦ καὶ τοῦ στὸν τόπο μας δὲν ἔχει ἀντιμετωπισθῆ ἀκόμη συστηματικὰ, ἀφοῦ λείπει καὶ τὸ κατάλληλο συντονιστικὸ ὄργανο. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι σχετικὴ πρωτοβουλία τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐξωσχολικῆς Νεότητος τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης θὰ εὕρῃ ἀνταπόκριση.

Μὲ πολλὴ τιμὴ
ΛΙΝΟΣ Γ. ΜΠΕΝΑΚΗΣ, δ.φ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗΝ ΤΟΥ ΝΤΕ ΓΚΩΛΛ

Ἄγαπηταὶ «Ἀκτίνες».

Δὲν εἶναι εὐκολὸν νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τί θὰ μπορούσε ὁ σύγχρονος πνευματικὸς ἄνθρωπος νὰ ἐμπνευσθῆ ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ προσφάτως ἐπισκεφθέντος τὴν χώραν μας στρατηγού Ντὲ Γκώλλ. Ἡ ἱστορία ἄλλωστε θὰ ἔχη ἀρκετὸν χρόνον διὰ νὰ κάμῃ τὰς τοποθετήσεις της καὶ νὰ ἐξαγάγῃ τὰς κρίσεις της γύρω ἀπὸ τὴν ἡγετικὴν αὐτὴν φυσιογνωμίαν τοῦ καιροῦ μας. Εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁμως τῶν πνευματικῶν κριτηρίων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἔκαμε ἐντύπωση ἡ ἐμφάνισις καὶ μόνη τοῦ ἐπιφανοῦς ἐπισκόπτου μας. Ὁρθοῖς ὁ Στρατηγὸς ἐπὶ τοῦ αὐτοκινήτου, ἔκθετος εἰς πάντα κίνδυνον καὶ μάλιστα κίνδυνον θανάτου, μὲ πέντε προσφάτους ἀποπειράς κατὰ τῆς ζωῆς του, μὲ ἐχθροὺς φανατικούς, ἐνὼ τὸ πᾶν περὶ αὐτὸν ἔχει ἐπιστρατευθῆ διὰ τὴν ἀσφάλειάν του! Εἶναι τόσον ὀλίγοι οἱ ἀνδρεῖοι εἰς τὴν ἐποχὴν μας! Σήμερον ὅταν δι' ὀλίγια δραχμὰς εἴμεθα πρόθυμοι νὰ ἐγκαταλείψωμεν καὶ ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις καὶ νὰ προδώσωμεν τὴν συνειδησίην μας, ὅταν ἡ «ζωούλα» μας καὶ τὸ κέφι μας εἶναι ὁ κόσμος μας, αὐτὸς ὁ ὀρθοῖς ἄνθρωπος μὲ τὴν στολὴν τοῦ στρατιώτου εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν ἔχει εἰς ὄλους μας νὰ ὑπενθυμίσῃ ὅτι τῆς συνειδήσεως τὰ κελεύσματα καὶ τῶν πεποιθήσεων αἱ ἐπιταγαὶ ἀξίζουν καὶ τῆς ζωῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ μικροτέρων πραγμάτων τὴν θυσίαν. Καὶ αὐτὸ μόνον ἐάν ἦτο δυνατὸν νὰ προσφέρῃ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Γάλλου ἡγέτου, ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν θέσεων καὶ ἐξελίξεων, θὰ ἦτο ἀρκετὸν διὰ νὰ ἀποτελέσῃ καὶ ἓνα πνευματικὸν γεγονός διὰ τὸν τόπον μας.

Μὲ τιμὴν καὶ ἀγάπην.
Γ. ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΕΡΓΑ ΑΠΟ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ

Κύριε Διευθυντά,

Πολὺ ἀξιόλογον καὶ ἐνθαρρυντικὸν εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ ἀγωνιστοῦ ἱερέως τοῦ Περλάματος, ποῦ ἀναφέρεται στὰ τελευταῖα σας σχόλια. Ἐπειδὴ τέτοια σημαντικὰ παραδείγματα πρέπει νὰ εἶναι ὅπως οἴηται γνωστά, θέτω ὑπ' ὄψιν σας μερικὰς σχετικὰς περιπτώσεις ὄργανωμένων κοινωνι-

ΠΡΩΤΗ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

Ευχαρίστως δημοσιεύομεν κατωτέρω πρόσκλησιν τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Πρώτης διεθνoῦς συναντήσεως φοιτητῶν καὶ φοιτητριῶν τῆς ἱατρικῆς διὰ τὴν μελέτην τῆς ἱατρικῆς τῆς προσωπικότητος», ἡ ὁποία ἀπὸ τῶν στηλῶν τῶν «Ἀκτίνων» ἀπευθύνεται καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας φοιτητὰς τῆς ἱατρικῆς.

Ἄγαπητὲ φίλε φοιτητῆ,

Πρὶν ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια, γεννιόταν κάτω ἀπὸ τὴν ἔμπνευσι τοῦ Δρος P. Tournier, ἀπ' τὴν Γενεῦν, τοῦ Καθηγητοῦ J. de Rougemont, ἀπ' τὴ Λυών, καὶ μερικὸν φίλων τους, μιὰ ἱατρικὴ κίνησι, ποὺ ἐγένε γρήγορα γνωστὴ, στὴν Εὐρώπῃ καὶ ἔξω ἀπ' αὐτήν, μὲ τὸ ὄνομα «Ἱατρικὴ τῆς Προσωπικότητος».

Ἡ κίνησι αὕτη, σκοπὸν εἶχε νὰ προτείνῃ σὲ ὅλους τοὺς γιατροὺς ποὺ εἶχαν ἀκριβῆ συναίσθησι τῆς ἀποστολῆς τους, νὰ σκεφθοῦν ἐπάνω στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο θὰ ἔπρεπε νὰ ἀσκοῦν τὸ ἐπάγγελμα τους, καθὼς καὶ στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιλαμβάνονταν τὸ π ρ ὁ σ ω π ο τοῦ ἀρρώστου, ποὺ τοὺς ἐμπιστευόταν ἐκαστοτε.

Ἐκαλοῦντο νὰ ἴδου, μέχρι ποίου σημείου ἓνας καινούργιος προσανατολισμὸς τῆς ἀντιλήψεως αὐτῆς θὰ ὠδηγοῦσε σὲ μιὰν ἱατρικὴ αὐθεντικώτερη, ποὺ θὰ ἐλάμβανε ὑπ' ὄψιν τῆς ὅλες τῆς συνισταμένης τῆς ἀρρώστειας: τῆς σωματικῆς, βέβαια, καὶ τῆς ψυχικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς πνευματικῆς.

Ἐδῶ καὶ δεκαπέντε χρόνια, κάθε χρόνος ποὺ περνοῦσε, ὄλο καὶ περισσότεροι γιατροὶ συνήρχοντο, μιὰ φορὰ τὸ χρόνο, γιὰ νὰ μελετήσουν ἀπὸ κοινὸ διάφορες ἀπόψεις τῆς Ἱατρικῆς τῆς προσωπικότητος. Ἀπὸ τῆς συναθροίσεως αὐτῆς, γεννήθηκε ἓνα δίκτυο ἀπὸ φιλικῆς πολυτιμότερας ἀνάμεσα στοὺς γιατροὺς ποὺ ἔρχονταν ἀπὸ τὴν Ἑλβετία, τὴ Γερμανία, τὴ Γαλλία, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἱταλία καὶ Ἰσπανία, τὴ Μεγ. Βρετανία, τῆς Κάτω Χώρες, τὴ Νορβηγία, τὴ Σουηδία καὶ Φινλανδία, τὴν Πολωνία, τὴν Ἰαπω-

κῶν ἔργων ἀπὸ κληρικoὺς τῆς περιοχῆς Ἰθηνῶν.

α) Τὸ ὄρφανοτροφεῖον ἀρρένων «Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος» στὰ Δικηγορικὰ τῆς Γλυφάδας.

β) Τὸ ὄρφανοτροφεῖον θηλέων «Τίμιος Σταυρὸς» στὰ Πατήσια.

Ἐπίσης ἄξιο προσοχῆς εἶναι καὶ 2 ἱδρύματα ποὺ διευθύνονται ἀπὸ μοναχῆς:

α) Τὸ Σικιαριδεῖον πρεβαντόριον τῶν Μελισσιῶν.

β) Τὸ ὄρφανοτροφεῖον θηλέων τῆς Μονῆς Ν. Μάκρης..

Μετὰ πλείστης τιμῆς
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΕΩΡΓΓΙΟΥ

ΑΚΤΙΝΕΣ ΙΟΥΝΙΟΣ 1963

νία καὶ τῆς Η.Π.Α. Τὸ γεγονός αὐτὸ δείχνει τὸ εὐρύτατο ἐνδιαφέρον ποὺ ἐπροκάλεσαν οἱ συναντήσεις αὐτές.

Ἐνομίσαμε λοιπὸν, ὅτι θὰ ἔπρεπε τώρα νὰ ἐπιχειρηθῆ μιὰ παράλληλη προσπάθεια πρὸς ὄφελος τῶν σπουδαστῶν τῆς Ἱατρικῆς.

Διάφορες τοπικῆς ἔρευνης ἀπέδειξαν ὅτι οἱ σπουδασταὶ τῆς Ἱατρικῆς, μ' ὄλο ποὺ δὲν ἀπέκτησαν ἀκόμη τὴν πείρα τῆς πελατείας, ἦταν πολὺ πρόσφοροι γιὰ νὰ ἐνθουσιασθοῦν μὲ μιὰ παρόμοια ἀποψη τῆς Ἱατρικῆς, ἀφοῦ μάλιστα, σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τῶν πανεπιστημιακῶν τους σπουδῶν ἢ τῶν νοσοκομειακῶν τους ἀσκήσεων δὲν τοὺς κάνουν κανένα λόγο γι' αὐτήν, στὴ θεωρία ἢ στὴν πράξι.

Ἐνισχυμένοι ἀπὸ τῆς ἔρευνης αὐτῆς, ἐκρίναμε ὅτι θὰ ἦταν χρήσιμὸ νὰ καταστήσωμε τοὺς σπουδαστὰς τῆς Ἱατρικῆς, προσεκτικoὺς στὰ προσωπικὰ προβλήματα, στὰ προβλήματα ζωῆς ποὺ θὰ συναντοῦν κάθε στιγμὴ στὸ διάστημα τοῦ ἐπαγγελματικοῦ τους σταδίου, ποὺ ἐμπρὸς σ' αὐτὰ, ἡ πλειονότης τῶν γιατρῶν ἐκλείνει ντροπαλά—ἢ φρόνιμα—τὰ μάτια, ὡσὰν τὰ προβλήματα αὐτὰ νὰ μὴ τοὺς ἀφοροῦσαν.

Ἐχει, λοιπὸν, καταστῆ ἐκδηλο, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ «προβλήματα ζωῆς», εἴτε φύσεως συναισθηματικῆς, εἴτε διανοητικῆς, πνευματικῆς κλπ., «κολλοῦν στὸ πετσί» αὐτῶν ποὺ τὰ ἔχουν, ἐνσωματώνονται στὴν ὑπαρξή τους καὶ προκαλοῦν στὸ τέλος τῆς διάφορες «ψυχοσωματικῆς ἀσθένειες» ποὺ ἔχουν φέρει ἀρκετὰ στὸ φῶς οἱ σύγχρονες ἔρευνης.

Ὁ «σύνολος ἀνθρώπος», σῶμα, ψυχὴ, πνεῦμα, ἀποτελεῖ ἓνα ἀδιαίρετο σύνολο, ποὺ κάθε στοιχεῖο του ἀσκεῖ ἐπάνω στὰ δύο ἄλλα μιὰ σταθερὴ ἀλληλεπίδρασι.

Μὲ ἄλλα λόγια, κάθε ἀσθένεια παρουσιάζεται μὲ μιὰ ὄψη τριπλῆ:

α) σ ω μ α τ ι κ ῆ, ποὺ ἐκδηλώνεται συνηθέστερα μὲ ὀργανικὴ ἢ λειτουργικὴ μορφή.

β) ψ υ χ ι κ ῆ, ποὺ ἀνακαλύπτεται δυσκολώτερα, ἐπειδὴ πολὺ συχνὰ ἔχει γι' αὐτήν ὁ ἀσθενὴς μιὰ περισσότερο ἀμβλυμένη αἴσθησι, καὶ

γ) π ν ε υ μ α τ ι κ ῆ, ποὺ θὰ ἀνακαλύψῃ ἴσως ὁ ἀρρώστος κατὰ τὴν διάρκεια τῶν πνευματικῶν ἐμπειριῶν στῆς ὁποῖες μπορεῖ, ἐν ἀγνοίᾳ του, νὰ τὸν ὠδηγήσῃ ἢ ἀρρώστεια.

★

Σ' αὐτὴν τὴν ἀναζήτησι τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸν ἀρρώστο, προσκαλοῦμε ἐφέτος σπουδαστὰς τῆς Ἱατρικῆς, ποὺ κατέχουν τὴ γαλλί-

κή γλώσσα, χωρίς διάκρισι ἐθνικότητας ἢ θρησκευματος, γιὰ μερικές ἡμέρες μελέτης καὶ στοχασμοῦ ἐπάνω στὴν ἱατρικὴ τῆς προσωπικότητας.

Ἡ συνάντησι αὐτὴ θὰ λάβῃ χώραν σὲ μιὰ ἰδεώδη ἰδιοκτησίᾳ, κοντὰ στὸ Dieulefit (Drôme). Θὰ ἀρχίσῃ τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης, 24 Ἰουνίου 1963, καὶ θὰ διαρκέσῃ ὡς τὸ πρῶτὸ τῆς Κυριακῆς τῆς 28ης Ἰουνίου. Θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ παραταθοῦν στὸ διάστημα τῆς Κυριακῆς αὐτῆς οἱ συνομιλίαι καὶ συζητήσεις ποὺ δὲν θὰ ἔχουν τυχὸν συμπληρωθῇ.

Τὸ γενικὸ θέμα τῶν μελετῶν θὰ εἶναι:

«Προεγγίσις καὶ κατανόσις τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τῆς ἀσθενείας»

Ἡ κάθε ἡμέρα θὰ ἀφιερωθῇ εἰδικώτερα εἰς ἓνα ὀρισμένο θέμα ποὺ θὰ παρουσιάσῃ ἓνας ἢ περισσότεροι ὀμιληταί, ποὺ ἔχουν ἐπιλεχθῇ εἰδικῶς. Τὸ θέμα θὰ συζητηθῇ ἔπειτα ἐλευθέρως, ἀπὸ μικρὰς ὁμάδες ἢ ἀπὸ κοινοῦ, κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἀπογεύματος καὶ τῆς βραδυᾶς.

Πέμπτη 25. «Ἡ τοποθέτησις τοῦ ἀρρώστου», ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ von Durekheim (ἀπὸ τὸ Todmoos τῆς Γερμανίας) καὶ τὸν Δρα Α. Sarradon (ἀπὸ τὴν Μασσαλία).

Παρασκευή 26. «Σχέσις ἱατροῦ-ἀσθενοῦς. Ἀντικειμενικὴ γνωριμία καὶ προσωπικὴ κατανόσις τοῦ ἀρρώστου», ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς J. Dor καὶ J. de Rougemont (Μασσαλία καὶ Λυών).

Τὸ βράδυ. «Ὀμαδικὴ ἱατρικὴ: κίνδυνοι καὶ πλεονεκτήματα σὲ συνάρτησι μὲ τὸν σεβασμὸ τῆς προσωπικότητας», ἀπὸ τὸν Δρα Α. Vincent (Παρισιῶν).

Σάββατο 27. Ὦρα 9. «Ἡ ἀποστολὴ τοῦ γιατροῦ στὴν Βίβλο», ἀπὸ τὸν Δρα Ρ. Τουμπιέρ τῆς Γενεύης.

Ὦρα 10. Ἀνάπαυσις.

» 10.30'. «Ὁ γιάτρος ἐμπρὸς στὸ Πρόσωπο», ἀπὸ τὸν κ. Χ.

» 17.30'. «Ὁ γιάτρος ἐμπρὸς στὸ Πρόσωπο», ἀπὸ τὸν Δρα Ρ. Τουμπιέρ, τῆς Γενεύης. Τὸ βράδυ γενικὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴν συνάντησι.

Κυριακὴ 28. Τέλος τῆς συναντήσεως, στὰς 9 τὸ πρῶτὸ, μὲ δυνατότητα παραμονῆς καὶ τὴν ἡμέρα αὐτῇ.

Κάθε ἡμέρα θὰ ἀρχίζῃ μὲ μιὰ στιγμὴ κοινῆς περισυλλογῆς.

Ἐνα μεγάλο μέρος τοῦ χρόνου, θὰ ἀφιερωθῇ στὴν ψυχαγωγίαν (σπόρ, ἐκδρομές, περιπάτοι) καὶ στὶς συνομιλίαις κατὰ μικρὰς ὁμάδες, ποὺ εἶναι τόσο γόνιμες.

Ἡ συνάντησις θὰ γίνῃ στὸ πλαίσιο τῆς Σχολῆς Beauvallon.

Διεύθυνσις: Ecole de Beauvallon, Dieulefit (Drôme) France, Tél. 40 à Dieulefit

Ἀπευθύνοντες τὴν παρούσα πρόσκλησι, ἐκφράζομε τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ σὰς δοῦμε τὸ ἐρχόμενο καλοκαίρι στὸ Dieulefit. Πιστεύομε μὲ βεβαιότητα, ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τῆς συναντήσεως

αὐτῆς ἀξίζει ἀσφαλῶς τὴν θυσίαν τεσσάρων ἡμερῶν ἀπ' τὴν περίοδο τῶν διακοπῶν..., καὶ σὰς στέλλομε τὸν πιὸ ἐγκάρδιο χαιρετισμὸ μας.

Η ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Dr P. Granjon—(Marseille)

Dr J. de Rougemont—(Lyon)

Dr J. Sarano—(Valence)

Dr A. Sarradon—(Marseille)

ΙΔΡΥΣΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΙΣ ΓΑΛΛΙΑΝ

Εἰς τὸν χρόνον τοῦ Ταϊζέ (Γαλλία) ἐγίνε τὴν Δευτέραν τοῦ Πάσχα ἡ κατάθεσις τοῦ θεμελίου λίθου ἑνὸς κέντρου ὀρθοδόξου, προοριζομένου νὰ παίξῃ σημαντικὸν ρόλον σχετικῶς μὲ τὴν προβολὴν τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὴν Δύσιν. Τὸ Ταϊζέ ἔχει καταστῆ περίφημον εἰς τοὺς χριστιανικοὺς κύκλους τῆς Εὐρώπης καὶ ὁσημέραι ἔλκει τὴν προσοχὴν τῶν χριστιανῶν ὄλων τῶν ὁμολογιῶν διὰ τὴν πρωτότυπον ὄσον καὶ ἐπιτυχημένην προσπάθειάν του. Πράγματι εἰς τὸ Ταϊζέ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἤρχισε μίαν κινήσιν προτεσταντικῶν μοναχισμοῦ μὲ μίαν ἀδελφότητα προτεσταντῶν καλλιεργούντων τὰς μοναχικὰς ἀρετὰς—πράγμα ἄγνωστον μέχρι τοῦδε διὰ τοὺς διαμαρτυρομένους. Ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῦ περιφαινομένου πάστορος Schutz, προϊσταμένου τῆς ἀδελφότητος, ἡ κοινότης ἠυξήθη καὶ ἀριθμεῖ σήμερον 70 περίπου ἀδελφούς, νέους τὴν ἡλικίαν καὶ ὄλους σχεδὸν ἐπιστήμονας (θεολόγους, ἱατροὺς, μηχανικοὺς κλπ.). Ἡ ἀκτινοβολία τῶν ἐπεξετάθη ὄχι μόνον εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτῆς. Πολλοὶ καθημερινῶς τοὺς ἐπισκέπτονται.

Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ταϊζέ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἀσχολοῦνται μὲ ζήλον καὶ εὐλικρίνειαν καὶ μὲ τὸ θέμα τῆς ἐνότητος τῶν χριστιανῶν, τὴν ἰδέαν τοῦ οἰκουμενισμοῦ. Μὲ βιβλία ποὺ ἐκδίδουσι καὶ συναντήσεις διομολογικὰς ποὺ διοργανῶναι προσπαθοῦν νὰ προωθήσουν τὸ θέμα. Κατέρχονται καὶ εἰς πᾶσι συγκεκριμέναις προσπάθειαις: Τὸν περασμένο χρόνον, μὲ προσωπικὴν ἐργασίαν ἴδρυσαν, παραπλευρῶς ἀπὸ τὰς ἐγκαταστάσεις τῶν, μίαν ὀρειοτάτην ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν «Ναὸν τῆς Συμφιλίωσης». Ἐκεῖ μέσαι, καθημερινῶς, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ταϊζέ, ἀναπέμπουν τὰς προσευχὰς των, πρὸς τὸν Πατέρα τῆς ἐνότητος διὰ τὴν «συμφιλίωσιν» καὶ ἔνωσιν τῶν χριστιανῶν. Ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πνεύματος κινούμενοι ἐδώρσαν πέρσι εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἓνα εὐρύχωρον οἰκόπεδον παραπλευρῶς τοῦ ναοῦ τῆς Συμφιλίωσης, διὰ τὴν ἴδρυσιν ἑνὸς ὀρθοδόξου κέντρου. Ὁ Πατριάρχης τὸ ἐθεώρησε εὐλογίαν Θεοῦ, καὶ ἔδωσε ἐντολὴν νὰ θεμελιωθῇ τὸ ταχύτερον ἢ ὀρθόδοξος αὐτῇ ἔστι. Τοῦτο καὶ ἐγένετο τὴν 15ην Ἀπριλίου. Δύο χιλιάδες χριστιανῶν, ὄλων τῶν ὁμολογιῶν, ἔστεισαν νὰ παραστοῦν εἰς τὴν τελετὴν. Πολλοὶ ἱεράρχαι

καὶ ἐκπρόσωποι τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν. Ἀπὸ πλευρᾶς ὀρθοδόξου παρέστησαν ὁ ἐπίσκοπος Ρηγίου κ. Μελέτιος (ἔδρα Παρίσιοι), ὁ ἐπίσκοπος Μελών κ. Αἰμιλιανὸς (Γενεύη) καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀνδρέας. Ὡσαύτως ὁ Ρώσος ἀρχιεπίσκοπος Λονδίνου κ. Ἀντώνιος Μπλουὺμ καὶ ὁ ἐπίσης Ρώσος ἐπίσκοπος κ. Βλαδίμηρος Κοτλάρωφ, ἀντιπρόσωπος εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Σύμβουλον τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς Γενεύην καὶ παρατηρητὴς εἰς τὴν Σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ. Ἀπὸ πλευρᾶς Καθολικῆς ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ρουὲν κ. Μαρτέν, ὑπεύθυνος τῆς κινήσεως τοῦ οἰκουμενισμοῦ τῶν Καθολικῶν ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ὁ ἐπίσκοπος Λεμπρέν. Ἀπὸ πλευρᾶς προτεσταντικῆς, πολλοὶ πάστορες μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ πάστορες Schutz καὶ Westphal πρόεδρος τῆς Ὁμοσπονδίας τῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Γαλλίας.

Αἱ ἑορταὶ ἤρχισαν μὲ τὴν τελετὴν τῆς θεμελιώσεως. Ἐψάλισαν ὕμνοι ἑλληνιστὶ καὶ σλαβωνιστὶ. Συγκίνησιν προεκάλεσε τὸ Χριστὸς Ἀνέστη. Ὁ καθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος ἀπήγγειλε τὸ «Πάτερ ἡμῶν» γαλλιστὶ. Κατόπιν ἐσηματίσθη πομπὴ καὶ κατηβύθησαν ὄλοι εἰς τὸν εὐρύχωρον ναὸν τῆς «Συμφιλίωσης». Ἐκεῖ μετὰ ὠρισμένους ὕμνους, ψαλμῶτας ὑπὸ τῆς χορωδίας τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ταϊζέ, ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου κ. Αἰμιλιανοῦ τὸ μῆνυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τὸ σχετικὸν μὲ τὸ γεγονός: «Τὸ κέντρον αὐτὸ—ἔγραφε ὁ Πατριάρχης—τὸ ὁποῖον θὰ ἰδρυθῆ εἰς αὐτὸν τὸν θαυμασίον λόφον θὰ χρησιμεύσῃ ὡς γέφυρα, ἡ ὁποία θὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν Δύσιν τὸν πλοῦτον τῆς πνευματικῆς κληρονομίας, λειτουργικῆς καὶ θεολογικῆς, τῆς Ὁρθοδοξίας. Αὐτὸς ὁ πλοῦτος δὲν ἦτο τελείως ἀγνωστος εἰς τὴν Δύσιν. Δόξα τῷ Θεῷ, πολλοὶ κέντρα προδρόμοι ὑπήρξαν. Ἐν τούτοις ἓνα τοιοῦτον κέντρον προσιτὸν εἰς ἐκείνους τοῦ ἀγαποῦν τὴν Ἀνατολήν, ἔλειπε εἰς τὴν Δύσιν. Τὸ γεγονός διὰ αὐτὸ τὸ Κέντρον θὰ ἰδρυθῆ παραπλεύρως τῆς κοινότητος τοῦ Ταϊζέ καθὼς καὶ παραπλεύρως τοῦ χώρου μιᾶς παλαιᾶς χριστιανικῆς καθολικῆς παραδόσεως (Σ. Σ. ἐννοεῖ τὴν μονὴν τοῦ Κλουναίκο, ἧτις εὐρίσκεται ἐκεῖ πλησίον) συνιστᾷ τὸ σύμβολον μιᾶς συνεργασίας ἀδελφικῆς, οἰκουμενιστικῆς προοπτικῆς καὶ τοῦτο μέσα εἰς χρόνους φορτωμένους μὲ ἀπειλάς». Ἐν συνεχείᾳ ὁ Θεοφιλέστατος ἐξέφρασε τὴν ἰδικὴν του γνώμην καὶ ἐτόνισε ὅτι ἡ δημιουργία ἐνὸς κέντρον μοναστικῶν θὰ εἶναι υπογραμμίσις τῆς ἀνάγκης τοῦ μοναχισμοῦ, ἀπαραιτήτου ἐντὸς μιᾶς Ἐκκλησίας ζωῆς. Ἐπέμενε δὲ τονίσας τὴν ἀνάγκην νὰ δοθῆ εἰς τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον μίαν μεγαλυτέρα θέσις τοῦ μυστικοῦ καὶ λειτουργικοῦ βίου τῆς Ὁρθοδοξίας.

Μετὰ ὠμίλησε ὁ Ρώσος ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἀντώνιος, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν ὅπως τὸ ὑπὸ ἀνέγερσιν κέντρον ἀποβῆ διὰ τὴν Δύσιν μίαν ἀποκάλυψιν τῆς θαθείας ἐνότητος τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ προσευχῇ. Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, εἶπε, φέρει τὴν μαρτυρίαν τοῦ τί εἶναι ἡ χριστιανικὴ Ἀνατολή, ὡς

καὶ τὴν μαρτυρίαν ἑκατομμυρίων χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ζῶντες ὑπὸ περιστάσεις δυσκόλους, ἐφύλαξαν ζηλοτύπως τὴν πίστιν. Ἐν συνεχείᾳ ὠμίλησε ὁ Πάστωρ Westphal ἀναπολήσας τὰς ἀδελφικὰς ἐπαφὰς, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον χώραν εἰς τὸ παρελθὸν ἐν Γαλλίᾳ μεταξὺ ὀρθοδόξων, καθολικῶν καὶ προτεσταντῶν καὶ ἐξέφρασε τὴν χαρὰν τοῦ διὰ τὰς προοπτικὰς αἱ ὁποῖαι ἀνοίγονται, μὲ τὴν ἰδρυσιν τοῦ ὀρθοδόξου κέντρον, τὸ ὁποῖον θὰ δώσῃ διαστάσεις νέας εἰς τὴν ἐπαφὴν τῶν χριστιανῶν ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ ἐδάφους.

Ὁ πάστωρ Schutz, προϊστάμενος τοῦ Ταϊζέ ἐκλίσει εἰπών: «Ἐὰν ἡ ἱστορία μὲς ἐχώρισεν, ἐὰν οἱ μὲν εἶναι καθολικοὶ, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι, οἱ δὲ προτεστάνται, ἐνδιαφέρει ὅτι ὄλοι—εἰλικρινεῖς χριστιανοί—εἴμεθα ἄνθρωποι τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐνότητος. Αὐτὴ ἡ εἰρήνη καὶ αὐτὴ ἡ ἐνότης, εἰς τὴν ὁποῖαν καλοῦνται ὄλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς, πιστεύομεν ὅτι πρέπει νὰ διέλθῃ διὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐνότητος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Χωρὶς τὴν ἐνότητα τὴν αἰσθητὴν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν—οἱτοὶ εἶναι ἀνίκανοι νὰ ἐκπληρώσουν τὴν μεγάλην ἀποστολήν των ἐν τῷ κόσμῳ».

Κατὰ τὴν διάρκεια ἐνὸς ἀδελφικοῦ γεύματος ὁ καθολικὸς ἀρχιεπίσκοπος κ. Μαρτέν ἐχαιρέτησε τὴν δημιουργίαν τοῦ Κέντρον ὡς μίαν ἐπὶ πλεόν βαθμίδα εἰς τὴν κλίμακα πρὸς τὴν ἐνότητα.

Τὸ γεγονός ἐσχολιάσθη εὐμενέστατα καὶ ἀπὸ τὸν Γαλλικὸν τύπον. Οὕτω ἡ «Λακρούα» τῶν Παρισίων τὸ ἐχαρρακτήρισε «ὡς σταθμὸν εἰς τὸν δρόμον πρὸς τὴν ἐνότητα», ἡ δὲ «Ἡχὼ» τῆς Λυῶνος ὡς «μαρτυρίαν τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς εἰς τὴν καρδίαν τῆς Δύσεως καὶ σημεῖον ἐνότητος».

—Κατὰ τὰς πληροφορίας μας, τὸ Κέντρον θὰ κτισθῆ μὲ ἐξοδα καὶ προσωπικὴν ἐργασίαν τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ταϊζέ. Ἡδὴ δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν, μηχανικός, ἔχει ἐτοιμάσει τὸ σχέδιον(*). Εἰς ὄλους προεκάλεσε τεραστίαν ἐντύπωσιν ἡ συγκινητικὴ αὐτὴ χειρονομία τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ταϊζέ.

Σκοπὸς τοῦ Κέντρον θὰ εἶναι ἡ προβολὴ τῆς ὀρθοδοξίας εἰς τοὺς Δυτικούς, διὰ μιᾶς ὑποδειγματικῆς μοναχικῆς ζωῆς, διὰ τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν κλπ. Θὰ χρησιμεύσῃ δὲ ὡς τόπος συναντήσεων καὶ συζητήσεων ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων καὶ ὡς τόπος πνευματικῆς περισυλλογῆς, ἐς ἐτόνισε ὁ ἐπίσκοπος κ. Αἰμιλιανός, τῶν 250 ὀρθοδόξων ἱερέων τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

*Ἄς γίνῃ θέμα προσευχῆς ὄλων μας ἡ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τοῦ νέου αὐτοῦ φάρου τῆς Ὁρθοδοξίας.

ΣΟΛΩΝ Γ. ΝΙΝΙΚΑΣ
Θεολόγος

Lyon

(*) Θὰ περιλαμβάνῃ κατ' ἀρχὰς ἐκκλησίαν καὶ ἓνα οἰκοδόμημα μὲ 24 δωμάτια, τραπέζαριαν, βιβλιοθήκην κλπ.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΑΣ ΚΙ ΕΜΕΙΣ

ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

ΕΠΑΝΕΡΧΟΜΑΙ στο πρόβλημα της τηλεόρασης παίρνοντας αφορμή από την επιστολή του κ. Κωνσταντίνου, που δημοσιεύτηκε στις «Ακτίνες» του Μαΐου.

Αυτή την φορά όμως δεν θ' αρχίσω από τους παιδαγωγικούς κινδύνους, που εγκλείει η εγκατάσταση δικτύου τηλεόρασης σ' όλη σχεδόν την Ελλάδα, αλλά θά μεταφέρω τις απόψεις του πρώην υπουργού υγιεινής της Γαλλίας κ. Λεφαι πάνω στο πρόβλημα της υγείας των παιδιών.

Ο κ. Λεφαι σέ ανακοίνωσι του προς το δημοτικό συμβούλιο του Παρισιού υποστηρίζει ότι η τηλεόρασις «άποτελεί άπειλήν κατά της υγείας των παιδιών», διότι «κατά πρόσφατον Ιατρικήν μελέτην» πολλά παιδιά κοιμούνται λιγώτερες ώρες τὸ εικοσιτετράωρο από τις κανονικές.

Θά ἔλθῃ λοιπὸν καὶ στήν Ἑλλάδα ἡ τηλεόρασις, γιατί ἡ τεχνική πρόδοσις κερδίζει κάθε μάχη που δίνει. Ἄλλὰ νά ἔλθῃ με εὐπρέπεια, με μελέτη, με γνώσι των κινδύνων, με προετοιμασία ὄχι μόνο τεχνική, ἀλλὰ καὶ πνευματική.

Ἀντίθετό της, ὅπως παρατηρεῖ ὁ κ. Κωνσταντίνου στήν επιστολή του, δέν μπορεῖ ν' ἀποτελέσῃ «ἡ τεχνολογία τοῦ κειμένου των ἀρχαίων ἑλληνικῶν», ἀλλὰ (θά προσέθετα) ἀσφαλῶς τὸ πνεύμα τους, που ἀποτελεῖ τὴν προϋπόθεσι τῆς γνήσιας πνευματικότητος. «Τοῖς ἔξω δὴ τούτοις προτελεσθέντες τρικαῦτα των μυστικῶν καὶ ἀπορρήτων ἐπακουσόμεθα παιδευμάτων, συνεβούλευε τοὺς νέους ὁ Μ. Βασίλειος. Ἄν δὲν ἐξοικειωθούμε με τὴν ἀπροσωποληψία καὶ ἀντικειμενικότητα τοῦ Θεουκιδίδη, ἂν δὲν μᾶς συγκινήσουν οἱ ἰδεαλιστικὲς πτήσεις τοῦ Πλάτωνος, ἂν δὲν μᾶς συναρπάσῃ ἡ ἥρωϊκὴ ἀγωνιστικότης τοῦ Σωκράτη, ἂν δὲν μᾶς πλημμυρίσῃ θαυμασμὸ τὸ ἠθικὸ μέγεθος των στωϊκῶν, τότε πολὺ ἀμφιβάλλω ἢ μᾶλλον εἶμαι βέβαιος ὅτι θά κοιτάζωμε τὴν φλοῦδα κι' ὄχι τὸν χυμὸ, τὴν ἐπιφάνεια καὶ ὄχι τὸ βάθος τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ νοῦς μας θά τρέχῃ στὸ «ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον» καὶ ὄχι στὸ «γέγονα τοῖς πᾶσι τὰ πάντας», που ἀποτελεῖ τὴ νοηματικὴ καὶ συναισθηματικὴ συμπύκνωσι τοῦ Χριστιανισμοῦ.

★

ΚΑΙΡΟΣ εἶναι ν' ἀσχοληθῶ καὶ με μίᾳ ἄλλῃ πληγῇ ὄχι μελλοντικὴ καὶ ἀόριστη, ἀλλ' ἀπτή καὶ ὑπάρχουσα, τὶς γυμναστικὲς ἐπιδείξεις των μαθητῶν των γυμνασιῶν.

Τὶς γυμναστικὲς ἐπιδείξεις ἔκαναν καὶ

κάνουν κράτη ὀλοκληρωτικά, που πιστεύουν μόνον στήν ἀλκή τοῦ σώματος, ἐπιδίδουν τὴν ἀσκησι καὶ βελτίωσι του καὶ τὸ ἐκθέτουν γυμνασμένο στήν κοινὴ θέα, γιὰ νά ἐμπνεύσουν στοὺς συμπολίτας τους ὑπερφάνεια καὶ στοὺς γείτονας φόβο.

Ἡ δημόσια λοιπὸν προβολὴ σωματικῶν γυμνασμάτων καὶ παρουσιάσις ἐντυπωσιακῶν παρελάσεων ἀποτελεῖ μέσο τῆς εὐρύτερης προπαγάνδας των δικτατόρων, που ἐμφοροῦνται ἀπὸ ἱμπεριαλιστικὲς βλέψεις, καὶ δέν μπορεῖ νά τίθεται ὡς ὑπόδειγμα καὶ πρότυπο ἀγωγῆς των λαῶν, που πιστεύουν στὸ πνεῦμα καὶ στήν ἀξία συμβολῆς του στὸν πολιτισμὸ.

Ἀπορῶ ἐπομένως πῶς οἱ καλοὶ γυμνασῆραι καὶ οἱ ἀγρυπνοὶ ἐπιθεωρηταὶ δέν ἔδωσαν μάχη ἀποτελεσματικὴ νά μεταπεισουν τὸ Ὑπουργεῖο νά καταργήσῃ τὸ βάρβαρο φαινόμενο των γυμναστικῶν ἐπιδείξεων των μαθητῶν. Γιατί, ὅπως καταλαβαίνει ὁ ἀναγνώστης, ἐπιδείξεις καὶ ἀγωγή εἶναι ἕννοιες ὄχι ἀπλῶς ἀντίθετες, ἀλλ' ἀντιφατικὲς. Ἡ ἀγωγή προϋποθέτει πνευματικὴ δημιουργία, μέθεξι ψυχῶν, ἀνάτασι πρὸς τὸ θεῖο καὶ ἀφοσίωσι στὶς ὑπερχρονικὲς ἀξίες, στοιχεῖα δηλαδὴ που δέν ἔχουν καμμιά σχέση ἢ μᾶλλον εἶναι ἀντιφατικὰ πρὸς τὴν συναισθηματικὴ ἀνασφάλεια καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς ἐπιδοκιμασίας των ἄλλων, πρὸς τὴν κουφότητα καὶ τὴν ἀνώριμη ἐξωστρέφεια, που μετέρχεται μὲν ὄν ὄλικα μέσα, γιὰ νά προκαλέσῃ τὸν θαυμασμὸ ἢ τὸ δέος. Τέτοια συμπεριφορὰ εἶναι δηλωτικὴ πνευματικῆς ἀβιταμίνωσης, ἐσωτερικῆς ἀποτυχίας, ἀπαθλιώσεως.

Δέν εἶναι σωστὸ ὁ κάθε λυκειαρχῆς νά ἐξαρτᾶ τὸ κύρος καὶ τὴν φήμη τοῦ σχολείου του ἀπὸ τὰ πηδῆματα των μαθητῶν στὰ ἐφαλτήρια, τὴν ἀκρίβεια στήν ἐκτέλεσι των παραγγελμάτων σουηδικῆς γυμναστικῆς ἢ τὴν πλαστικότητα στοὺς χοροὺς.

Νά σταματήσῃ αὐτὴ ἡ γελοιογραφία, γιὰ νά παύσουν νά ἰδρῶνουν ἄδικα οἱ γυμνασταὶ, γιὰ νά παύσουν οἱ μαθηταὶ νά παρέχουν τὴν ἐντύπωσι jongleurs ἢ ἀκροβατῶν τσίρκου, γιὰ νά παύσουν ν' ἀνοηταῖνον οἱ γονεῖς, γιὰ νά λειτουργοῦν τὰ σχολεῖα ὀμαλά. Γιατί τώρα χάνονται μαθήματα, σημειώνονται ἀπουσίες, παραμελοῦνται οὐσιώδεις σχολικὲς ἐργασίες γιὰ νά πετύχῃ ἡ ἐπίδειξις.

Με ὅσα πάλι γράφω, δέν γίνομαι ἀντίπαλος τῆς γυμναστικῆς, ἀλλ' εἰλικρινῆς τῆς φίλος. Τὸ σῶμα πρέπει νά γυμνάζεται

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΔΙΘΝΕΣ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

“Όπως ανέκοίνωσε σε έκτακτη συνέντευξη του στη Νέα Υόρκη ο Γεν. Γραμματέας της ΟΥΝΕΣΚΟ κ. Maheu, το Ίδρυμα Φόρντ προσέφερε στον Μορφωτικό Όργανισμό των Ηνωμένων Εθνών 200.000 δολάρια για την ίδρυση Διεθνούς Ίνστιτούτου Προγραμματισμού της Εκπαίδευσης στο Παρίσι. Την προσφορά του Αμερικανικού Ίδρύματος ακολούθησε άμεσως γενναία επιχορήγηση 150.000 ακόμη δολλαρίων της Διεθνούς Τραπεζής Ανασυγκροτήσεως, η οποία με τον τρόπον αυτό εκδηλώνει την ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει στην Παιδεία σαν προϋπόθεση κάθε επιτυχούς προσπάθειας ανασυγκροτήσεως. Η έναρξη της λειτουργίας του Ίνστιτούτου προβλέπεται εντός του 1963. Θα οργανωθούν δέ στο διάστημα των δύο προσεχών ετών κύκλοι μετεκπαιδύσεως στα θέματα του Εκπαιδευτικού Προγραμματισμού 150 στελεχών της δημοσίας εκπαίδευσεως και οικονομολόγων των χωρών-μελών της ΟΥΝΕΣΚΟ. Προβλέπεται ακόμη η παροχή τεχνικής βοήθειας στις ενδιαφερόμενες χώρες και η ανταλλαγή πείρας στα θέματα της οργανώσεως της Παιδείας και των τομέων στους οποίους η Παιδεία έχει επίπτωση στην κοινωνική και οικονομική ζωή της χώρας. Λεπτομέρειες των πρώτων εκδηλώσεων του σημαντικού νέου Ίνστιτούτου της ΟΥΝΕΣΚΟ—λειτουργούν σήμερα υπό την αιγίδα της με μεγάλη απόδοση το Παιδαγωγικό Ίνστιτούτο του Αμβούργου και το Ίνστιτούτο για την Νεότητα στο Γκάουτικ του Μονάχου—θα καθορισθούν στην πρώτη προσεχή Συνέλευση του Εκτελεστικού Συμβουλίου της ΟΥΝΕΣΚΟ. Έν τώ μεταξύ όρισθηκε ο πρώτος διευθυντής του νέου Ίνστιτούτου. Πρόκειται για τον πρώην Υφυπουργό Μορφωτικών Σχέσεων των Η.Π.Α. Ph. Coombes. “Ας ελπίσουμε πως η χώρα μας με το πελώριο

και ν' ασκήται, όχι όμως για επίδειξι κι θέαμα, αλλά για κραταίωσι της υγείας και υποβοήθησι του πνεύματος.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

εκπαιδευτικό της πρόβλημα ανοικτό—ιδιαίτερα στο κεφάλαιο του επιστημονικού προγραμματισμού μιας άρτιας και συγχρονισμένης εκπαιδευτικής πολιτικής—θα επωφεληθῆ της νέας προσφοράς της ΟΥΝΕΣΚΟ προς τις χώρες-μέλη της.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΛΥΚΕΙΑ

Με πρόσφατη απόφαση του Γάλλου Υπουργού της Παιδείας, οι υποψήφιοι δλων των τμημάτων του Γαλλικού Baccalauréat, θα μπορούν εις τὴν ἐξῆς νὰ ἐπιλέγουν τὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν σὰν μίαν ἀπὸ τὶς δύο ὑποχρεωτικὰς σύγχρονες γλῶσσες (Langues vivantes), στὶς ὁποῖες ἐξετάζονται οἱ τελειόφοιτοι. Ἀναγνωρίζεται δηλαδὴ ἡ νεοελληνικὴ σὰν γλῶσσα ἰσοτιμῆς πρὸς τὴν ἀγγλικήν, τὴν γερμανικὴν, ῥωσικὴν, ἰταλικὴν καὶ ἰσπανικὴν στὶς ἀπολυτήριες ἐξετάσεις τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσεως σὲ ὅλα τὰ Λύκεια τῆς Γαλλίας. Σήμερα βέβαια ἡ νέα ἑλληνικὴ διδάσκεται προαιρετικὰ μόνον στὰ Λύκεια τῶν Παρισίων, ἀλλ' ἀσφαλῶς δημιουργοῦνται τὰρ σοβαρὰς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἐπέκτασίν της καὶ σὲ ἄλλες περιοχάς. Τὸ μέτρο ἔχει καὶ μίαν ξεχωριστὴν σημασίαν γιὰ τὸν ἀπόδημο Ἕλλητισμὸ τῆς Γαλλίας καθὼς πᾶς οἱ ἑλληνικῆς καταγωγῆς μαθηταὶ θὰ μποροῦν νὰ ἐξετάζονται στὴν νεοελληνικὴ σὰν μίαν ἀπὸ τὶς ὑποχρεωτικὰς ξένες γλῶσσες, θὰ καλλιεργηθῆ ἡ μητρικὴ γλῶσσα μὲ μεγαλύτερον ζήλον καὶ συστηματικώτερα στὶς ἑλληνικῆς καταγωγῆς οικογένειες μὲ εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν στὴν διατήρησιν τοῦ συνδέσμου τοῦς μετὰ τὴν πατρίδα. Ὅπως ἔγινε γνωστὸ, ἡ σύνταξίς τῶν θεμάτων γιὰ τὶς ἐξετάσεις τοῦ Baccalauréat στὴν νεοελληνικὴ ἀνετέθη στὸν ἐκλεκτὸ νεοελληνιστὴ καὶ μεγάλο φίλο τῆς Ἑλλάδος κ. Merlier. Ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρῃ καθεὺν ὑποστήριξις γιὰ τὴν διάδοσιν τῆς διδασκαλίας τῆς νεοελληνικῆς στὰ Γαλλικὰ Γυμνάσια.

ΤΟ ΕΘΝΙΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΕΙΡΗΝΗΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΕΚΔΟΤΩΝ

Στὴν Φραγκφούρτη ἀνακοινώθηκε ἡ ἀπονομὴ τοῦ ἐθνικοῦ βραβείου εἰρήνης τῶν Γερμανῶν ἐκδοτῶν γιὰ τὸ 1963 στὸν γνωστὸ φυσικὸ καὶ φιλόσοφο Carl-Friedrich von Weizsäcker, καθηγητὴ σήμερα στὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Αμβούργου, σὲ ἀναγνώρισιν τῆς σημαντικῆς προσφορᾶς του στὴν περιοχὴ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας. Στὴν σχετικὴν ἀπόφασιν γίνεται ἰδιαίτερη μνεία τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἥθους τοῦ τιμωμένου, ὅπως ἰδιαίτερα ἐκφράζεται στὸ ἔργον του: «Ἡ εὐθύνη τοῦ ἐπιστήμονος στὴν ἐποχὴ τοῦ ἀτόμου», τοῦ κυκλοφόρησε τὸ 1957. Ὁ Weizsäcker εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ὅλα καὶ σπανιώτερα σήμερα παραδείγματα

τα έπιστημόνων, πού κινείται και πέρα από την περιοχή της κυρίας ειδικότητός του. Ήλικίας σήμερα 50 έτών υπήρξε μαθητής του Heisenberg και του Bohr, μεταπήδησε όμως από την έδρα της Φυσικής στην έδρα της Φιλοσοφίας. Το κύριο σύγγραμμά του: «Τό κοσμοείδωλο της φυσικής» σημειώνει άλλεπάλληλες εκδόσεις. Πολύ γνωστά είναι επίσης τά έκλαϊκευτικά βιβλία του «Ίστορία της φύσεως» (1948) και «Σύγχρονη φυσική» (1958), ενώ τά άρθρα του διαβάσκονται πάντοτε με ζωηρό ενδιαφέρον.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΝ

Στό Παρίσι κυκλοφόρησε τόν Άπρίλιο ή 14η έκδοση του Index translationum, πού περιέχει τήν στατιστική τών μεταφράσεων βιβλίων μιάς γλώσσας σέ άλλη (έκδοση ΟΥΝΕΣΚΟ). Έπί κεφαλής είναι και πάλι ή Βίβλος με 246 μεταφράσεις τό 1961. Δέυτερα έρχονται τά έργα του Λένιν με 185 μεταφράσεις! (Μία νεώτερη στατιστική δίνει μόνο στην Ίαπωνία κυκλοφορία 2,7 εκατομμυρίων αντίτυπων της Βίβλου και 1 εκατομμύριον τών έργων του Μάρξ). Από τούς κλασικούς ιδιαίτερη θέση κατέχουν οί Τολστόϊ με 115 μεταφράσεις, Ταγκόρ (101), Σαίξπηρ (98), Τουαίν (72), Τσέχωφ (66), Μπαλζάκ (66), και Ντίκενς (58). 24 αιώνες μετά την άκμή τους έχουμε 23 νέες μεταφράσεις του Αριστοτέλη και 19 του Εϋριπίδη. Από τούς συγχρόνους οί περισσότεροι μεταφραζόμενοι είναι ο Σιμενόν, ο Σοχλόφ, Στάϊνμπεκ, Χέμιγκουέϊ και Γκρήν. Στό θέατρο ο Ντύρεναττ (13) και ο Ίονέσκο (11), στην φιλοσοφία τά έργα του πατρός Teilhard de Chardin (9). Συναολικά τό 1961 έκυκλοφόρησαν 32.931 μεταφρασμένα έργα σέ 77 χώρες. Τήν μεγαλύτερη αύξηση έσημείωσαν οί μεταφράσεις λογοτεχνικών έργων, αλλά σέ πολλές χώρες είναι άλλοι οί κλάδοι πού έχουν τήν πρώτη θέση. Στην Άγγλία π. χ. σέ σύνολο 717 μεταφράσεων 211 τίτλοι ανήκουν στην θεολογία και ακολουθούν 100 τίτλοι έπιστημονικών έργων.

ΜΟΥΣΕΙΟ BARLACH ΣΤΟ ΑΜΒΟΥΡΓΟ

Ή πιο σημαντική Συλλογή Barlach, του πρωτοπόρου έξπρεσιονιστού γλύπτου με τήν βαθειά πνευματικότητα (1870-1938)—60 γλυπτά και μερικές εκατοντάδες σχέδια του—στεγάζονται τώρα στο νέο μουσείο Ernst Barlach του Άμβούργου. Το κτίριο, σέ μοντέρνο αρχιτεκτονικό ρυθμό, κτίσθηκε με τήν γενναία δωρεά του γνωστού καπνοβιομηχανού Η. Reemtsma, φίλου και Μαικήνα του Barlach, πού απέθανε τό 1961, κληροδοτώντας στο Μουσείο πού έκτισε και ολόκληρη τήν συλλογή του. Ή πόλις

του Άμβούργου προσέφερε τήν απαιτούμενη έκταση σέ περίοπτη θέση και τό νέο Μουσείο διαθέτει σήμερα μία ειδική βιβλιοθήκη, αίθουσα διαλέξεων και χώρους για περιοδικές έκθέσεις συγχρόνων καλλιτεχνών. Το καλλιτεχνικό ενδιαφέρον μεταξύ τών έκθεμάτων Barlach στο νέο Μουσείο συγκεντρώνουν κυρίως οί περιφημες έννεα δρύϊνες μορφές (ο περιπλανώμενος, ή χορεύτρια, ή όνειροπολοΰσα, ο πιστός, ο τυφλός, ο λυτρωμένος, ο συναισθηματικός, ή προσκυνήτρια, ή άναμένουσα), έργο τών τελευταίων χρόνων του καλλιτέχνη, πού τελείωσε χάρις στην ένίσχυση του Reemtsma.

Α. Μ.

ΝΑ ΤΙΜΩΡΗΘΟΥΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΚΑ

Ή έφετεινή κινηματογραφική παραγωγή του τόπου μās προσέφερε τούς τελευταίους μήνες μιά ταινία άπ' τις χειρότερες της χρονιάς, μία ταινία άπ' τούς πιο βναυσους μαστιγωτές τών αισθήσεων του κοινού. Εϋλογο και αναγκαίο ήταν ή ταινία αυτή να χαρακτηριωθεί από τήν άρμόδια Έπιτροπή «Ακατάλληλος», όπως και έγινε. Τί όμως έμεσολάβησε και ποιές μυστηριώδεις δυνάμεις έπέδρασαν ώστε ύστερα από λίγες μέρες να δοθη τήν Προεδρεία της Κυβερνήσεως, άδεια προβολής με τόν χαρακτηρισμό «κατάλληλος»; Πρόκειται περι όλοφάνερης πλαστογραφίας της κρίσεως της Έπιτροπής. Το πράγμα θά περνούσε άπαρατήρητο άν δεν επέσυρε τήν προσοχή της είσαγγελικής άρχής άνώτερος δικαστικός ο όποιος συνέθε να παρακολουθήση προβολή της άισχρής αυτής ταινίας. Έτσι άπεκαλύφθη και ή πλαστογραφία.

Είναι βέβαιο πως οί σκοτεινές δυνάμεις τών παρασκηνίων θά κινηθούν, κινήθηκαν ήδη, με κάθε τρόπο για να καλύψουν τούς ένόχους. Ή δικαστική όμως άρχή εις τήν άρμοδιότητα της όποιας εύρίσκεται πλέον τό θέμα θά πρέπη να έξαντλήση όλα τά περιθώρια της άυστηρότητας, διότι ή ασυδοσία της έμπορικης «άτισοδοσύνης» στην περιοχή αυτή ξεπερνά κάθε άνεκτό όριο. Ο άτυχής έλληνοκίς λαός δεν είναι σέ θέση, ίσως άπό έλλειψη καλλιέργειας και γνώσεων, να άμυνθη στην έπέλαση της διαφθοράς τών παιδιών του πού πραγματοποιεί άδίστακτα ή συντριπτική πλειονότητα της κινηματογραφικής παραγωγής. Ή Έπιτροπή κρίσεως τών ταινιών κάποτε άποτελει μιά προάσπιση του κοινού. Στην προκειμένη όμως περίπτωση της άπάτης, ο ρόλος αυτός μετατοπίστηκε στη Δικαιοσύνη, πού θά πρέπη να τιμώρηση παραδειγματικά όλους, πέρα για πέρα, τούς ένόχους.

★ ★